

EVROPA
VODJA VALIŽANSKIH
KONSERVATIVCEV

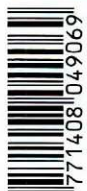
V SREDIŠČU
KDO BO ŽUPAN
LJUBLJANE?

DEMOKRACIJA

DVOMI OB ODLOČITVI SODIŠČA V ZADEVI PETEK

Višje sodišče v Mariboru je potrdilo oprostilno sodbo peterici, ki ji je obtožnica očitala, da je pred petimi leti in pol brutalno pretepla tedanjega novinarja Večera Mira Petka.

ISSN 1408-0494

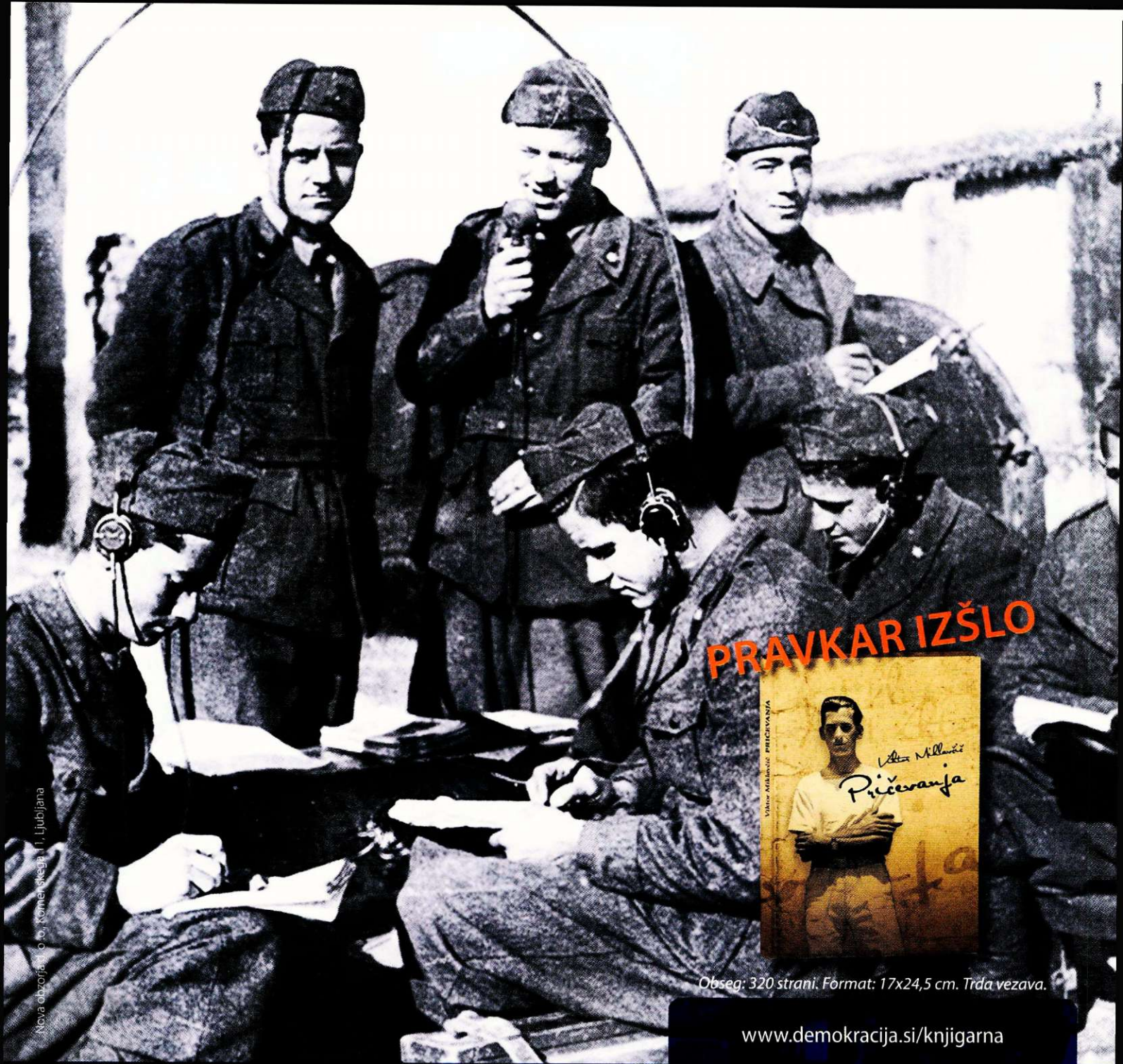
9 1771408 049069

INTERVJU

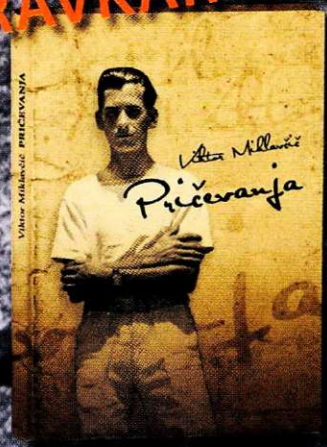
Dr. Gregor Pivec

Maribor potrebuje nov zagon

Nova obzorja, 10. Komenskovega 11, Ljubljana

PRAVKAR IZŠLO

Obseg: 320 strani. Format: 17x24,5 cm. Trda vezava.

www.demokracija.si/knjigarna

Viktor Miklavčič PRIČEVANJA

Avtor se spominja mladosti za časa fašističnega terorja na Primorskem, bojov v 2. svetovni vojni v italijanski in jugoslovanski kraljevi vojski ter sanj, ugaslih v udbovsem zaporu, o pravičnejši družbeni ureditvi v Titovi Jugoslaviji.

Cena knjige je **4.900,00 SIT / 20,44 EUR**. Naročila sprejemamo po e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu **01 230 06 66**.

Poštino po voljanem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV. Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR je 239,64 SIT.

knjigarna
DEMOKRACIJA

Nezaželena kritika

Metod Berlec

Julija se je v sudanskem zaporu v mestu Al Fašer v zahodni sudanski pokrajini Darfur znašel posebni pooblaščenec slovenskega predsednika republike Janeza Drnovška za Darfur Tomo Križnar. Uradni razlog za njegovo aretacijo naj bi bilo dejstvo, da je v to sudansko pokrajino vstopil brez vizuma. Kot se je pokazalo na sodnem procesu, ki se je začel proti Križnarju v začetku avgusta, je dodatno obtožen še vohunjenja za Zahod. Bremenili naj bi ga posnetki domnevnega vladnega dokumenta, ki so mu ga posredovali uporniki v Darfurju. Dopis, ki ga je posnel Križnar, ima uradno glavo, žig in podpis sudanskih oblasti, podrejenim pa nalaga likvidacijo vsakogar, ki bi si drznil odkopavati množična grobišča v Darfurju, tudi morebitnih delavcev Združenih narodov. Seveda je jasno, da gre uradnikom s sudanskimi znanjci slovenski svetovni popotnik že dolgo na živce. Že pred genocidom v Darfurju je vrsto let opozarjal na genocid, ki ga izvaja Sudan nad poganskimi Nubami v južnem delu države. Kot Drnovškov pooblaščenec si je v prejšnjih mesecih prizadeval, da bi sprte upornike pripeljal za pogajalsko mizo z uradnimi sudanskimi oblastmi. No, čeprav je zadeva propadla in je Drnovškovo zanimanje s tem za to vročo in s krvjo prepojeno pokrajino upadlo, je sam še naprej poskušal pomagati ljudem na tem območju. Kot velik idealist in človekoljub ni odnehal, kar ga je nazadnje pripeljalo v sudanski zapor. Čeprav je Križnar za nekatere čudak, si zasluži vso podporo slovenske javnosti in države. Ministrstvo za zunanje zadeve si močno prizadeva za njegovo izpustitev. Prav bi bilo, da bi se bolj angažiral tudi predsednik republike, ki ga je tja poslal.

Če je lansko poletje slovenska država reševala alpinista Tomaža Humarja, mora letos reševati humanista Toma Križnarja. Razlika med njima je v tem, da primer Humarja ni bil političen, Križnarjev vsekakor je. Zavedati se moramo, da v Sudanu poteka pravi spopad civilizacij. Desetletja že poteka spopad med muslimanskim severom in pogansko-katoliškim jugom. Sudanski islamistični režim pod vodstvom Omarja Hasana

al-Baširja želi popolnoma islamizirati tudi zahodno sudansko pokrajino Darfur. Pri tem si pomaga s paravojaškimi enotami, t. i. džandžavidi, ki izvajajo genocid nad poganskimi črnskimi plemeni v tej pokrajini. Pri tem jih ljudje, kot je Križnar, ki svet opozarjajo na strahote, ki se tam dogajajo, seveda motijo. Zato je veliko vprašanje, kakšna bo nadaljnja usoda Križnarja, ki ga je sudansko sodišče obsodilo na dve leti zapora.

Prejšnji teden pa je v javnost pricurljala informacija, da je senat Višjega sodišča v Mariboru potrdil oprostilno sodbo peterice, obtožene poskusa umora nekdanjega novinarja Večera Mira Petka. Pet obtožnih je bilo avgusta lani na murskosoboškem sodišču oproščenih, mariborsko tožilstvo se je nato pritožilo na Višje sodišče v Mariboru, od katerega se je pričakovalo razveljavitev oprostilne sodbe in vrnitev zadeve Petek v vnovično sojenje. Očitno se je višje sodišče odločilo drugače. Nenavadno pri tem je, da so nekateri novinarji za to izvedeli prej kot tožilka in Miro Petek. Slednji je bil zaradi tega razumljivo zgrožen. Neznanci so ga februarja 2001 hudo pretepli. Pri tem je utrpel hude poškodbe glave. Posledice čuti še danes. Miro Petek povezuje odločitev s svojimi kritikami na račun sodstva in jo vidi kot zaroto. „Odločitev sodišča povežujem z dejstvom, da sem minuli teden izrekel nekaj kritičnih na račun slovenskega sodstva, in kadar rečem kaj na račun sodnikov in sodstva, me čaka presenečenje,“ je dejal, ko je zvedel za potrditev oprostilne sodbe. Nedvomno se z njim lahko strinjamo. Kot poslanec namreč opozarja na slabosti sodne veje oblasti. Slednjo v prihodnjih letih čaka še veliko dela, če si bo želela povrniti zaupanje ljudi.

Vsekakor je žalostno, da primer Petek ostaja ne-rešen, naročniki napada in napadalci pa uradno neznani. Petek je kot novinar Večera podrobno opisoval stranpoti koroške tranzicije in zaradi tega marsikateremu znanemu koroškemu tajkunu stopil na žulj. Sedaj pričakuje, da bo vrhovno državno tožilstvo zaradi kršitev kazanskega postopka v času procesa na vrhovno sodišče vložilo zahtevo za varstvo zakonitosti. **D**

Človekoljub Tomo Križnar je bil v sumljivih okoliščinah v Sudanu obtožen vohunjenja za Zahod. Pri nas pa je „predčasno“ znana odločitev sodišča v primeru domnevnih napadalcev na nekdanjega novinarja Večera Mira Petka.

UVODNE STRANI

- 9 Boj za župana v Ljubljani
- 10 **Pogledi:** Evroregija in Slovenci
- 11 Kriza na Bližnjem vzhodu

POLITIKA

- 12 Z interpelacijami nad vlado
- 14 Dvolično novinarsko društvo
- 16 Primeri domovinske vzgoje

GOSPODARSTVO

- 18 Župan slab gospodar
- 20 Premišljena privatizacija
- 22 Počasna rast živilskih diskontov

SLOVENIJA

- 24 Predvolilna občinska razkritja
- 26 Vroče-hladna sezona

TUJINA

- 28 Pogovor z Nickom Bournom
- 30 Trenutek resnice v Sveti deželi
- 32 **Globus:** Nova era za Bolivijo
- 33 **Tuji tisk:** V Moskvi užaljeni

INTERVJU

- 34 Dr. Gregor Pivec

NEKOČ IN DANES

- 38 Bohinjska proga
- 41 Umetnost ulivanja kovin
- 42 Naši kraji: Izola

KULTURA

- 46 Sonce je tistega dne blagoslov
- 47 Etnofestival Okarina

OGLEDALO

- 48 **Film:** Odločitve, odločitve
- 50 **Avtomobilizem:** Razvajene gospodinje
- 52 **Zdravje:** Zapeljiva jutranja skodelica
- 54 **Šport:** Privlačna košarka z napako
- 56 **Črna kronika:** Zadeva Petek razburja
- 58 **Rumeno:** Melovo opravičilo Judom
- 60 **TV Kuloar:** Polnočnjaki z Bleda
- 62 **Kronika časa:** Davy Crockett
- 66 Majzljev okostnjak

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 434 54 48 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan
Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Gregor Drnovšek, Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek
Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

34 Intervju: dr. Gregor Pivec

Upam, da bo moj program dovolj atraktiven in bo pritegnil Mariborčane. Predvsem ne nastopam s programom politika, ker v politiki nimam veliko izkušenj, če izvzamem zdravstveno politiko. Nastopam predvsem s programom menedžerja, saj sem prepričan, da je občina prav tako poslovni subjekt, ki ga je treba voditi po vseh elementih kvalitetnega vodenja poslovnih subjektov.

12 Z interpelacijami nad vlado

Pred lokalnimi volitvami opozicija napoveduje interpelacije. K živahnosti dogajanja seveda pripomore tudi dejstvo, da se bliža polovica mandata sedanje vlade in da njeno dosedanje delovanje zadostuje za bolj dolgoročno oceno delovanja vlade oziroma posameznih ministrov.

14 Dvolično novinarsko društvo

Zadnja dva napada, ki sta ju nedavno na nekatere medije uprizorila predsednik države Janez Drnovšek in njegov svetovalec za mednarodno svetovanje Ivo Vajgl, sta pokazala, da se Društvo novinarjev Slovenije odziva samo takrat, ko so prizadeti interesi »levo« usmerjenih novinarjev.

56 Oprostilna sodba v primeru Petek

Višje sodišče v Mariboru je potrdilo oprostilno sodbo peterici, ki ji je obtožnica očitala, da je pred petimi leti in pol brutalno pretepla tedanjega novinarja Večera Mira Petka. Petek je tedaj pisal o sumljivih tranzicijskih poslih v koroškem gospodarstvu. Očitno je nekaterim krepko stopil na žulj, zato so nadenj poslali pretepače.

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD. Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: iStockphoto

Čas je, da v Kranju zapiha nov veter

Aleš Kocjan

Pravnica Irena Oman je nekdanja poslanka SNS, ki je leta 1993 po znanem razkolu, ko je SNS zapustil večji del poslanske skupine, prestopila k SDS. Zdaj se s kandidaturo za županjo Kranja na listi SDS znova vrača v aktivno politiko.

S kandidaturo za županjo občine Kranj se na neki način vračate v politiko. Zakaj ste se odločili, da boste kandidirali?

Nikoli ne reci nikoli, pravijo in tako tudi sama nisem nikdar izključila možnosti, da se v politiko še vrnem. Deset let je minilo od konca mojega poslanskega mandata v državnem zboru. To obdobje je zame pomenilo veliko razliko v času in razumevanju mnogih stvari. Se pravi, človek na neki način dozori.

Zakaj sem se odločila za kandidaturo? Najprej, zelo sem počaščena, da mi je mestni odbor SDS kandidaturo ponudil. Zavedam se novega izziva, sama, v družinskem krogu in s kolegi iz stranke sem razmišljala o možnostih za uspeh ... saj veste, vsa tista vprašanja, ki se porajajo, nato pa sem se odločila – kandidirala bom. Zato, ker menim, da je čas, da v Kranju zapiha nov, svež veter in da prevzame

krmilo ženska, ki bo znala mestu vrniti srce in dušo. Kranj je metropola Gorenjske in oseba, ki predstavlja mesto, mora biti prepoznavna, sposobna in odločna. Računam na to, da bodo volivci te karakteristike v meni prepoznali.

Se vračate v politiko tudi zato, ker ste jo morebiti pogrešali?

Ne gre za to, da bi jo pogrešala ... V času, ko nisem bila v politiki, sem delala na različnih področjih in veliko novega sem se naučila. Ko delaš zase in si odvisen od tistega, kar sam ustvariš, šele začneš ceniti denar. Drugače razumeš, kaj pomeni učinkovita delovna ura, in veš, da vsaka napaka stane, plačaš pa iz svojega žepa. Za vnovični vstop v politiko je to dragocena popotnica.

Kaj je po vašem mnenju tisto, kar Kranj najbolj potrebuje?

Kranj najprej potrebuje vizijo

in obilo samozavesti. Potrebuje sposobno in učinkovito vodstvo, ki bo v mestno občino pripeljalo denar iz evropskih skladov. Potrebuje urejene ulice in kolesarske steze, neazbestni vodovod, kanalizacijo, ki odteka, varna otroška igrišča z igrali.

Poznavalci dogajanja v Kranju pravijo, da mestu od večjih in bolj nujnih objektov manjkata koncertna dvorana, večnamenska dvorana in drsališče. Bi vi kot županja podprli njihovo graditev?

Res je, da vse to manjka. In Kranj, ki letos praznuje 750. obletnico prve omembe mesta in je četrto največje mesto v Sloveniji, si to zagotovo zasluži. Da še danes nimamo večnamenske ali koncertne dvorane, je za Prešernovo in univerzitetno mesto, kot ga radi podpisujemo, prava sramota ...

Toda prebivalci mestne občine Kranj potrebujejo tudi kanaliza-

cijo, našemu času primerno, asfaltirane ceste, knjižnico, kasneje tudi pokrit poletni prireditveni prostor. Kranj je edina mestna občina na Gorenjskem. Toda občina ni samo mesto. Mestna občina Kranj so tudi okoliške krajevne skupnosti, vasi, podeželje. In tudi tam so vrtci z azbestnimi strehami, šole brez telovadnic, otroci brez igrišč, zelo prometne ceste brez pločnika ali označenega prehoda za pešce ...

Kako pa bi ocenili delo zdajšnjega župana Mohorja Bogataja? Je izpolnil vaša pričakovanja?

Bogatajevo delo bodo ocenjevali volivci. Moja kandidatura pa je očiten odgovor na vaše vprašanje.

Varuhi totalitarnega sodstva

Odkritje spominske plošče hrvaškemu kardinalu Alojziju Stepincu v kapeli Marije Snežne pod Triglavom je znova pokazalo omejeno in kratkovidno ravnanje nekaterih slovenskih s socialistično doktrino in režiranim sodstvom zastrupljenih politikov in novinarjev. Nasprotujejo namreč ovekovečenju človeka, za katerega je celo hrvaški sabor spoznal, da je bil krivično obsojen. Sodni proces, na katerem so mu očitali sodelovanje z režimom Anteja Pavelića in njegovo NDH, je bil namreč prirejen; komunistični oblastniki so si prizadevali za razdor znotraj Cerkve, po katerem naj bi se Katoliška cerkev na Hrvaškem ločila od Vatikana.

ISKRICA

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Priprave

Aleksander Škorc

PM Janša se je dobre volje pomikal po hodnikih vladne palače. Novinarica Paškova je bila na dopustu, minister Erjavec tudi (nekje na Finskem je bežal pred tajnimi agenti "sistemske tehnike"), torej ni bilo pričakovati nepričakovanih zapletov in težav. Nenadoma se mu je na pot postavila postava, na moč podobna ministru za okolje in prostor. Razcapana, prašna obleka, okoli vratu obešena obvezana desnica, v levi roki pa transparent z ličnim napisom: "Ljubim vladno in njenega predsednika". Ko je PM opazil še iz žepa viseči stetoskop, je takoj vedel dve stvari. Da gre res za omenjenega ministra in da je stvar sumljiva.

"Bog, stari," je veselo pozdravila postava, kar je napeljevalo na misel, da je prišla iz Hrvaške, in nadaljevala: "Prihajam iz zgornjega Posočja. Z Joškom sva bila na višinskih pripravah, ki so bile, kot vidiš, skrajno uspešne. Do vseh potankosti obvladam metanje preko vsakovrstnih cestnih ograd, tudi valjanje po obcestnih jarkih mi ni tuje. Joško je postal pravi strokovnjak za adrenalinske gorske spuste, uspelo se mu je privaliti s samega vrha Kanina do šestnajstega ovinaka reke Soče in še mu je ostalo toliko moči, da je čofnil vanjo. Ob tem si je resda zlomil nogo, a nama je pozneje kljub vsemu – s pomočjo kurje obare in adrenalina – uspelo za 0,6 mm premakniti dvotonsko cvetlično korito, kar kaže na vrhunsko pripravljenost. In sedaj te glede na svoje dosedanje vzorno obnašanje prosim za dva meseca izrednega dopusta. Pričeti moram namreč z odločilno bitko za južno mejo – domovina kliče – in zagotavljam ti, da volitve nimajo s tem nič. Če dopusta ne daš, grem na bolniško."

"Bog tudi tebi. Žal mi je, ampak dopusta ne moreš dobiti. Okolje se je tako navadilo nate, da ne bi preneslo tvoje daljše odsotnosti. Utegnilo bi se izgubiti nekje v prostoru. Bolniško boš morda res dobil, a te opozarjam, da je Bručan moj prijatelj. Poleg tega si se ukvarjal z adrenalinskimi športi in nadomestilo bo dokaj nizko. Po naključju pa vem, da ti denar kar prav pride, še posebno odkar je padla cena kokošim in ti brat dnevno visi za vratom, bolje rečeno, na denarnici."

"Tehtni argumenti," je menila postava in brez nadaljnega "boja" odšla.

Le kaj je s tem človekom, se je vprašal PM, nobene kljubovalnosti ni več v njem. Kakor hitro se je vprašal, je že vedel odgovor: dr. Drnovšek, največji zbiralec pozitivne energije na Slovenskem, se je očitno polastil tudi energije ministra za okolje in prostor.

H-umor

»Če bi tožil njega, bi moral že marsikoga, saj veste, kakšne neumnosti so nakladali že do sedaj.«

(Predsednik države Janez Drnovšek se ne vznemirja preveč zaradi pisanja zdravnika Tineta Velikonje o njegovem zdravju.)

»Po gostilnah skoraj ne hodim, pojem tudi ne, ker menda nimam pravega glasu.«

(Poslanec in župan Destrnika Franc Pukšič svoje priljubljenosti ne gradi na gostilniških pohodih in gasilskih veselicah.)

»Ubogi Stepinac, vse življenje je bil žrtev političnih mahinacij in očitno je tudi tokrat.«

(Zgodovinar Jože Pirjevec zaradi združbe s spominsko tablo v čast kardinalu Alojziju Stepincu toči krokodilje solze.)

»Ni tako. Še vedno si upam na pokopališče in v trgovino.«

(Predsednica ŠOS Saša Albreht v svojem domačem okolju še ni postala slavna zaradi svoje funkcije.)

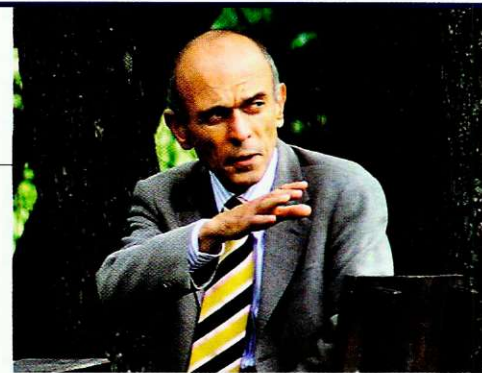

»Lahko bi rekel, da si je vzel kar nekaj božjega vedenja, ko si upa dajati takšne napovedi. Kaj pa, če se Bog ne strinja z njim?«

(Evropski poslanec Lojze Peterle ni ravno prepričan, da je zdravnik Tine Velikonja, ki je v reviji Zaveza orisal njegovo zdravstveno stanje, od Boga poslan.)

»Šampion kopitarskega kontroliranja stvari, o katerih ne zna soditi, je seveda Dimitrij Rupel.«

(Kolumnist Marko Crnkovič ni prepričan v sposobnost trezne presoje sedanjega zunanjega ministra.)

»Ob takšnih poskusih, ki jih očitno podpira tudi naša država, nismo več prepričani, da naših planinskih poti ne bodo nekoč preimenovali denimo v četniško pot na Prisank, domobransko pot čez kriško steno ali, če hočete, Stalinovo prečko skozi Prisankovo okno ...«

(Planinsko društvo Kranjska Gora se po novem ukvarja tudi z ideološkimi problemi planinskih poti, potem ko je bila postavljena spominska tabla v čast Alojziju Stepincu.)

»Potem sem prišla domov in vključila Radio ARS in nisem mogla verjeti svojim uhljem: en sam verski program, kot da bi bil sam Zveličar pravkar na uradnem obisku v Sloveniji.«

(Kolumnistka Tanja Lesničar Pučko postaja alergična na verske vsebine.)

»Pri umiku države iz gospodarstva bi lažje govorili o umiku gospodarstva iz države.«

(Poslanec LDS Matej Lahovnik ne verjame obljubam vlade, da se bo država umaknila iz gospodarstva.)

»Ne vem, kaj imajo avtomobili opraviti z volitvami.«

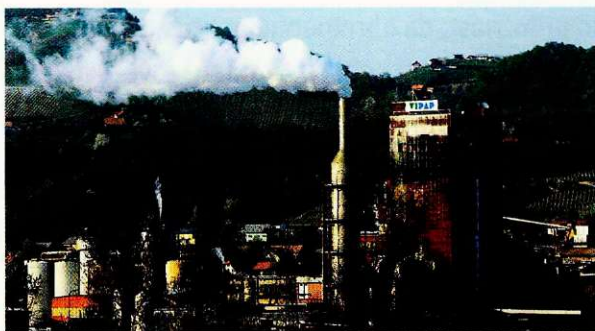
(Državni sekretar za področje davkov Andrej Šircelj ne vidi povezave med opustitvijo uvedbe davka na avtomobile in bližajočimi se volitvami.)

»Janša torej briše in ruši tiste ikone in obeležja, brez katerih ne bi postal tisto, kar danes je.«

(Vlado Mihelj je trdno prepričan, da za rušenjem Male šole stoji Janez Janša in da je za njegovo politično kariero najzaslužnejša Metelkova.)

Zapleti v Vipapu

Zaradi zaprtja obrata celuloze v krškem Vipapu, ki je v lasti čeških lastnikov, s proizvodnjo celuloze pa bodo nehali konec meseca, bo v družbi 366 presežnih delavcev, od tega naj bi jih neposredno na zavod za zaposlovanje prešlo 192. Ob tem so pred nekaj dnevi vsi zaposleni (440) že prejeli odločbe o odpovedi pogodbe o zaposlitvi z možnostjo sklenitve nove. S tem dejanjem, ki je med zaposlene prineslo popolno zmešnjavo, se je vodstvo podjetja lotilo spreminjanja sistemizacije in točkovanja posameznih delovnih mest, kar bo vplivalo tudi na višino plač. Z odločitvijo vodstva niso zadovoljni niti v sindikatu, saj menijo, da je uprava družbe nastopila preostro, pojavlja se več nejasnosti glede zaposlovanja po novih pogodbah o zaposlitvi, prihajalo pa naj bi tudi do kršitve delovne zakonodaje. Ob tem je zanimiva odločitev Delovnega sodišča v Brežicah, na podlagi katere je eden od zaposlenih v Vipapu upravičen do jubilejne nagrade za 30 let delovne dobe v tem podjetju, ki bi jo moral prejeti že pred tremi leti. Glede na stališče čeških lastnikov naj bi bila-

Bodo češki lastniki končno spoštovali slovensko zakonodajo?

namreč delovna doba za vse zaposlene v podjetju začela veljati 11. novembra 1996, ko so Čehi prevzeli to podjetje. Odločitev sodišča pa zdaj pomeni, da za vse zaposlene v podjetju velja kontinuiteta zaposlitve, kar pomeni, da se šteje v delovno dobo tudi čas pod prejšnjim lastnikom. Zato bodo morali jubilejne nagrade izplačati še 200 delavcem. Odločitev vpliva tudi na odpravnine. Tako naj bi namesto zdajšnjih ocenjenih 140 milijonov tolarjev (600.000 evrov) presežnim delavcem izplačali več kot 3 milijone evrov odpravnine. Hkrati se podaljšujejo odpovedni roki, ki so vezani na čas zaposlitve v podjetju. Sodba brežiškega sodišča še ni pravnomočna, uprava ima 30 dni časa za pritožbo. Ali se bo pritožila, za zdaj ni znano. Dodajmo le, da so lastniki vsa leta govorili, da bodo spoštovali slovensko zakonodajo. V. K.

Modrosti tedna

»Pravnopolitični okvir predsednikovanja postaja za Janeza Drnovška pretesen. Potem ko se je javno odrekal vnovični kandidaturi, z vsakim dnevom dokazuje, kako težko je premostiti razliko med državnimi nalogami ter zasebnimi ambicijami ustanovitelja in voditelja gibanja.«

(Novinar in urednik Ivan Puc)

»Možakar (kardinal Alojzij Stepinac, op. ur.) je bil na Triglavu in je med vsemi, ki so se doslej povzpeli nanj, edini, ki ga je Cerkev razglasila za blaženega. Poleg tega je spominska plošča postavljena v kapelici, ki je sakralen objekt, in ne sredi planinskega doma. Tudi papežu Janezu Pavlu II. so postavili spomenik, ko je prišel na Brezje, a se nad tem nihče ne zgraža.«

(Kranjskogorski župnik Janez Avsenik)

Prevarantom bo odklenkalo

Sredi julija je vlada določila besedilo novele zakona o državljanstvu, s katero želi med drugim preprečiti morebitne zlorabe v zvezi s sklepanjem navideznih zakonskih zvez z namenom pridobitve slovenskega državljanstva. Zakonska novela čaka na jesensko prvo obravnavo v državnem zboru, saj je skupina

poslancev LDS zahtevala, da državni zbor o tem predlogu opravi splošno razpravo in po njej glasuje o njegovi primernosti za drugo obravnavo. Ker je državljanstvo pristna vez med posameznikom in državo (domovino), predlagana sprememba uvaja tudi slovesno prisego o spoštovanju svobodnega demokratičnega ustavnega reda Republike Slovenije, ki jo bo vsak posameznik podal pred vročitvijo odločbe o sprejemu v državljanstvo Republike Slovenije. Novela uvaja tudi strožje pogoje za pridobitev državljanstva za prosilce, ki so bili pravnomočno obsojeni za kaznivo dejanje, uvaja pa olajševalne okoliščine za pridobitev državljanstva zamejskim Slovencem, zdomcem in izseljencem slovenskega rodu. V. K.

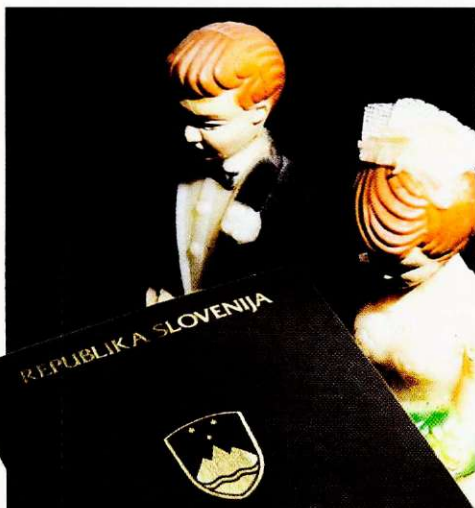
Vlada želi preprečiti sklepanje navideznih zakonskih zvez.

Uspešna Krka

Novomeška družba Krka, ki ima 54.026 delničarjev, je v letošnjem prvem polletju poslovala zelo dobro in za četrtno preseгла lansko polletno prodajo. Polletni dobiček iz poslovanja skupine Krka znaša 19 milijard tolarjev, čisti dobiček pa 12,4 milijarde tolarjev, kar je 23-odstotna rast glede na isto lansko obdobje. Poslovne izide je sredi poletja na tiskovni konferenci, ki je potekala na Otočcu, predstavil Jože Colarič, predsednik Krkine uprave, in pri tem dejal, da so med stroške vključili tudi dodatno oblikovanje rezervacij v višini štiri milijarde tolarjev, kar pomeni, da so za toliko znižali dobiček. Rezervacije so potrebne za primer tožb zoper Krko, ki so ta čas v teku. Krka tudi letos povečuje prodajo predvsem na tuje trge, kamor prodaja kar 85 odstotkov svojih izdelkov; največ na trge vzhodne Evrope, sledi srednja Evropa, največji posamični kupec pa še naprej ostaja Ruska federacija. Prodaja v Sloveniji je enaka lanski. Colarič je tudi napovedal, da namerava Krka ostati samostojna družba, ta čas pa razvijajo 100 novih izdelkov. V. K.

Jože Colarič, predsednik uprave Krke

Velikonja o zdravju Drnovška in Peterleta

Prejšnji teden so mediji, ki izkoristijo vsako priložnost, da obremenijo politično sceno, povezano z aktualno oblastjo, »razkrili« pisanje, ki ga je dr. Tine Velikonja v začetku junija objavil v prilogi Zaveze Mi med seboj.

Priloga izhaja le v kakšnih dvesto izvodih, Velikonjevo pisanje pa ni zbudilo nikakršne pozornosti, saj je znan kot avtor, ki rad preseneti z ne navadno jasnimi stališči. Nekaterim medijem je v času kislih kumaric očitno prišlo prav, da z njim sejejo razdor po političnem prizorišču.

O čem je torej pisal Velikonja? Naslov njegovega kratkega prispevka je bil Se Drnovšek in Peterle igrata z življenjem?, njegov glavni namen pa, da opozori, kako se danes igramo z zdravjem (in tudi življenjem), ko nasedamo raznim alternativnim zdravilcem ali alternativnim metodam zdravljenja. Članek ima štiri odstavke. V prvem razmišlja o paradoksu in sklene: »Paradoks je redek kot voda v puščavi, človek zlepa ne bo ugriznil psa, še manj, da bi izstradal raka. Kaj takega ne bo uspelo ne Drnovšku in ne Peterletu.« V naslednjih dveh odstavkih je na kratko podal Drnovškovo in Peterletovo diagnozo. Drnovšku so obolelo ledvico kirurško izrezali, vendar so zaveški že prišli do pljuč. Peterle si natančno diagnosticiranega raka na prostati ni pustil

Njegov zapis o zdravju dveh politikov je razburil javnost.

operirati, ampak se je zatekel k alternativnemu zdravljenju in celo k postu.

Četrti, zadnji odstavek je napisan v značilnem Velikonjevem jasnem besednjaku in se

glasi: »Nisem prerok, lahko pa mirno napovem, da Drnovšek, če bo vztrajal pri svoji brezmesni dieti, leta 2007 ne bo več tlačil zemlje, za kar mi je iskreno žal, saj sem upal, da bo svoj mandat odslužil do konca, in prav tako ne Peterle leta 2010, če se ne bo pravočasno ulegel na operacijsko mizo in se odpovedal svojemu postu. Toliko je namreč vredna alternativna medicina, eno figo namreč. In nauk te zgodbe: Živemu človeku se lahko vse pripeti, ne sme pa se igrati z življenjem, tudi lastnim ne. Skratka, človeku ni treba biti neumen, če pa že je, naj to zadrži zase.«

Velikonjevo sporočilo je jasno kot britev. Zato so pritlehna pisarjenja raznih (levičarskih) novinarjev, ki v njem prepoznajo celo nekakšno zaroto v smislu: Velikonja je član vladajoče SDS, v NSi pa podpira »desnega« Bajuka in ne mara »zmernega« Peterleta. Vse, kar ne prihaja iz levičarskih vrst, naj bi bilo po njihovo slabo ali vsaj sumljivo. To, da so njihove »zgodbe« čisti konstrukti, ki imajo z resnico malo skupnega, ni pomembno. Danes mora itak biti vse relativizirano, samo da se razkrajaja aktualna oblast. V. M.

Slovesnosti na veliki šmaren

Ob prazniku Marijinega vnebovzjetja ali velikega šmarna so po Sloveniji potekale številne slovesnosti. Največ ljudi se je kot navadno zbralo v baziliki Marije Pomagaj na Brezjah, kjer je mašo daroval ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran, romarske slovesnosti pa so potekale po vseh večjih Marijinih svetiščih v Sloveniji. Celjski škof Anton Stres je mašo daroval na Svetih gorah v župniji Sv. Peter pod Svetimi gorami, koprski škof Metod Pirih pa na Sveti gori pri Novi Gorici. Franc Kramberger je slovesnost vodil na Ptujski Gori, murskosoboški škof Marjan Turnšek na Turnišču, Andrej Glavan pa je vernike iz okolice Novega mesta zbral v svetišču v Olimju.

Dodajmo nekaj besed o enem od štirih zapovedanih katoliških praznikov. Po katoliškem verovanju je bila Božja

Bazilika Marije Pomagaj na Brezjah

mati Marija zaradi posebnega poslanstva obvarovana izvirnega greha in je bila izjemoma s telesom in dušo vzeta v nebesa. Zavest o Marijinem posebnem odhodu s tega sveta je zaradi njene razpoložljivosti za sodelovanje z Božjo milostjo že od začetkov Cerkve veljala za skrivnostno in ne navadno. P. A.

O slovenstvu

Letošnjega romanja na Višarje, ki tradicionalno poteka vsako prvo soboto v avgustu, se je udeležilo največ romarjev doslej – nekaj čez tisoč. Tako imenovano Romanje treh Slovenij sta organizirali Rafaelova družba in Zveza slovenskih evropskih izseljenskih duhovnikov. Mašo v okviru srečanja je daroval pomurski škof Marjan Turnšek in med drugim opozoril na nevarnost narodovega izumiranja, povezanega z nizko rodnostjo. Predavatelj je bil prof. Kajetan Gantar. Romanja se je med drugim udeležilo več državnozbornih poslancev, sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorko Pelikan in predsednik odbora DZ za evropske zadeve Anton Kokalj.

Romanje tradicionalno spremljata tudi predavanje in razprava o domovinskih vprašanjih. Prof. Gantar je tokrat govoril o nekaterih še nedorečenih vprašanjih v zvezi z duhovnikom dr. Lambertom Ehrlichom, domačinom izpod Višarij, ki ga je sredi Ljubljane ubila krogla vosovca. Izpostavil je Ehrlichove preroške besede na Višarjah pred drugo svetovno vojno, da je nacionalni duhovni razvoj mogoč le v samostojni slovenski državi. Program so poživili združeni pevski zbori z obeh strani meje. M. M.

Romarsko svetišče na Svetih Višarjah

Kdo na magistrat?

Gregor Drnovšek, foto: arhiv Demokracije

Janković v prvem krogu? Predsednik državnega zbora France Cukjati je razpisal lokalne volitve za 22. oktobra letos. Do odločitve o tem, kdo bo zasedel prestol v Ljubljani, nas torej ločita le še dobra dva meseca.

Odkar je svojo kandidaturo napovedal nekdanji najboljši sosed Zoran Janković, so se izidi projekcij, ki jih mediji in tudi strankarske centrale opravljajo v Ljubljani, močno nagnili na njegovo stran. Janković je svojo kandidaturo napovedal že sredi julija in od avgusta že vodi svojo kampanjo, saj je na elitni lokaciji na Cankarjevemu nabrežju odprl nekakšno pisarnico za stike z Ljubljančani. To je seveda preračunljiva poteza, saj s takšnim pristopom lahko pridobi marsikaterega neodločenega volivca. Zanimiv je tudi njegov najožji volilni štab, saj v njem delujeta med drugim Aleš Čerin, nekdanji sodelavec v upravi Mercatorja, in mestni svetnik iz frakcije LDS Jani Möderndorfer. Izidi primerjalnih projekcij torej kažejo, da Janković za zdaj nima ustreznega protikandidata, ki bi bil sposoben volilno bitko prenesti v drugi krog. Zdi pa se, da bi bila šibka točka morebitne Jankovićeve izvolitve za župana ta, da bi moral sprejemati kompromise z mestnim svetom, česar Janković v svoji dosednji karieri ni bil vajen. V predvolilni kampanji bomo verjetno veliko slišali tudi o njegovih sumljivih poslih s podjetjema njegovih sinov.

Iskanje alternativnega kandidata Desnosredinske stranke, ki v mestnem svetu predstavljajo opozicijo, očitno niso bile sposobne dovolj zgodaj poiskati kandidata, ki bi imel realne možnosti za izvolitev. S približevanjem volitev se kandidatov sicer pojavlja čedalje več, a so njihova imena za širše množice precej neznana. Draško Veselinovič, Danilo Türk in še nekateri so sicer avtoritete na poklicnem področju, vendar je težava njihova neprepoznatost v javnosti. Tako je vseskozi »neuradno-uradni« kandidat SDS za župana Peter Sušnik, ki je v precej nezavidljivem položaju. Namesto da bi že nekaj mesecev gradil svojo medijsko prepoznavnost, je moral čakati na to, ali bodo v stranki podprli bolj znanega nadstrankarskega kandidata. Tak kandidat, pojavil se je v zadnjem tednu, je denimo Marko Pogorevc, nekdanji generalni direktor policije. Javnost ga sicer dobro pozna, vendar se zdi, da v Ljubljani ne bi bil deležen večjih simpatij. K temu je gotovo pripomoglo tudi njegovo neuspešno »dihanje za ovratnik« storilcem brutalnega napada na novinarja Mira Petka. Po naših informacijah je malo verjetno, da bi ga v SDS in NSi podprli, še posebej ker je pred volitvami leta 2004 ob razpravi o domnevni korupciji in telefonskih prisluhih s strani Mobitela stopil na stran LDS in zarinil nož v hrbet Janezu Janši s trditvijo, da to ni res. SDS naj bi tako kot kandidata prav danes (v četrtek) predstavila Sušnika. Pogorevc za svojo privolitve v kandidaturo zahteva, da ga podprejo vse tri pomladne stranke, torej tudi SLS, ki je že predstavila svojega kandidata Petra Volaska, a je pustila odprto tudi možnost

Kandidatov za ljubljanskega župana je čedalje več.

V predvolilni kampanji bomo verjetno veliko slišali tudi o Jankovićevis sumljivih poslih s podjetjema njegovih sinov.

podpore nadstrankarskemu kandidatu, ki bi ga našli skupaj z Zborom za Ljubljano. V NSi se čedalje glasneje ogrevajo za svojo kandidatko, poslanko Mojco Kucler Dolinar.

Drugi za drobtinice Drugi županski kandidati nimajo realnih možnosti za zmago. Sedanja županja Danica Simšič je sicer napovedala vnovično kandidaturo, vendar so znotraj ljubljanske SD precej nezadovoljni z njenim delom in ima tako le podporo predsednika SD Boruta Pahorja. Prejšnji teden je z možnostjo kandidature javnost »vznemiril« prvi gradbenik v državi Ivan Zidar. Podpirali naj bi ga nekateri v cerkvenih krogih, vseeno pa nima pravih možnosti za zmago. Odločitev bo Zidar sporočil še ta teden.

Večni kandidat brez možnosti je tudi mestni svetnik Miha Jazbinšek, med kandidati pa sta še samooklicani borec za pitno vodo Mihael Jarc in Janez Sodrznik. Zanimivo je tudi, da LDS še vedno ni predstavila kandidata, saj je upala na Jožeta Mencingerja, a je slednji ponudbo zavrnil. Tako se sedaj najglasneje omenja Dušan Keber, ki pa naj se s kandidaturo ne bi strinjal. ■

Evroregija in Slovenci

Pavel Ferluga

Veliko se danes govori o e-regijah in predlogov ne manjka, posebno s strani naših sosedov.

Porajajo se razna imena kot »Alpe-Adria«, »Jadranska e-regija« in druge bolj ali manj pertinentne z imeni ozemelj, ki bi jih vsebovale. V enem teh predlogov, ki so ga izdelali Italijani, je baje vključena cela Slovenija. Obstaja celo predlog, ki obsega celotno ozemlje, ki je bilo vključeno v Kraljevino Italijo z rapalsko mejo. Večina teh predlogov vključuje dele Slovenije in njihove pokrajine, kjer živijo tudi Slovenci (zamejstvo).

Predsednik dežele Furlanije-Juljske krajine (FJK) Riccardo Illy se navdušuje nad tako e-regijo, ki bi vsebovala celo FJK in dela Slovenije ter avstrijske Koroške. Ni težko pričakovati, da se bo zavzemal tudi za glavno mesto te e-regije, ki naj bi bila Trst ali Videm (Udine). Ta je ena najslabših variant, saj bi del države Slovenije (skupaj s slovensko zamejsko Koroško) ponižala na navaden privesek močne FJK, ki bi imela glavno besedo v Trstu ali Vidmu (torej v Italiji). Razumljivo, da takega načrta Slovenija ne more sprejeti. Edina sprejemljiva zamisel bi bila, da bi Slovenija v celoti bila e-regija z ozemljem sosedov, kjer živijo Slovenci. V tem primeru bi bila regija sestavljena iz delov FJK, avstrijske Koroške, dela Madžarske in tudi dela Hrvaške. V tem kontekstu bi bila tudi logičen center e-regije Ljubljana, ki bi lahko imela decentrirane administrativne centre v Trstu, Vidmu, Celovcu in drugje. To bi bil edini tehtni predlog, ki bi ne okrnil države Slovenije in bi bil najpravičnejši, saj bi bil tudi slovenski jezik uradni jezik na celotnem ozemlju, kjer so navzoče naše manjšine.

Vseeno se pa tu postavi vprašanje, ki ni zanemarljivo. Ker bodo v taki e-regiji polnopravno navzoči tudi pripadniki sosednjih narodov, ki imajo močno utrjen čut nacionalne identitete, vsekakor bolj korenit kot Slovenci, bodo to svojo značilnost uporabljali tudi v odnosu do slovenskih sorejijcev. Ali bomo mi sposobni istega odnosa do njih, posebno kar se tiče uporabe jezika v sporazumevanju? Po mojem pojmovanju bo v tej skupnosti kar 5 jezikov polnopravnih v odnosih z oblastmi v celi regiji. Tu bodo Slovenci zagotovo najbolj dovtetni do tujega jezika in se ga bodo v kratkem naučili. Naš jezik pa bo trd oreh za sorejijce, ki že sedaj nimajo posluha za slovenščino in se ne bodo potrudili, da bi jo vsaj površno razumeli. Morda bi bilo bolje, da Slovenija glede na svojo majhnost in invazivno-asimilacijsko ranljivost ne sprejme nobenega načrta e-regije. Sicer bo vsekakor potrebna podrobna strokovna presoja, čemu gremo naproti, preden se dokončno odločimo.

Stanovanjska problematika

Vida Kocjan

Natančno število vseh stavb v Sloveniji in njihova vrednost bosta znana šele spomladi 2008.

Pred tem je namreč treba stavbe popisati. V ta namen je vlada sprejela nekatere ukrepe. Popis naj bi se začel 1. decembra letos in trajal do konca aprila drugo leto. Namen popisa, ki mu bo sledila še ocena vrednosti, je vzpostavitev katastra stavb in registra nepremičnin, hkrati pa dopolnitev registra prebivalstva s številkami stanovanj stalnih in začasnih prebivališč prebivalcev. Podatke o nepremičninah naj bi uporabili za prostorski razvoj in davčno politiko. V javnosti se prvi namen pogosto pozablja, med prebivalci pa že krožijo govorice o tem, da vlada to dela zato, da »nas bo lahko dodatno obdavčila«. Včasih se zdi, da so nekateri plačani za to, da razširjajo informacije, zaradi katerih ljudje postanejo nejevoljni. Zdaj med ljudi trosijo polresnice, češ kako nas bo ta vlada dodatno obdavčila, kar naj bi bil njen edini namen. Na finančnem ministrstvu pa so glede davka na nepremičnine dejali, da besedila zakonov pripravljajo, posamezne rešitve še preučujejo in preverjajo, predlog zakona pa bodo posredovali v javno razpravo v zadnji dekadi avgusta. Glede na informacije s terena, kot temu rečemo, pa je na dlani, da politično motivirani posamezniki vlado to jesen na terenu pričakujejo s posebnimi bombicami, zato opozorilo ne more biti odveč. Hkrati spomnimo, da nepremičninski register v državi ni vzpostavljen, nepremičninski trg pa je skrajno neurejen. Zakon bi moral biti sprejet že zdavnaj, saj ga je večina prejšnjih vlad načrtovala, vendar ga ni spravila v življenje, ampak je to področje prepuščala stihiji. Da sta popis nepremičnin in ureditev evidenc potrebna, je razumljivo vsakomur. Navsezadnje posamezniki na sivem trgu precej služijo z najemninami, ki niso nikjer evidentirane. Plačujejo jih večinoma mladi in mlade družine, in sicer mesečno na roke najemodajalcu, v najboljšem primeru pa se tretjina najemnine nakaže na račun lastnika nepremičnine, kar pomeni, da je tolikšna najemnina prijavljena kot dohodek lastnika. Koliko je med lastniki stanovanj, ki jih oddajajo na črnem trgu, prejemnikov socialnih pomoči, pa nihče ne ve. Tudi zato je ureditev tega področja nujna. Stvari v državi se torej urejajo. Tako je tudi prav, če želimo čez desetletje živeti v državi, kjer ne vladata anarhija in revščina.

Kriza na Bližnjem vzhodu

Dr. Peter Starič

Na pomlad 1986 sem bil v Kuvajtu, kjer sem v bolnišnici »Al Sabah« popravil naprave za merjenje sluha. Zaslugek je bil zelo dober, zanimivih prizorov pa tudi veliko, zato sem kmalu poslikal svoj film. Poiskal sem fotografsko trgovino z značilnim izveskom AGFA, da dam razviti diapozitive te firme in kupim nove. Pa so mi povedali, da filmov AGFA ne prodajajo in ne razvijajo, zato ker je v tej firmi izraelski kapital.

Zakaj pa potem ne odstranite še izveska, sem jih spraševal. Odgovora nisem čisto dobro razumel. Šele pozneje, ko mi je nekdo povedal, da vsak dela zmožen Kuvajčan dela povprečno le po tričetrt ure na dan (še danes menim, da je to zlobno pretiravanje), se mi je posvetilo, da bi bilo za odstranitev izveska treba delati. Prej tam nisem zaznal takega odnosa do dela, kajti v bolnišnici, kjer sem delal, je bil dr. Arafa delaven kot mravlja in obenem visoko etičen človek. Tudi sestri Favziji in administratorki Faukiji ne bi mogel nihče očitati kakšne lenobe.

V »Government Guest Camp«, kjer sem stanoval, je pripeljal voznik cisterno vode, jo priključil na rezervar, pogнал črpalko in odšel. Ker takrat poraba vode ni bila velika, je bil rezervoar kmalu poln in dragocena pitna voda je začela teči čez. Na to sem opozoril tamkajšnjega uslužbenca in ga prosil, naj poišče voznika. Ta je bil pri vratarju, kjer sta pila kavo. Ni se dal motiti in je prišel šele potem, ko je vsa odvečna voda iztekla na zanikrno travo okoli rezervarja in je bila cisterna že prazna ...

V banki sem na pisalni mizi tamkajšnjega uslužbenca opazil Hitlerjevo fotografijo ...

Če že v precej oddaljenem Kuvajtu tako sovražijo Izraelce, je v neposredni soseščini Izraela sovraštva še veliko več. Usoda oziroma Združeni narodi, ki so ustanovili državo Izrael leta 1947/48, so odločili, da morajo na tistem ozemlju sobivati ljudje različnih narodnosti in ver. Lahko bi živeli v slogi, tako kot npr. narodi v Švici, čeprav ni nujno, da bi bili vsi skupaj v eni državi. Prvega avgusta 1991 je minilo že sedemsto let, odkar so se na jasi Rütli, nad jezerom Vierwaldstättersee, sestali odposlanci krajin Uri, Schwyz in Nidwalden ter si prisegli večno

zvestobo v obrambi svojih sodnih in drugih svobosčin. Od takrat so se tem zaprisežnikom (Eidgenossen) postopoma pridruževale še druge krajine, tako da živijo v današnji, precej večji Švici skupaj Nemci, Francozi, Italijani in manjšinski Retoromani. Čeprav so se okoliške države, kjer prav tako živijo ti narodi, že večkrat spopadale v vojnah, se narodi Švice niso vojskovali med seboj. (Nasprotno pa je zaradi notra-

njih spopadov npr. bivša Jugoslavija nazadnje postala nekakšna »Uža Srbija«, ki jo nekateri Srbi imenujejo krajše kar – UŽAS.) Med prvimi in poznejšimi zaprisežniki so bili katoličani, protestanti, kalvinci, morda celo Judje. Res pa je, da med njimi ni bilo muslimanov. Morda prav zato niso bili sporazumi minirani s kakimi terorističnimi napadi tako rekoč tik pred zdajci ali pa zapriseženi s figo v žepu.

Vse napisano nam lahko pomaga razumeti, zakaj se Izraelci in Palestinci nikakor ne morejo sporazumeti, in zakaj tam vsakih nekaj let izbruhne vojna. Izraelci so priden in delaven narod, kar se jasno vidi že iz letala. Kjer je zemlja obdelana, je Izrael, kjer živijo Palestinci, pa je pretežno puščava. V očeh muslimanskih ekstremistov, med katerimi izstopata Hamas in Hezbolah, je največja krivda Izraelcev ta, da sploh so in da so tam. To je razvidno tudi iz hujskaških govorov iranskega predsednika Ahmadinedžada, ki Izraelu sploh ne priznava pravice do obstoja. Pa tudi sicer Iran noče upoštevati pravil Organizacije združenih narodov, katere član je. Žal libanonska vlada nima nadzora nad paravojaškimi enotami Hezbolaha, ki kar naprej napadajo Izrael, zato je ta država odgovorila z vojaško akcijo. Sem spada uničenje komunikacij (cest in mostov), po katerih dobiva Hezbolah pomoč v orožju iz Sirije in Irana. To pa je onemogočilo tudi preskrbo civilistov, za katere je Hezbolahu malo mar,

čeprav trka na vest sveta zaradi številnih civilnih žrtev vojne, ki jo je v slepem sovraštvu zanetil sam. Izraelska vojska cilja na objekte, za katere domneva, da se v njih skrivajo pripadniki Hezbolaha, ki pa sami ne izbirajo ciljev, kadar raketirajo izraelska mesta. Zato si Izraelci prizadevajo, da bi kar najhitreje potisnili

Žal libanonska vlada nima nadzora nad paravojaškimi enotami Hezbolaha, ki kar naprej napadajo Izrael.

hezbolahovce kakih 40 km od meje proti severu in tako ustvarili tamponsko cono, ki bi jo potem nadzorovale čete OZN. Da bo že enkrat mir! Ko pa bo imel Iran zadosti jedrskih bomb in raketnih konic, utegne vojna spet izbruhniti. Ker ima Izrael že najmanj sto jedrskih bomb (izjavil je, da ne bo prvi, ki bi jih uporabil), bomo v ne tako daljnji prihodnosti morda pričeli verski vojni z jedrskim orožjem. ■

Z interpelacijami nad vlado

Gašper Blažič, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Čeprav so v avgustu politiki večinoma na počitnicah, ostaja notranjepolitično dogajanje – tudi zaradi bližajočih se lokalnih volitev – še naprej živahno. Opozicija napoveduje interpelacije proti nekaterim ministrom.

Kživahnosti dogajanja seveda pripomore tudi dejstvo, da se bliža polovica mandata sedanje vlade in da dosedanje obdobje zadostuje za bolj dolgoročno oceno delovanja vlade oziroma posameznih ministrov. Prav iz tega razloga je vodja največje opozicijske stranke LDS Jelko Kacin že napovedal prve interpelacije. Če bodo obveljale njegove napovedi, bo LDS v parlamentu jeseni pričakala na nož vsaj tri ministre Janševe vlade.

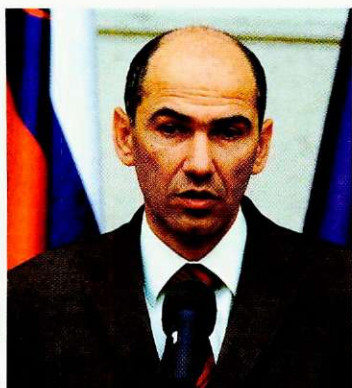
Od besed k dejanjem Kacinova napoved interpelacij proti ministrom, med katerimi se največkrat omenjajo Janez Drobnič,

Andrej Bručan, Milan Zver in Dimitrij Rupel, seveda ni presenečenje, saj so glede na Kacinovo bojevitost drži mnogi pričakovali, da bo tako nastopil že prej. Njegovi dosednji nastopi, ki niso vsebovali konkretnih dejanj, namreč niso prinesli večjega učinka, ampak so bili deležni le kritike s strani strankinega ideologa Slavka Gabra in so pripomogli k izstopu Iva Vajgla in Bogdana Biščaka iz stranke. Kacin je svojo napoved vložitve interpelacij podkrepil z oceno, da je Slovenija »država korupcije in klientelizma«. Zanimivo je, da je skoraj natančno takšno oceno pred volitvami leta 2004 večkrat

izrekel tedanji prvi mož opozicije Janez Janša, vendar ne po dveh letih, ampak skoraj dvanajstletni vladavini LDS. Še vedno pa ostaja zadržan Borut Pahor, ki še ne razkriva načrtov o tem, katerih ministrov se namerava lotiti SD, že sedaj pa je jasno, da bo SD pri interpelacijah ravnala po svoje ne glede na načrte LDS.

Kdo bo prvi? Razlog za napovedane interpelacije je bržkone tudi v tem, da sedaj tako rekoč ni ministra, ki se ne bi zapletel vsaj v kakšno manjšo nevšečnost. Ugibanja o tem, katerih ministrov se bo najbolj korenito lotil Jelko Kacin, se očitno ne

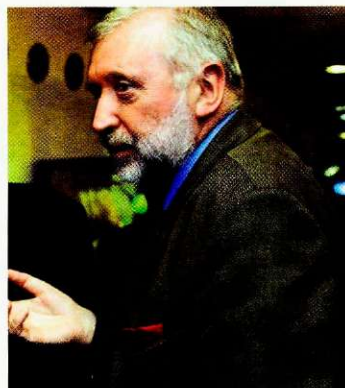
ujemajo preveč s preteklimi ugibanji o morebitnih kadrovskih spremembah v vladi. Tedaj so mediji najbolj vneto pričakovali zamenjavo na kmetijskem ministru, vendar ga še vedno vodi Marija Lukačič, kar kaže na to, da je obdobje »otroških bolezni« pri vodenju ministrstva očitno mimo. Notranji minister Dragutin Mate bi se lahko znašel na seznamu zaradi kritik na račun policije v zadnjem času, še posebej po policijski akciji v centru za prebežnike na Velikem otoku pri Postojni. Za obrambnega ministra Karla Erjavca bo opozicija najbolj neprijetna zaradi pošiljanja novih vojakov v Irak, potem

Predsednik vlade Janez Janša

Predsednik LDS Jelko Kacin

Zunanji minister Dimitrij Rupel

Minister za zdravje Andrej Bručan

ko je prevzel polno odgovornost za nakup oklepnikov znamke Patria. V preteklosti so kritike letele tudi na račun ministra za visoko šolstvo in znanost Jureta Zupana, medtem ko so se hujšim kritikam izognili minister za pravosodje Lovro Šturm, minister za okolje in prostor Janez Podobnik in minister za promet Janez Božič, v ozadje pa se je po sprejetju novega zakona o RTV umaknil tudi minister za kulturo Vasko Simoniti. V zadnjem času je medijsko zelo oblegan minister za zdravje Andrej Bručan, ki je dokončno presekal gordijski voz z zapletov z operacijskimi mizami in hkrati postal nova žrtev Draga Kosa, ta čas še vedno prvega bojevnika proti korupciji. V vladi nekoliko bolje kaže ministru za šolstvo in šport Milanu Zveru, ministru za gospodarstvo Andreju Vizjaku, finančnemu ministru Andreju Bajuku in ministru za javno upravo Gregorju Virantu, manj pa Janezu Drobnič, ki ga prav tako omenjajo

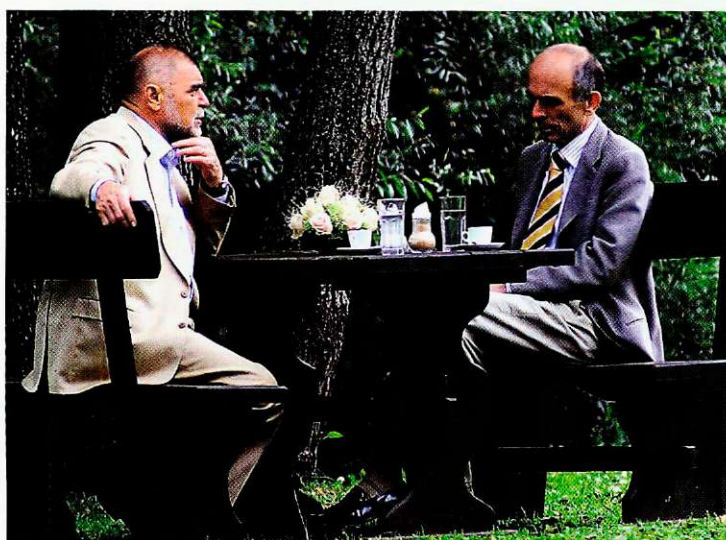
kot kandidata za interpelacijo. Ime Janeza Drobnič se je pojavilo tako ob napovedi interpelacije kot ob ugibanjih o morebitni rekonstrukciji vlade. Do njegove zamenjave ni prišlo, očitno pa je bil deležen kritik z različnih strani, zaradi česar je kasneje v afektu odrinil mikrofon, ko ga je novinarka nacionalne televizije vprašala, ali ga bodo zamenjali.

Rupel v težavah Poseben primer v tej zgodbi je zunanji minister Dimitrij Rupel, ki je ta čas najresnejši kandidat za interpelacijo, in to predvsem zaradi zapletov z dvojezičnimi napisi na avstrijskem Koroškem, saj je po mnenju opozicije in nekaterih manjšincev prehitro privolil v avstrijski kompromis, ki je kasneje klavrno propadel. Ruplov greh pa po njihovo očitno ni bil samo v tem, da je domnevno privolil v sporno revizijo Avstrijske državne pogodbe, ampak tudi v tem, da je povsem prezrl Narodni svet koroških Sloven-

cev (NSKS), ki bi moral imeti v pogajanjih glede dvojezičnih napisov eno glavnih vlog. Rupel se je naslonil predvsem na Zvezo slovenskih organizacij, ne pa na najpomembnejšo manjšinsko organizacijo koroških Slovencev NSKS. Vsekakor zapleti v zgodbi z dvojezičnimi napisi kažejo, da gre v odnosih med manjšinskimi organizacijami pa tudi v odnosu med njimi in slovensko vlado za nekatere osebne zamere. Slišati je bilo celo, naj bi bil Karel Smolle, ki je konec julija opozoril na sporne dogovore glede razdeljevanja denarja manjšinskim organizacijam, že dolgo vpleten v notranjepolitično dogajanje, saj je leta 1992 lobiral za koalicijo med tedanjo SKD in LDS. Ni pa prvič, da je Rupel privolil v kompromis, kakršnega je predlagala Avstrija, saj je na podoben način pred petimi leti privolil v sporni sporazum Drnovšek-Račan za ureditev meje v Istri. Sporazum je kasneje propadel, ker ga hrvaški sabor ni ratificiral, medtem ko ga ima Rupel še vedno za najboljšo mogočo rešitev mejnega vprašanja. Tako vprašanje meje v Istri kot dvojezičnih napisov v Avstriji pa je očitno pripomoglo k temu, da je Ruplu začela žugati koalicijska SLS, kar predstavlja resno grožnjo, da bi morebitna interpelacija uspela, saj opozicija računa zlasti na neenotnost koalicije. Samo v tem primeru bi namreč interpelacija uspela, saj bi bila koalicijska večina razbita. Ruplova usoda bi bila seveda odvisna tudi od NSi, ki pa si očitno ne želi tvegati še enega spora s koroškimi Slovenci, saj ji je dovolj težav prinesla že lanska afeta s prodajo dunajskega hotela oz. študentskega doma

Korotan, kar je vneslo precej napetosti v razmerje med manjšinskimi organizacijami in vlado. Vse te okoliščine bi lahko slabo vplivale na podporo Ruplu v primeru interpelacije. Janša sedanjega zunanjega ministra ne bo žrtvoval zlahka, med drugim ne zaradi dejstva, da je bil prav Rupel jeziček na tehtnici, ko je z nastopom na Zboru za republiko junija 2004 in kasnejšo neprostovoljno izključitvijo iz Ropove vlade pridobil del javnosti na svojo stran in omogočil zmago desne sredine na volitvah. Poleg tega Slovenijo leta 2008 čaka predsedovanje Evropski uniji, pri čemer bodo Ruplove diplomatske izkušnje potrebne. Ni pa izključena možnost, da bi Janša, če bi kateremu od ministrov slabo kazalo, sam svetoval odstop.

Drnovškova kolaboracija Odprto pa ostaja vprašanje, kako se bo na omenjene notranjepolitične dileme odzval predsednik države Janez Drnovšek, ki se je v zadnjem času spustil v nekakšen boj z vlado. Kacin je namreč v svojem nastopu ob napovedi interpelacij pohvalil Drnovška, češ da je sprejel njegovo pobudo o ureditvi odnosov med Slovenijo in Hrvaško, kar kaže morda na vnovično zблиževanje Drnovška in njegove nekdanje stranke, pri čemer ne smemo prezreti zadnjih Drnovškovih kritik na račun vlade. Dejstvo je namreč, da bo Drnovšek s svojimi kritikami na račun vlade opoziciji prišel zelo prav predvsem pri vplivanju na javno mnenje. Zato se postavlja vprašanje, ali je Drnovšek v svojih ocenah sploh še samostojen ali se v resnici zanaša na prišepetovalce. **D**

Predsednika Hrvaške in Slovenije Stipe Mesić in Janez Drnovšek

Dvolično novinarsko društvo

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Zadnja dva napada, ki sta ju nedavno na nekatere medije uprizorila predsednik države in njegov svetovalec za mednarodno sodelovanje, sta pokazala, da Društvo novinarjev Slovenije (DNS) postaja samo sebi namen.

Društvo novinarjev Slovenije je bilo ustanovljeno daljnega leta 1905, ko je bil sklican ustanovni občni zbor Društva slovenskih književnikov in časnikarjev. Ker je moralo biti v času druge svetovne vojne delovne vse družbeno pomembnejših organizacij v znamenju NOB in takratnih stalinističnih revolucionarnih idej, so njegovi člani 22. oktobra 1944 v Črnomlju izpeljali nov občni zbor društva, na katerem so ga preimenovali v Slovensko časnikarsko društvo, njegov status pa temeljito prilagodili takratnemu prepričanju, ki je veljalo naslednjih nekaj desetletij, namreč, da so novinarji zgolj družbenopolitični delavci, ki

so svojo novinarsko avtonomijo in svobodo dolžni podrediti »višjim« interesom socialistične države in njenim partijskim veljakom. Leto dni po osamosvojitvi Slovenije so takratni člani društva statut temeljito prenovili in ga prilagodili statusom podobnih društev v zahodnih demokratičnih državah, vendar to očitno ni bilo dovolj, da bi društvo do danes postalo široko demokratična organizacija, pod katero bi se zatekali vsi slovenski novinarji ne glede na to, iz katerega medija prihajajo. Prvi razlog je bil v tem, da se novinarji vanj niso včlanjevali iz pripadnosti svojemu cehu, pač pa bolj zato, da so dobili bodisi 10-odstotni popust pri nakupu avtomo-

bila znamke renault, bodisi mednarodno novinarsko izkaznico, ki jim je ponujala določene ugodnosti v tujini; drugi razlog je bil v tem, da so v njegovemu vodstvu večinoma prevladovali novinarji, ki prihajajo iz t. i. levih medijev, čemur primereno enostranska je bila tudi politika društva.

Predsednik Gregor pa nič Slednje se je pokazalo kot zelo očitno, ko je društvo vodil Branko Maksimovič. Ko so že vsi mislili, da slabše kot pod Maksimovičem ne more več biti, je leta 2001 vodenje društva prevzel Gregor Repovž, ki je v društvo uvedel nekakšen partijski način dela, kar je pomenilo,

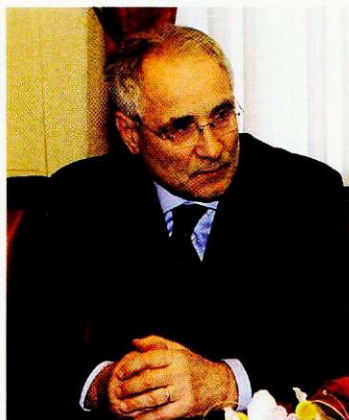
da se je društvo povečini odzivalo samo takrat, ko so bili prizadeti interesi novinarjev iz t. i. levih medijev. Slednje se je zelo očitno pokazalo aprila letos, ko je Demokracija objavila seznam najvišjih plač novinarjev in članov uprave na Delu in ko sta državna nadzornika za varstvo osebnih podatkov od našega urednika in direktorja zahtevala, naj jima izdeta svoj vir. Takrat smo na društvo in njegovega predsednika naslovili dva javna poziva, naj društvo v dobro celotnega novinarskega ceha protestira zoper takšno zahtevo in na ta način zavaruje eno temeljnih svetinj novinarskega dela, zapisano tudi v zakonu o medijih (to je, da no-

Predsednik Društva novinarjev Slovenije Gregor Repovž

Drnovškova kritika je dovoljena ...

... enako velja za Ivo Vajgla ...

... kritika Jerneja Pavlina pa ne.

Napad na Slivnika brez odziva DNS

vinarju ni treba izdati svojega vira razen v primerih, ko to določa kazenska zakonodaja – slednja v tem primeru ne določa ničesar), vendar odziva ni bilo. Repovž se je spretno potuhnil in nekaj dni tudi za ostale novinarje ni bil dosegljiv.

Napad na Slivnika Drugi zelo podoben primer se je zgodil v začetku julija, ko je predsednik države Janez Drnovšek na spletni strani (svojega) Gibanja za pravičnost in razvoj ostro napadel predsednika uprave Dela in (zdaj še samo) kolumnista Maga Danila Slivnika. Kot je v rubriki, rezervirani samo zanj, zapisal Drnovšek, lahko vsakdo kaj stori za to, da bo svet boljši, tudi novinarji. Za slednje, kot je zapisal Drnovšek, opaza, da je takšnih v Sloveniji vse več, vendar pa vsi še niso takšni. »Nekateri vztrajajo na preživelih vzorcih in jih do onemoglosti ponavljajo. Tak je na primer novinar, ki so ga postavili za nekakšnega politkomisarja enega naših največjih časopisov. Čas se mu je ustavil pred 15 leti, ko je odkril nekakšno partijsko nomenklaturu, ki v zakulisju usmerja dogajanja v Sloveniji. Od takrat naprej ni dogodka, ki ga ne bi postavil v kontekst spopada med starimi partiji in novo pomladno politiko.« Po pisanju Drnovška ta politkomisar ni opazil, »da so njegovi partiji v glavnem že pomrli ali pa so tako v letih, da si želijo le miru.« »Prav tako ni opazil, da je njegova pomladna politika zašla že malo v jesen in da postaja vedno bolj podobna stari partijski nomenklaturi. Kaj šele da bi opazil, da se zavest Slovencev spreminja in da jih sploh ne zanimajo bajke o starih partijskih supermenih in pomladnih bojevnikih ... Najbrž

bo naš mož to pisanje takoj označil kot zaroto partijske nomenklature, ki je našla nove načine za obvladovanje slovenske politike. Morda pa ne. Nikoli ni prepozno za preobrat, za drugačno zavedanje sebe in sveta,« je še zapisal Drnovšek. Čeprav Drnovšek svojega politkomisarja ni poimenoval z imenom in primkom, je bilo vsem jasno, da je imel v mislih Danila Slivnika, zaradi česar smo mnogi pričakovali, da se bo na takšen napad odzvalo DNS ali vsaj njegov predsednik Gregor Repovž, vendar odziva ne prvega in ne drugega ni bilo. V prostorih društva na klice v teh dneh ne odgovarjajo, Gregor Repovž pa se je kot po čudežu znova udril v zemljo.

Nadaljevanje zmerjanja No, ker odziva na predsednikovo poučevanje, kakšno bi moralo biti »pravo« novinarstvo, s strani DNS ni bilo, je razumljivo, da je Drnovšek čez nekaj dni s svojim poučevanjem mirno nadaljeval. Tokrat je svoje poglede na pravo novinarstvo strnil v odzivu na tednik Mag, za katerega piše tudi Slivnik in v katerem so se skupaj s še nekaterimi ustavnimi strokovnjaki tako kot mi spraševali, ali je dopustno, da predsednik države novinarje uči, kako bi morali pisati in kako ne. »Ste videli, kako so zacvilili v Magu, potem ko sem napisal nekaj o

medijskem politkomisarju? Spet velja, če mačku stopiš na rep ... Pa so aktivirali vsa svoja težka orožja. Za enim bivšim ustavnim sodnikom se oglasi še drugi in pokaže ves svoj repertoar zmerjanj, neresnic in podtikanj. Ali ni zanimivo, kako jih imajo kar na vrvi te pravne in »ideološke« veličine? Že v prejšnjih letih so bili vedno na razpolago, da so utemeljevali znamenito pomladansko opcijo. Zdaj samo še zmerjajo, utemeljevati nimajo kaj več. Njihova pomlad je minila in postala jesen, ko listje že odpada in se vedno bolj vidi jo le gola drevesa. Vidi se le še želja po oblasti, moči, denarju, vse drugo je odpadlo. In z vsem, kar to ogroža, je treba brez pomisleka obračunati. Vendar časi takšnih ideoloških obračunov so minili. Tako za nekdanje partijske oblasti strukture kot za njihove pomladansko-jesenske naslednike,« je zapisal Drnovšek.

Vajglovo nadaljevanje Njegov poskus pritiska na novinarje je v začetku avgusta v oddaji Pod žarometom dopolnil Drnovškov svetovalec za mednarodno sodelovanje Ivo Vajgl. Slednji je v oddaji napadel glavnega in odgovornega urednika Maga Janeza Markeša, češ da nivo komunikacije, ki jo pri pisanju o Drnovšku uporabljata Markeš in njegov

časopis, ni sprejemljiv in je po njegovo namenjen predvsem žaljenju Drnovška. Markeš je proti takšnim navedbam protestiral in od Vajgla zahteval, naj pove konkreten primer takšnega pisanja, vendar se je Vajgl konkretnemu odgovoru tudi po zasluzi voditeljice, ki ga ni pozvala, naj argumentira svoje trditve, izognil.

Odslovitev Repovža? Čeprav smo v vseh omenjenih primerih pričakovali, da se bosta Repovž in njegovo društvo odzvala, tudi tokrat odziva ni bilo. Slednje je zlasti nenavadno zato, ker DNS v javnosti nastopa kot nekakšna krovna organizacija novinarjev (in zato verjetno prejema tudi proračunska sredstva), ki naj bi zastopala vse novinarje v državi, in ker ima društvo v svojem statutu med cilji in nalogami celo izrecno napisano, da je njegova naloga varstvo in zaščita novinarjev pred ekonomskimi in drugimi pritiski, ki so posledica opravljanja novinarskega poklica. No, na DNS so pod vodstvom Grege Repovža na te sklepe očitno pozabili oziroma jih uporabljajo samo takrat, ko so prizadeti novinarski interesi njihovih bolj levo usmerjenih kolegov. S tega vidika bi bilo tako za DNS kot za celotno novinarstvo v Sloveniji najbolje, da se bodisi samo razpusti, bodisi postavi Repovža pred vrata in poskuša z novim vodstvom in pristopom vpeljati vsaj za kanček bolj verodostojno in profesionalno društveno politiko. V nasprotnem primeru bo še naprej le eno izmed številnih spolitiziranih društev v Sloveniji in ena večjih sramot slovenskega novinarstva. **D**

Ko je junija lani takratni tiskovni predstavnik vlade Jernej Pavlin tiskovnim predstavnikom na posameznih ministrstvih poslal dokaj nedolžno priporočilo, naj svoje komuniciranje z Mladino omejijo na minimum, so se v DNS na to odzvali z ogorčenimi izjavami, češ da je takšno ravnanje nedopustno; zdaj ko predsednik države nekega novinarja zmerja kar s politkomisarjem, in to samo zato, ker mu ni všeč njegovo pisanje, pa to za DNS očitno ni vredno odziva.

Domoljubna motiva v slovenskem državnem zboru, ki ju je naslikal Slavko Pengov leta 1958

Primeri domovinske vzgoje

Janez Globočnik, foto: Gregor Pohleven

V prejšnji številki sem poudaril, da poučevanje zgodovine ni sledilo osamosvojitvenim procesom Slovenije. V nadaljevanju navajam nekaj primerov iz zgodovine, ki so hkrati tudi primeri domovinske vzgoje.

V slovenski zgodovini so vsekakor omembe vredni kmečki upori, ki pomenijo dokaj pogumno prebujanje slovenskega ljudstva konec srednjega in na začetku novega veka. Vendar niso imeli nobene možnosti za uspeh zaradi slabe vojne taktike in strategije, opremljenosti in neenotnosti kmečkih zvez po deželah. Kmečkim vojskam in njihovim voditeljem je zelo škodovalo tudi preveliko zaupanje v cesarja. Navinno so verjeli v njegovo pravičnost, niso pa mogli doumeti, da je cesar predstavljal vrh fevdalnega sistema, zato ni bilo nobenih možnosti, da bi se postavil na stran kmetov. Preveliko zaupanje v vladarje se je Slovencem večkrat maščevalo tudi v poznejših zgodovinskih obdobjih, ko so preveč

zaupali avstrijskim in avstro-ogrskim cesarjem pa tudi jugoslovan-skim kraljem in vsemogočnemu predsedniku druge Jugoslavije.

Velika francoska meščanska revolucija konec 18. stoletja je dala domoljubju nove razsežnosti. Jakobinska oblast je v letih 1793 in 1794 za obrambo domovine pridobila večino prebivalstva. Ljubezen do domovine je bila razglašena za najvišjo dolžnost državljanov. V kratkem času se je rodila francoska nacija. Med revolucijo je nastala tudi ena najbolj zanosnih nacionalnih himen – marseljeza. Žal je po revoluciji revolucionarni zanos Francozov izkoristil veliki imperator Napoleon, ki je prvotni domovinski boj spremenil v popoln nacionalizem, ta pa ne more dobiti pozi-

tivne ocene, saj gre v tem primeru vendarle za ogrožanje in okupacijo drugih narodov in držav.

Tudi pri soški fronti lahko ugotavljamo moč pojma domovina. Na tej fronti je potekal največji spopad v gorati pokrajini v vsej človeški zgodovini. Bila je daleč največje bojišče v slovenski zgodovini. V avstro-ogrski vojski se je junaško bojevalo veliko slovenskih vojakov. Življenje jih je izgubilo približno dvakrat več kot med partizansko vojsko v drugi svetovni vojni. Za koga so se bojevali? Čeprav Avstro-Ogrska Slovencem ni bila preveč naklonjena, so jo Slovenci vendarle imeli za svojo državo in domovino v širšem smislu. Zato tudi soško bojišče lahko uvrščamo med primere domovinskega boja, v

tem primeru proti grabežljivim Italijanom.

Boj za severno in zahodno mejo v prvi svetovni vojni se je za Slovence končal dokaj klavrno. Če ne bi bilo Rudolfa Maistra, ki je s svojim osebnim zgledom nadvse pogumno rešil Maribor in Dravsko dolino, bi lahko govorili celo o narodni katastrofi. Zanimivo je, da tedanja slovenska narodna vlada ni znala ceniti Maistrovih uspehov, celo onemogočala ga je v boju za Koroško. Tudi pozneje v prvi in drugi Jugoslaviji general Maister ni dobil ustreznega priznanja. Zares nedopustno. Zgodovinsko krivico zaslužnemu generalu je popravila šele samostojna Slovenija.

Do nedavnega je partizanski boj med drugo svetovno vojno veljal za največjo in tudi nedotakljivo

svetinjjo, kot vzorčni primer domovinskega boja. Dobil je tako rekoč mitske razsežnosti. Upravičeno? Po vsej verjetnosti ne, saj je bil eden največjih propagandnih hitov nekdanjega totalitarnega režima. V luči najnovejših spoznanj je treba upoštevati, da je začetek partizanskega boja pri nas sprožila mednarodna komunistična solidarnost (ali konkretnije poziv iz Moskve za obrambo bratske Sovjetske zveze). To je presenetljivo celo komunistične organizatorje, saj so bili na začetek boja proti okupatorjem zelo slabo pripravljeni. Zato ni presenetljivo, da je bil ta boj prvi dve leti razmeroma neuspešen. Poleg tega ga je ves čas bremenil še razredni, ideološki boj, ki je bil v kontekstu socialistične revolucije. Komunistični voditelji odpora so zaradi napačne taktike in strategije sprožili še državljansko vojno, ki se je končala s tragičnimi povojnimi poboji z močnimi elementi genocidnega dejanja. Ni odveč niti omeniti, da je Dolomitska izjava že več kot dve leti pred koncem vojne napovedala diktaturo, kar kaže na nedemokratskičnost partizanskega gibanja. Kljub vsemu lahko partizanski boj vsaj deloma še vedno sprejemamo kot domoljubno dejanje, vendar ga je zaradi vsega navedenega treba kritično presojati.

Osamosvojitve Slovenije je sad desetletnih, morda tudi stoletnih prizadevanj Slovencev. S tem je bil dosežen veliki cilj, ki ga mnogi narodi še niso dosegli. Žal pa je v učnih načrtih tej učni temi namenjenega premalo prostora, le ena do dve učni uri. Težko bi bilo reči, da gre za podcenjevanje osamosvojitve, ne moremo pa se znebiti tega vtisa. Še bolj nedopustno pa je, da maturitetni program zgodovine na maturi popolnoma ignorira osamosvojitvena prizadevanja in osamosvojitve Slovenije. Po zdaj veljavnem maturitetnem katalogu za zgodovino se narodna zgodovina konča že leta 1955, katalog za leto 2007 pa narodno temo potegne do leta 1965 (gre za temo Slovenci med letoma 1945 in 1965). Ali v tem primeru lahko celo govorimo o anacionalnem, nedomoljubnem dejanju sestavljavcev maturitetnega programa?

Zgodovina v Jugoslaviji Ali so kompleksne družbe zmožne raz-

viti razumsko identiteto, se je sredi sedemdesetih let spraševal nemški filozof Jürgen Habermas v članku o možnostih, ki jih imajo moderne družbe, da razvijejo skupno identiteto, ki bi lahko povezovala različne družbene razrede (sloje) ter verske in etnične skupine (narode). Jugoslovanska je bila zanj presenetljiv primer negativnega odgovora na to vprašanje. Ne glede na to, kdo je odgovoren za razpad države, je

bil neuspeh Jugoslavije predvsem posledica izrazitega pomanjkanja takšne skupne identitete med njenimi narodi in narodnostmi (etničnimi manjšinami).

Solidarnost in zvestoba članov vsake družbe je, kot pravi kulturna teorija, odvisna od stopnje kolektivnega spomina in kolektivne identitete.

Že v prvi Jugoslaviji se je ponesrečil poskus, da bi oblikovali kolektivno zgodovinsko identiteto po ideji monarhističnega jugoslovanstva. Politične izkušnje nesrbskih narodov se namreč niso ujemale z velikosrbskim pogledom na preteklost. Tudi učbeniki so dejansko širili zgodovinsko zavest, ki je bila zasnovana na srbstvu.

Druga Titova Jugoslavija je zato poskušala vzpostaviti skupno identiteto prebivalcev na drugačen način. Jugoslovanski komunisti so zasnovali svoj vzorec za solidarnost med jugoslovanskimi narodi in etničnimi skupinami na dveh nadnacionalnih elementih: na vsejugoslovanskem narodnoosvobodilnem boju, ki ga je simboliziralo slavno geslo – bratstvo in enotnost, in na skupnih ideoloških vrednotah, ki so oziroma naj-

bi bile vsebovane v samoupravnem socializmu. Ta vzorec naj bi nadomestil manjkajočo etnično in kulturno homogenost s soglasjem glede vrednot in skupnim zgodovinskim spominom.

Sklicevanje na narodnoosvobodilno vojno ni bil samo poskus, da bi vladajoča politična stranka upravičila samo sebe, ampak je stavilo vse na kratko, vendar pomembno skupno zgodovinsko tradicijo, ki

bi presejala posamezne etnične izkušnje in preteklost. S pomočjo samoupravljanja, za katerega so trdili, da presega navadno komunistično retoriko, naj bi se vzpostavila legitimnost na temelju vrednot. V šolah so zato učence vzgajali predvsem za ideološko identiteto in ne za državljansko družbeno identiteto. T. i. anacionalna oziroma nadnacionalna vzgoja učencev, ki je zavirala oziroma onemogočala krepitev posameznih narodnih identitet, pa se dolgoročno ni posrečila. Ključni nadnacionalni elementi Titove Jugoslavije so namreč sloneli na trhljih temeljih: NOB je bil preveč idealiziran, poleg tega pa obremenjen z negativnimi posledicami revolucije, državljanskih vojn, povojnih obračunov z najrazličnejšimi nasprotniki itd.; samoupravni socializem pa je namesto svetlega zgleda postal primer negativnega korporativističnega sistema, ki je bil izrazito ekonomsko neučinkovit in je pripeljal državo na rob gospodarskega zloma.

Glede na povedano ni čudno, da so po razpadu Jugoslavije vse nove države močno spremenile svoje izobraževalne sisteme. Glavna ideja izobraževanja v vseh no-

vih državah nekdanje Jugoslavije je skorajda samoumevno postala krepitev nacionalne identitete. Vsi novejši učbeniki vseh nekdanjih jugoslovanskih republik so močno zmanjšali »jugoslovanski« vidik zgodovine, najbolj v Sloveniji. Razlika med Slovenijo in preostalimi republikami pa je zlasti v tem, da pri nas ni prišlo do renacionalizacije pouka zgodovine, ampak so slovenski učbeniki to praznino zapolnili z evropsko in svetovno zgodovino.

Poudarjanje pouka nacionalne zgodovine je postalo najočitnejše v srbskih zgodovinskih učbenikih. V njih je prišlo do pravega »posrbljenja« izobraževanja.

V vseh novih državah je prišlo tudi do dejugoslavizacije pouka zgodovine. Najbolj drastično se je to zgodilo na Hrvaškem, daleč najmanj pa v Sloveniji.

Tretja skupna poteza vseh novih postjugoslovanskih držav se kaže v detitoizaciji, čeprav v Sloveniji le deloma, pa še to bolj posredno. Titov zgodovinski pomen v starih učbenikih je bil močno pretiran, zdaj pa ga na Hrvaškem in v Srbiji prikazujejo preprosto kot izdajalca njihovih nacionalnih interesov. V tem pogledu v slovenskih učbenikih pa tudi učnih načrtih za zgodovino do resnične detitoizacije pravzaprav sploh ni prišlo, čeprav so bili v Titovi Jugoslaviji slovenski nacionalni interesi veliko bolj ogroženi kot hrvaški in srbski, da o drugih treh nekdanjih republikah, ki so v glavnem po dirigirani politiki živele na naš račun, niti ne govorimo.

Analično gledano ne moremo mimo ugotovitve, da Hrvatje in Srbi z vnašanjem nacionalističnih elementov v svoje novejšje učbenike zgodovine močno pretiravajo, po drugi strani pa smo Slovenci celo v pogledu patriotske domovinske vzgoje preskromni. ■

O avtorju

Zaposlen je kot profesor zgodovine na Ekonomski gimnaziji v Radovljici. Je član številnih komisij in odborov na državni ravni, ki delujejo v okviru ministrstva za šolstvo in šport. Od teh je najpomembnejša komisija za prenovo gimnazij.

Ena od malih slovenskih občin

Župan slab gospodar

Vida Kocjan, foto: Bor Slana, občina Žirovnica

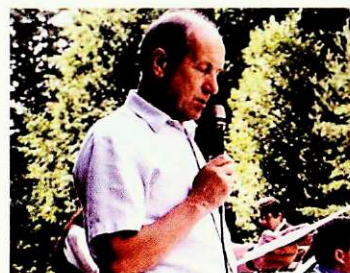
V Žirovnici se sprašujejo, čigave interese brani Računsko sodišče RS, ki se očitno izmika pregledu občinske (oz. županove) prodaje nekdanjega Planikinega premoženja, pri čemer naj bi bila občina izgubila kar 35 milijonov tolarjev.

Krajani občine Žirovnica so leta 1998 izvedli referendum, na katerem so se odločili za svojo občino. Krajevna skupnost Žirovnica se je torej odcepila od občine Jesenice in postala občina. Organi novoustanovljene občine so svoje delo podobno kot druge male občine opravljali v istih prostorih kot prej krajevna skupnost. Po naših podatkih njihovi poslovni prostori merijo 92 kvadratnih metrov, v njih pa dela šest ljudi. Župan (nepoklicni) je Franc Pfajfar, upokojenec. Lanski prihodki so bili slabih 475 milijonov tolarjev. Občino sestavljajo vasi: Moste, Breg, Žirovnica, Selo, Zabreznica, Breznica, Vrba, Doslovče Smokuč in Rodine. Občina ima občinski svet in nadzorni odbor ter številne komisije in odbore. Med drugim odbor za gospodarske dejavnosti. Njegov član v zadnjem mandatnem obdobju je Anton Koselj, ki deluje

kot zunanji član. Sam pravi, da ima v tej vlogi pravico in dolžnost, da brani interese in koristi občine ter interese in koristi občanov, ki so povezani z dejavnostmi občine.

Nakup Planikinih prostorov

Koselj pravi, da je občina Žirovnica leta 1999 odkupila poslovno stavbo nekdanje tovarne čevljev Planika na Breznici, za kar je plačala 58,8 milijona tolarjev. Skupna površina prostorov Planike je obsegala 1.816 kvadratnih metrov, koristna

Župan Franc Pfajfar razmišlja po svoje.

površina (brez stopnišč, hodnikov, kleti, komunikacij) pa je bila 1.342 kvadratnih metrov.

Na predlog župana Franca Pfajfarja je žirovniški občinski svet 24. aprila 2001 sprejel sklep o prodaji prostorov Planike. Občina je 1.169 kvadratnih metrov prostorov prodala za 101,6 milijona tolarjev, 432 kvadratnih metrov v mansardi in kleti pa še ni prodala. Njihova vrednost po oceni sodno zapriseženega cenilca znaša 33,1 milijona tolarjev.

Županovi načrti Marca 2002 je župan na seji občinskega sveta predložil »Analizo potrebnega prostora za potrebe družbenih dejavnosti v občini Žirovnica«. V njej je predlagal, da se k obstoječi občinski stavbi za potrebe občine naredi prizidek v velikosti 227 kvadratnih metrov, ki naj bi stal 49,94 milijona tolarjev. S tem se nekateri svetniki

in člani odborov in komisij, med njimi Anton Koselj, niso strinjali, saj so prepričani, da sta si prodaja prostorov nekdanje Planike na eni strani in predlog za prizidek na drugi v logičnem, ekonomskem in gospodarnem nasprotju. Koselj pravi, da občina najprej ugotavlja, da ima premajhne prostore za normalno izvajanje svojih nalog, po drugi strani pa idealne prostore v nekdanji Planiki prodaja. »Dober gospodar tega ne bi nikoli storil. Posumil sem, da prodaja Planike ni bila izvedena pošteno, zato sem od občine zahteval, da predloži nedvoumen pregled prodaje in finančnih transakcij v zvezi s prostori Planike,« dodaja Koselj.

Prodano prepeceni Analiza podatkov, ki jih je občina predložila, je pokazala, da je občina pri prodaji Planikinih prostorov iztržila najmanj 35 milijonov tolarjev

Čepřav je občina mlada, ni imuna na afere.

Pri prodaji premoženja je bila občina oškodovana za 35 milijonov tolarjev.

premalo. Postavlja se vprašanje, ali je šlo pri tem za malomarnost, nestrokovnost ali korupcijo. »Pravega odgovora na to vprašanje od župana in občinske uprave nisem mogel dobiti. Zato sem pojasnilo in odgovor zahteval od nadzornega odbora občine Žirovnica. Nadzorni odbor ni dal zadovoljivega strokovnega odgovora. Ugotovil sem, da občinski organi niso pripravljene dati preglednega pojasnila o prodaji Planike, zato sem se v naslednjem koraku obrnil na Računsko sodišče Republike Slovenije (RSRS),« pravi Anton Koselj.

Zapleti z računskim sodiščem

Koselj je 15. julija 2005 na računsko sodišče naslovil predlog, naj naredi revizijo prodaje nekdanjih Planikinih prostorov, in hkrati prosil, da ga o izidu revizije tudi obvesti. Ker mu do novembra 2005, to je v štirih mesecih, računsko sodišče ni poslalo nobenega obvestila, je 14. novembra računsko sodišče pisno prosil za obvestilo o poteku postopka revizije prodaje prostorov nekdanje Planike. Odgovor je prejel že čez teden dni s pojasnilom, da so pobudo za revizijo prejeli, da pa računsko sodišče vsako leto naredi program revizij za naslednje leto in da bodo to pobudo obravnavali pri pripravi programa za prihodnje leto. Odgovor računskega sodišča je podpisala Mirjana Bekeš, ki vodi pravno službo.

Zavlacavanje V Žirovnici pa niso pozabili na obljube, zato je Koselj 22. februarja letos Bekeševo poklical po telefonu in jo vprašal, ali je primer Planike vključen v načrt revizij za leto 2006. Na vprašanje

mu ni mogla odgovoriti, obljubila pa je, da bo preverila in ga o ugotovitvi obvestila. »Iz tega ni bilo nič. Zato sem jo 28. februarja vnovič poklical. Dejala je, da revizija prodaje premoženja nekdanje Planike s strani občine Žirovnica ni v načrtu za leto 2006. Ker je pisna vsebina pobude obsežna, sem domneval, da se je nihče ni resno lotil. Zato sem Bekeševi predlagal, da pridem osebno v Ljubljano in na kratko pojasnim vsebino pobude, kar bo omogočilo, da se ta revizija uvrsti v načrt za leto 2006,« dodaja Koselj, vendar niti ta pobuda ni padla na plodna tla. Tako je 7. marca vnovič poklical Bekeševo, ta pa mu je dejala, da Planika ni v planu za leto 2006 oziroma ne sme povedati, ali je v planu ali ni, ker je takšen podatek poslovna tajnost. »Priporočila mi je, naj čez dva meseca pokličem mag. Miloša Senčurja, vodjo lokalne samouprave, ali mag. Mojco Planinšek, namestnico vodje lokalne samouprave na sodišču,« pravi Koselj in dodaja, da je 13. aprila spet poklical na računsko

sodišče. Tokrat Mojco Planinšek, saj je bil Miloš Senčur odsoten. Tudi Planinškova mu je dejala, da ne more povedati, ali je Planika v planu za leto 2006 ali ne, da je takšen podatek poslovna tajnost, da je računsko sodišče popolnoma suvereno in da mu glede termina za Planiko ne more nič povedati. Koselj pravi, da ji je pojasnil, da gre za sum kriminalnega dejanja, da gre za denar davkoplačevalcev in da obstaja nevarnost, da bo z zavlacavanjem obravnave postopek zastaral. »Kljub temu se je Planinškova izmikala možnosti, da bi bila revizija Planike letos realizirana,« pravi Koselj, ki na podlagi vsega doživetega sklepa, da se računsko sodišče izmika obravnavi primera z znaki kriminalnega dejanja. »Ne bo pa najhuje, če se bodo storilci izmuznili posledicam. Najhuje bo, da bo neraziskan primer Planike prižgal zeleno luč za storilce, da podobno počenjajo še naprej. Vedeti je treba, da so v razvojnih programih občine Žirovnica razmeroma veliki infrastrukturni investicijski

projekti. Pri njihovi realizaciji pa lahko marsikoga zapelje na kriva pota, če ve, da se mu nič ne more zgoditi,« pravi Koselj.

Pregleda ne opravljajo V redakciji smo na spletni strani računskega sodišča preverili, ali revizorji nemara le pregledujejo domnevno sporne zadeve glede Planike. Ugotovili smo, da so ta čas v teku 103 revizije, v kar so všteti tudi že izdani sklepi. Občine Žirovnica ni med njimi. Obrnili smo se tudi na računsko sodišče, vendar do oddaje članka v tisk odgovora nismo prejeli. Na podlagi izkušnje domnevamo, da ta ne bi bil nič drugačen od odgovora, ki so ga pristojni dali Antonu Koslju. Nerazumljivo je, da se računsko sodišče ni odločilo za pregled tega primera. Navsezadnje bi izurjeni revizorji zanj porabili le nekaj ur. Anton Koselj, ki je končal študij na dveh fakultetah, med drugim na ekonomski, kar pomeni, da je dovolj podkovan tudi na ekonomskem področju, prav dobro ve, kaj je prav in kaj ne, zato se lahko vprašamo, kakšno je ozadje takega ravnanja. Da Koselj kot zunanji član odbora za gospodarske dejavnosti v žirovniškem občinskem svetu brani interese občanov, ne dvomi nihče. Dvomimo pa lahko o iskrenosti računskega sodišča, ki na prenovljeni spletni strani poziva vse državljane k vložitvi pobude za revizijo. Škarje in platno ima torej v rokah vodstvo računskega sodišča, ki odloča, kaj bodo pregledali in česa ne. Iz prakse vemo, da se nekaterim stvarjem spretno izognejo ali pa revizijo opravijo takrat, ko je že za marsikaj prepozno. Bo tako tudi v primeru Žirovnice? ■

Anton Koselj, zunanji član odbora za gospodarske dejavnosti pri občinskem svetu občine Žirovnica

»Občini Žirovnica je bila z odtujitvijo prostorov Planike narejena ogromna gospodarska škoda. Občina bo morala začeti graditi prostore, ki jih nujno potrebuje za normalno delo, kar pa bo zelo drago. Če bi prostore Planike obdržali, bi bili stroški zanemarljivi. Prostorov bi bilo dovolj tudi za potrebe šolstva, zdravstva, kulture, varnosti občanov in drugo. Če primera Planike računsko sodišče ne bo obravnavalo, se postavlja vprašanje, katere interese varuje. Če ne varuje koristi in interesov občanov in državljanov Slovenije, ali ni to znak, da tudi z računskim sodiščem nekaj ni v redu? Kdo in kako lahko pomaga, da se ustanova opere takega suma?«

Premišljena privatizacija

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Vlada napoveduje postopno in premišljeno privatizacijo energetike, ki bi prinesla razvoj in zdravo konkurenco, v sistem pa svež kapital za nove proizvodne zmogljivosti.

Slovenska vlada je sprejela strateške usmeritve za privatizacijo energetike, te pa predvidevajo postopek, s katerim bo zagotovljena tudi konkurenca z električno energijo. Predvidena sta t. i. dva energetska stebra, v temelju pa naj bi privatizacija v sistem prinesla svež kapital za nove proizvodne zmogljivosti. Usmeritve nedvomno pomenijo tudi privatizacijo Holdinga Slovenske elektrarne (HSE), ki ga vodi Jože Zagožen, Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, pa je v njem predsednik nadzornega sveta. Vlada namerava HSE privatizirati z dokapitalizacijo, za kar bo iskala strateškega investitorja, s tem pa bi bila sistemu omogočena dodatna sredstva za načrtovane

naložbe in izboljšanje ekonomske učinkovitosti. Dodajmo, da je HSE v prvem letošnjem polletju dosegel odlične poslovne izide. V prvi fazi privatizacije bi vlada strateškemu investitorju prodala 26-odstotni delež, 23 odstotkov pa bi ponudila na borzi, kjer naj bi HSE začel kotirati sredi leta 2007. V prvi fazi bi 51 odstotkov deleža holdinga ostalo v lasti države, ki je sedaj njegova 100-odstotna lastnica. V drugi fazi privatizacije, ki naj bi stekla tri do pet let po prvi, bi država prodala še preostali delež do višine 26 odstotkov, ki bi jih obdržala kot kontrolni delež.

Monopolov ne bo O privatizaciji je minister v javnosti že večkrat govoril, v zadnjem pogovoru

za finančno prilogo osrednjega slovenskega dnevnika pa je dejal, da je treba ustvariti dva vsaj približno enaka ponudnika, tako bilateralno kot po moči, če želimo na slovenskem trgu zagotoviti konkurenco tudi na tem področju. To pa pomeni, da je predvidena reorganizacija HSE, po kateri bodo iz nje izločene Termoelektrarna Brestanica in Savske elektrarne. Jedrska elektrarna Krško je temelj drugega stebra, Termoelektrarna Brestanica pa je pomembna sistemska rezerva zanjo. Minister Vizjak je še napovedal, da se v vladi in tudi v HSE zavzemajo za postopno privatizacijo, kar pomeni, da bo država še nekaj časa ohranila večinski delež v njem. Druga faza privatizacije naj bi trajala od

tri do pet let, v celotnem postopku pa naj bi bil monopol popolnoma onemogočen. Pri tem je treba omeniti, da se bo HSE povezoval s sorodnimi družbami, ne pa z naftnimi podjetji. Med drugim se v javnosti omenja povezovanje s Petrolom in z Istrabenzom, čeprav naj bi vladne namere o privatizaciji HSE zbudile interes tudi pri nekaterih tujih energetskih podjetjih. V poslovnem dnevniku so tako zapisali, naj bi se za to zavzemalo Češko elektroenergetsko podjetje (ČEZ), nakupu deleža v katerem od slovenskih energetskih podjetij pa je naklonjen tudi avstrijski energetski koncern Verbund. Strateškega investitorja bi po mnenju ministra Vizjaka lahko izbrali v začetku leta 2008. **D**

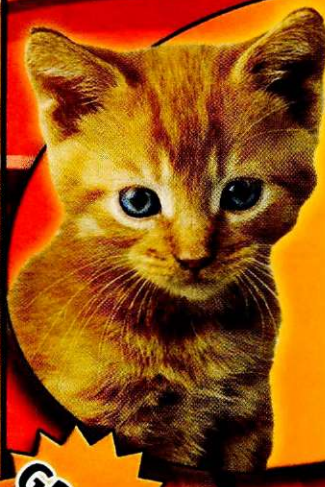
Zabavne vsebine za vaš mobilnik

večerova
multimedijška scena

vms!

ČZP Večer, 2504 Maribor

Barvna Ozadja

GRATIS

Melodije

DOMAČE:

SKUTER: MNOGO VSEGA	P4222
SKUTER: GOR IN DOI	P4223
NIINA PUŠLAR: OBIEMI ME ZDAI	P4224
VILI RESNIK: REKA ŽELJA	P4225
TURBO BOIS: TRUBA	P4226
FREDI MILLER: DAI PORINI	P4227
PERO LOVSIN: SLOVENIJA	P4228
GAMSI: KDOR NE SKAČE	P4229
ČUKI: MI GREMO PA NA MORJE	P4232
SUPERNOVA: VRAŽIČKE	P4233
TANIA ŽAGAR: PET POLJUBOV	P4234

Animirana Ozadja

NAROČANJE ZABAVNIH VSEBIN:

Pošljite SMS z vsebino
VEČER GRATIS koda
na številko **2929**

(koda se nahaja pod slikico, animacijo
ali zraven melodije)

Barvna ozadja z imenom

Pošljite SMS z vsebino:
VEČER GRATIS KODA IME
na številko **2929**

PRIMER:
VEČER GRATIS P2 MARKO
POŠLJITE NA ŠTEVILKO
2929

Vsak, ki izkoristi gratis ponudbo in potrdi pogoje storitve, postane član zabavnega VMS kluba. Poslan SMS je po ceniku operaterja. Cena gratis vsebine je 0 SIT (0 €), cena vsake nadaljnje vsebine je 300 SIT (1,25 €). Vsi člani, ki potrdijo pogoje storitve, prejmejo enkrat tedensko zabavno vsebino v vrednosti 200 SIT (0,83 €). Pogoji storitve so objavljeni na <http://www.smscity.net/vecer>. Za odjavo iz kluba pošljite VEČER GRATIS STOP na številko 2929. Podprti so telefoni z barvnim zaslonom, polifoničnim zvonjenjem, aktiviranim GPRS-jem in imajo omogočena naročena sporočila. Pomoč uporabnikom po telefonu 02/461 45 95. Ponudnik vsebin in ponudnik storitve je ThreeAnts Koban&Co. d.n.o. Zabavne vsebine si lahko naložite samo uporabniki Mobitela in Debitela.

Počasna rast živilskih diskontov

Denis Vengust, foto: arhiv Demokracije

V preteklosti so mnogi napovedovali oster boj živilskih diskontov z že obstoječimi trgovskimi družbami. Vendar se nizkocenovni diskonti v Sloveniji za zdaj le niso tako zelo »prijeli«, kot bi pričakovali.

Po napovedih kar nekaj časa pred njihovim domnevno silovitim prodorom so diskonte razglašali za prihajajoče zlo obstoječim trgovcem. Med slednjimi je vladalo skoraj evforično stanje, kaj in kako naj delajo, da jim prihajajoči ponudniki ne bodo prevzeli kupcev. Cenejši proizvodi in hkrati bogatejša ponudba so bili ključni argument »diskontarjev«, zakaj bodo prav oni novi zmagovalci med trgovci v Sloveniji. Pred njihovim prihodom so poznavalci napovedovali, da bodo zavzeli do 20 odstotkov trga, morda celo več. Vendar zdajšnja situacija kaže grenko izkušnjo optimističnih napovedi: osvojiti jim je uspelo le malo manj kot 3 odstotke trga. Napovedi glede diskontov in njihove uspešnosti med slovenskimi potrošniki so bile torej pretirane.

Razlog, da priljubljenost diskontov v Sloveniji ni večja, je kompleksno vprašanje. Diskontni trgovci se morda niso zavedali, da je tipični slovenski kupec za novosti in »neznano« bolj zaprt, kot so si predstavljali. Nezaupanje v neznanе znamke živil in nezaupljiv odnos do diskontov nasploh je najverjetnejši odgovor na to, zakaj Slovenci ne nakupujemo v diskontih, ampak raje pri »znanih« trgovcih in v trgovskih centrih. Zaupanje in tradicija v slovenski miselnosti igrata veliko vlogo. Vendar nas od

Tuš se brani s trgovsko znamko Olimp.

vozičkov v diskontih ne loči samo tradicionalnost. Težava je tudi v diskontih samih. Eden najpomembnejših dejavnikov so vsekakor njihove lastne težave in na drugi strani odlična obramba obstoječih trgovcev – Mercatorja, Spara in Tuša, ki svojega deleža kupcev seveda nočejo spustiti iz svojih rok.

Najbolje gre Hoferju Največ uspeha med prišleki v slovenski trgovski prostor pripisujejo Hoferju. Ta ima veliko izkušenj in znanja že iz tujine, poleg tega veliko vlaga. Kot njegovo posebnost lahko izpostavimo poslovno strategijo, ki se močno razlikuje od drugih diskontnih ponudnikov. Uporablja namreč strategijo sledenja in uravnava cene ključnih izdelkov na ravni, ki so podobne cenam primerljivih izdelkov v običajnih trgovskih

formatih. Hoferju je v primerjavi z drugimi resda uspelo, vendar ga je na poti k temu spremljalo obilo nerodnosti.

Lidl je svoj prihod v Slovenijo prestavil za leto dni; zakaj je tako, ni povsem jasno. Je pa gotovo, da bo prej ali slej vstopil na slovenski trg, saj ima pri nas že skladišče. Lidl je ena najhitreje rastočih verig v Evropi, njegove trgovine rastejo kot gobe po dežju.

Hardi je bil nekaj časa edini diskontni trgovec pri nas. Čeprav je v slovenskem trgovskem prostoru navzoč že nekaj časa, ga omejuje njegova majhnost, zato je tudi jasno, da njegova moč strmo pada. Upadanje prometa se kaže tudi v njegovih lanskih poslovnih izidih, ki so prvič izkazovali izgubo iz slovanja. Trenutno ima Hardi 22 diskontov (gradijo še tri) in okoli

10 franšiznih enot, ki se po novem imenujejo Hardi marketi.

Poleg tega se poslavlja tudi diskont Celi svet z verigo diskontnih trgovin Plus. V zadnjih šestih mesecih so zaprli kar 30 prodajaln, zdaj jih deluje le še 13. Podjetje Celi svet je lani ustvarilo 190 milijonov tolarjev (0,79 milijona evrov) čiste izgube. Lanska izguba je načela kapital družbe, ki je izkazoval na zadnji dan v letu 120 milijonov tolarjev (0,49 milijona evrov) minusa, kar je po zakonu o finančnem poslovanju razlog za predlog uvedbe stečaja ali prisilne poravnave.

V podjetju Eurospin pa so zanimali informacije nekaterih medijev o njihovem domnevem umiku iz Slovenije. Zatrdili so, da povečujejo obseg poslovanja, da bodo še naprej odpirali nove trgovine in da so s poslovnimi izidi zadovoljni.

Zmaga velikih? Trije največji slovenski trgovci skupaj obvladujejo nad 80 odstotkov slovenskega trga. Največji kos pogače si reže Mercator, po podatkih iz novembra 2005 obvladuje 45,5 odstotka trga, sledita Spar oziroma Interspar

Spar poudarja nakup kot doživetje.

z 21,7- in Tuš s 14,8-odstotnim tržnim deležem. Kljub napovedim, da jim bodo prihajajoči diskontni ponudniki odvzeli večji odstotek kupcev in s tem prihodkov, se slednje vendarle ni uresničilo.

Diskontni trgovci so se morali spopasti z agresivno obrambo velikih obstoječih trgovcev. Tuš in Spar ter Mercator so se agresivno branili z nizkimi cenami in trgovskimi znamkami. Poleg tega so veliki trgovci zagrozili še s ponudbo svojih diskontov; tako je storil Mercator, ko je odprl verigo Hura! diskontov in prihajajočim jasno pokazal, da ima zanje pripravljeno učinkovi-

to obrambo. Na drugi strani pa je Spar, čeprav ima za največjega tekmeča prav Hoferja, trdno odločen, da sam diskontov ne bo odpiral; njegova strategija je po besedah predsednika uprave avstrijskega Spara Gerharda Drexla povsem drugačna. Čeprav Hofer postaja čedalje resnejši tekmeč Sparu, Drexel meni, da sta prednosti trgovske verige Spar pred diskonti velika ponudba izdelkov in nakup kot doživetje. Kar se tiče Sparovega koncepta »nakup kot doživetje«, se z avstrijskim kolegom strinja tudi Igor Mervič, generalni direktor Spara pri nas. Poleg tega pojasnju-

je, da zaradi Hoferjevega prihoda na slovenski trg ne opažajo zmanjšanja prodaje.

Mercator, Spar in Tuš bodo po diskontih verjetno udarili še bolj. Denimo s kako novo trgovsko znamko za kupce z nizko kupno močjo, ki utegne pokriti segment tistih, ki bi se po nakup sicer odpravili v diskont. Dober zgled za ustvarjanje takšnih ponudb, ki bodo zadovoljile tudi kupce z nizko kupno močjo, je denimo Engro-tuševa znamka Olimp.

Veliki trgovci torej za zdaj izpodrivajo diskontne. Tudi prihod Lidla zdaj med vodilnimi trgovci ne povzroča več panike. Po napovedih nekaterih bo Lidl sicer res spremenil razmere, vendar predvsem med sebi enakimi – torej odvzel tržni delež drugim diskontom. Vendarle pa se je dobro zavedati, da se utegnejo razmere s časom spremeniti. Marsikatera nova ponudba ali storitev je namreč v preteklosti v Sloveniji potrebovala precej časa, da se je uveljavila, ko pa se je enkrat prijela, je doživela močan razmah. Morda bo tako tudi z diskontnimi trgovci. **D**

Odmerite si svoj dom!

Obrestna mera že od EURIBOR +1,85 %

- **Polovični stroški odobritve do 31. 8.**
- 100 % izplačilo sredstev na TRR
- Družinsko odplačevanje
- Tudi za nekomitente!

www.nkbm.si -> izračuni

☎ 080 17 50

 STANOVANJSKI KREDIT

 Nova KBM d.d.

Predvolilna razkritja v občinah

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

Objave različnih domnevnih nepravilnosti v zvezi z delovanjem nekaterih slovenskih občin v predvolilnem času prilivajo olje na ogenj v boju za volivce. Nekatera razkritja so upravičena, druga manj.

Tarča medijske pozornosti so v zadnjem času med drugim župan občine Koper, ki ga Zmago Jelinčič obtožuje korupcije, odgovorni na občini Novo mesto zaradi sumljivih nepremičninskih poslov in mestna občina Celje zaradi suma nezakonitega kadrovanja v občinski upravi.

Menjalna pogodba Začnimo na slovenski obali, natančneje v Kopru. Občina namerava občinski parceli zamenjati za dva lokala v kletnih prostorih. Menjalna pogodba med koprsko občino in podjetjem Aurora določa, da bo občina pridobila 520 kvadratnih metrov lokalov v kletnih prostorih športne dvorane na Bonifiki v zameno za dve parceli na Miljskem hribu nad Ankaranom, veliki slabih 8 tisoč kvadratnih

metrov, in doplačala še 130 milijonov tolarjev za razliko v vrednosti nepremičnin. Vendar pa je po prepričanju prvaka SNS Zmaga Jelinčiča pogodba sporna, saj bi lahko za omenjeni občinski parceli na trgu dosegli štirikrat višjo ceno od predlagane, ki je 88 mili-

Celjski župan Bojan Šrot

jonov tolarjev. "Gre za očiten primer suma koruptivnega dejanja odgovornih na občini Koper, ki s špekulacijami v zameno za prikrivanje preteklih napak in malverzacij razprodajajo svoja zemljišča," je prepričan Jelinčič, ki je omenjeni primer že prepustil Dragu Kosu oziroma njegovi komisiji za preprečevanje korupcije.

Jelinčičevi interesi? Na koprski občini so nam pojasnili, da je o menjavi odločal občinski svet na seji 20. julija; zanjo se je odločilo kar 26 svetnikov od 30 navzočih. Po besedah predstavnice za stike z javnostjo na koprski občini Mojce Beljan (župan Boris Popovič je ta čas odsoten) lokal, ki je predmet menjalne pogodbe, v zadnjem času na izrecno prošnjo občine ni posloval. Ko-

prska občina je namreč v kletne prostore večnamenske dvorane Bonifika (oziroma v prostore, ki so bili pred tem najmanj deset let dograjeni le do tretje faze in jih je občina nato končala) preselila učence osnovne šole Pinka Tomažiča. Nekdanji objekt te šole je bil namreč v zelo slabem ter za življenje in zdravje učencev nevarnem stanju. "Mestna občina Koper je lastniku zato ponudila sporazumno rešitev. Lastnik je občini lokal prodal po isti ceni, kot ga je kupil (v tretji gradbeni fazi, ko je bil še nedokončan in neopremljen). Občina je zdaj dobila končan in opremljen lokal s kuhinjo, ki ga bo namenila za upokojeince oziroma starejše prebivalce, in sicer za njihove številne aktivnosti," so pojasnili na občini. Glede Jelinčičevih

Novomeška občina je prodala stavbo na Novem trgu pod ceno.

Koprski župan Boris Popovič

očitkov pa dodajajo, da jih ne presenečajo. "Znano je, kako si je prvak stranke SNS prizadeval – kot je župan večkrat dejal, zaradi osebnih interesov oziroma zaradi možnosti trgovanja z zemljišči –, da bi na območju KS Ankaran in Hrvatini ustanovili novo občino," dodaja Beljanova.

Pritožbe so bile mogoče Druga zgodba se dogaja na Štajerskem. Julija 2003 je občina Celje v dnevnem časopisu objavila javni natečaj za delovno mesto direktorja občinske uprave za dobo 5 let. V objavi je navedla, da mora za prevzem delovnega mesta kandidat izpolnjevati naslednje pogoje: imeti mora univerzitetno izobrazbo ali visoko strokovno šolo pravne smeri, opravljen strokovni izpit in preizkus znanja iz upravnega postopka. Objavljeni pogoji so bili v skladu z določili spremembe pravilnika o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest v mestni občini Celje, s katero je župan Bojan Šrot za navedeno delovno mesto izločil določilo o 8-letnih delovnih izkušnjah. Edina kandidatka Gril Kramerjeva je bila na to delovno mesto sicer imenovana, a je imela le slabi dve leti delovnih izkušenj, kar pa je v nasprotju z določili zakona o delovnih razmerjih, natančneje z uredbo o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest, saj ta med pogoji za zasedbo delovnega mesta direktorja občinske uprave določa tudi 8 oziroma 11 let delovnih izkušenj.

Direktorica celjske občinske uprave naj bi bila torej na to delovno mesto postavljena nezakonito, na kar je opozorilo Računsko

sodišče RS v revizijskem poročilu o poslovanju mestne občine Celje (MOC) v letu 2003. Vladna komisija za pritožbe iz delovnega razmerja je zato razveljavila njeno pogodbo o zaposlitvi, občina pa se je na ta sklep pritožila. Potem ko je komisija pritožbo zavrгла, je občina vložila sodna spora najprej na delovno in nato še na upravno sodišče. Vrhovno sodišče, kjer je nazadnje zadeva pristala, o njej za zdaj še ni odločilo, medtem pa je že pretekel triletni rok, po katerem ni več mogoče razveljaviti pravnih aktov, ki se nanašajo na zaposlitev Gril Kramerjeve. Ker v tem času nobena sodba ni bila ne pravnomočna in ne izvršljiva, je nadaljnja zaposlitev direktorice sprejemljiva.

Na MOC so prepričani, da je srž spora napačen pravni pouk omenjene komisije, zaradi katerega je prišlo do spora o tem, katero sodišče je pristojno za odločitev o zadevi. "Mnenje mestne občine Celje je, da je stranka v tem postopku, čeprav je stališče ministrstva za javno upravo drugačno, " je dejal tiskovni predstavnik MOC Roman Repnik. O tem po njegovih besedah poleg zakona o javnih uslužbencih nedvomno govori tudi 93. člen Zakona o lokalni samoupravi,

ki navaja, da ima občina v postopku, v katerem se odloča o pravicah in obveznostih posameznikov in organizacij pred državnimi organi, položaj stranke, če so s temi akti neposredno prizadete njene pravice in koristi, določene z ustavo in zakoni. "Poleg tega je Komisija celjski mestni občini vedno izročala odločbe, iz katerih je izhajalo, da je pritožba mogoča," razlaga Repnik. Dejstvo, da se govori o zakonitosti oziroma nezakonitosti glede zaposlitve Gril Kramerjeve, na MOC označujejo za pravno nehigienično, saj nobena od sodb še ni pravnomočna, mestna občina pa previdno čaka na odločitev sodišča. "Za javno uslužbenko, ki ima v tem primeru status oškodovanca, bi lahko nastala nepopravljiva škoda," so prepričani v Celju.

Različne razlage zakona V Novem mestu pa je največ prahu v zvezi z občinskimi posli dvignila predvidena prodaja stavbe na Novem trgu, od koder se bosta jeseni izselila upravna enota in županstvo. Cena 400 milijonov tolarjev, za kolikor naj bi občina stavbo prodala (ta številka je krožila po neuradnem novomeškem spletnem forumu), bi bila namreč izrazito prenizka, poleg tega pa

Športna dvorana na Bonifiki

naj sploh še ne bi bila določena kasnejša namembnost stavbe (novi lastnik naj bi jo porušil in zgradil večnamenski objekt). Poleg tega je župan Boštjan Kovačič že pred časom mimo občinskega sveta prodal zemljišče na Jakčevi ulici in s tem kršil kar nekaj področne zakonodaje.

Judita Pirc z novomeške občine nam je zatrdila, da uradne cennitve stavbe na Novem trgu še ni, naročen pa je že zapriseženi sodni cenilec. Zavrača tudi očitke, naj bi bila namembnost novega objekta neznana. "Z urbanističnimi pogoji so določeni tako vertikalni kot horizontalni gabariti predvidenega objekta, bruto etažna površina, namembnost objekta in dovoljena odstopanja, kar bo upoštevano pri arhitekturnem natečaju," pravi Pirčeva in dodaja, da je za pridobitev najkvalitetnejše arhitekturne rešitve za obravnavano lokacijo predpisan javni arhitekturni projektni natečaj.

Glede prodaje zemljišča na Jakčevi ulici občina pojasnjuje, da je težava v neuskkljeni zakonodaji, ki omogoča različne interpretacije. Pri tem se sklicuje le na mnenje predsednika računskega sodišča Igorja Šoltesa, medtem ko sta mnenji finančnega ministrstva in službe za lokalno samoupravo jasni – o prodaji občinskih zemljišč sme odločati le občinski svet v celoti. **D**

V nekaterih primerih predvolilnih razkritij gre vsaj za malomarnosti, če že ne nezakonitosti, a občine jih v predvolilnem boju poskušajo čim bolj omiliti.

Letošnji avgust turistom in turističnim delavcem nagaja s slabim vremenom.

Vroče–hladna sezona

Gregor Drnovšek, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Letošnje poletje je vremensko izredno razgibano. Doživeli smo že skoraj vse vremenske pojave – od tropske vročine, hudih neurij s točo in orkanskim vetrom do nenadnih ohladitev, v hribih pa je celo zapadel sneg.

Glede na napovedi turističnih delavcev o rekordnem številu gostov, ki so jih pričakovali pred poletno sezono, nas je zanimalo, ali so nenadne vremenske spremembe vplivale na zasedenost turističnih zmogljivosti. Prav tako nas je zanimalo, kako so turistični delavci v turističnih območjih po Sloveniji zadovoljni z letošnjim izkupičkom.

V Posočju zadovoljni V zgornjem Posočju, v Bovcu, so z letošnjo sezono na splošno zadovoljni. Kot nam je dejal Darjo Berra, informator pri lokalnem Turistič-

nem informacijskem centru (TIC) Bovec, so imeli junija kar za 50 odstotkov večji obisk – 2.750 turistov, julija jih je bilo približno za 18 odstotkov več (6.800) kot lani in tudi v avgustu za zdaj dobro kaže. Prav tako so z obiskom zadovoljni gostinci, saj je tudi precej enodnevnih gostov. Na vprašanje o zasedenosti in o tem, po čem turisti najbolj povprašujejo, pa nam je odgovoril: »Ocenjujemo, da je zdajšnja zasedenost turističnih zmogljivosti približno 85-odstotna, kar pa ne pomeni, da je turistov manj. V preteklih nekaj letih se je namreč število ležišč v apart-

majih in kampih znatno povečalo, število turistov, ki uporabljajo te vrste storitev, pa je se le nekoliko povečalo. Ta čas je veliko povpraševanje po prenočitvenih zmogljivostih v kampih in na turističnih kmetijah, manjše pa po apartmajih. Opažamo tudi, da se stranke odločajo za krajše bivanje, ker veliko potujejo po Sloveniji in si ne želijo celega dopusta preživeti le v enem kraju.« Čeprav je zgornje Posočje posebno glede preživljanja prostega časa, saj skoraj vse turistične dejavnosti potekajo na prostem in so torej odvisne tudi od vremena, po njegovih besedah

sprememba vremena za zdaj ne vpliva bistveno na število gostov, nekaj manj jih je le v hotelih.

Slabši avgust v Portorožu O turistični sezoni na Obali smo se pogovarjali z direktorjem portoroškega turističnega združenja Ivanom Siličem. Sezono po njegovo lahko ločimo na julij, ko so v hotelih znali za 5 odstotkov več prenočitev kot v lanskem letu. »Drugače pa je v avgustu. Dolga leta se ni zgodilo, da smo imeli prvi dež že prvi teden v avgustu. Prvi dež pomeni ohladitve. Ta čas so naši hoteli zasedeni okoli 80-odstotno, nekoli-

Zaradi ohladitve v avgustu je gostov v portoroških hotelih manj.

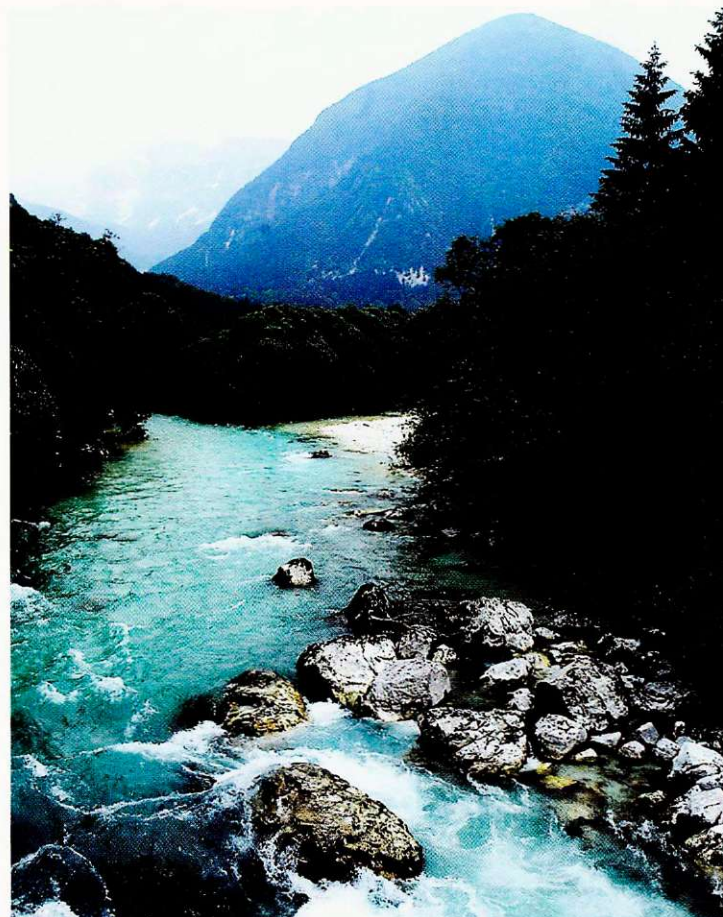
Termam 3000 slabo vreme ugaja.

ko manj je gostov v sobah, kampi pa so izredno dobro obiskani.« Sprememba vremena in nepričakovana ohladitev je po njegovem prepričanju vplivala na zasedenost turističnih zmogljivosti, saj se vsi tisti, ki niso vnaprej rezervirali in plačali počitnic, raje odločijo, da ostanejo doma ali se odpravijo drugam. Silič izpostavlja še en pomemben dejavnik pri turizmu v Portorožu: »Utrip Portorožu daje tudi dnevni gost, tisti torej, ki pride iz Ljubljane, Koroške, Furlanije za en dan. Tega sedaj seveda ne bo, ker se ne da kopati.« Silič za letošnji julij pravi, da je bil nekoliko boljši od povprečja, avgust pa bo lahko slabši kot lani, vsaj kar se tiče prenočitev in potrošnje zunaj hotelov. »Vsi, ki imajo lokale, prodajalne spominkov, tisti torej, ki so močno odvisni od poletja, bodo slabo vreme močno občutili.«

V Ljubljani več prenočitev V Turističnem informacijskem centru Ljubljana so nam posredovali splošne podatke o zasedenosti turističnih zmogljivosti. V obdobju od 1. 6. 2006 do 10. 8. 2006 je na podlagi dnevnih podatkov v ljubljanskih namestitvenih objektih prenočevalo 126.609 gostov, kar je za 13,5 odstotka več kot v istem obdobju lani. Pri tem se je povečal delež tujcev, ki jih je bilo kar 123.874 ali za 14,3 odstotka več kot lani, delež prenočitev domačih gostov pa se je zmanjšal za 15,7 odstotka, bilo jih je le 2.735. Po podatkih TIC se je povečalo tudi število turističnih skupin, ki pri Zavodu za turizem Ljubljana naročajo vodene ogleda. Slednjih so letos opravili za 16 odstotkov več kot lani. V Ljubljani so dobro zasedeni predvsem hoteli,

medtem ko so bile sobe zasedene le 67-odstotno. Na ljubljanskem TIC pa nam niso mogli postreči s podatki o tem, ali je avgustovsko poslabšanje vremena vplivalo na prihod turistov v prestolnico. Kot so nam dejali, bi se za te podatke morali obrniti na posamezne hotele, TIC zbira podatke le o prenočitvah v mestu. Seveda pa upajo, da se bo slabo vreme končalo, saj so v avgustu pripravili veliko prireditev prav z namenom, da bi privabili kakšnega gosta več.

V Termah zadovoljni Povsem drugače pa na turistično sezono gledajo v Panonskih termah. Vesna Maučec, pomočnica direktorja za marketing v Termah 3000 v Moravskih Toplicah, nam je dejala, da je pri njih poletna turistična sezona uspešna, saj so zmogljivosti bolje zasedene kot lani. O zasedenosti in vrsti gostov, ki prevladujejo pri njih v tem času, nam je dejala: »V poletnih mesecih je največ povpraševanja s strani družin, se pravi staršev z otroki. Iščejo čim ugodnejše variante, in sicer so to ponudbe, ko otroci v spremstvu staršev bivajo brezplačno.« Zanimiv je bil njen odgovor na vprašanje o vplivu vremena na zasedenost njihovih zmogljivosti. »Panonske terme ponujajo počitnice skozi vse leto. Res je, da je prišlo do spremembe vremena, kar je za nas pozitivno, saj gostje, namesto da bi počitnice preživljali na morju, raje obiščejo Panonske terme in se tukaj grejejo v prijetno topli termalni vodi. Zaradi slabega vremena nismo imeli nadpovprečnih odpovedi.« Tudi zato napovedujejo, da bo to ena uspešnejših sezon. **D**

V Bovcu so s sezono zadovoljni.

V Ljubljani se število prenočitev povečuje.

Radi bi škotski model

Ana Müllner, foto: Gregor Pohleven

Ob nedavnem obisku v Sloveniji smo se pogovarjali s poslancem v valižanskem parlamentu in voditeljem Valižanskih konservativcev Nickom Bournom. Zavzema se za višjo stopnjo avtonomije te pokrajine v okviru Velike Britanije.

Gospod Bourne, ste poslanec parlamenta v Walesu in vodja Valižanskih konservativcev, ki velja za eno najbolj delavnih in učinkovitih strank v parlamentu. Kaj so vaše prioritete?

Odkar sem prevzel stranko, se je precej stvari izboljšalo in naša skupina deluje precej učinkovito, na zadnjih volitvah pred tremi leti smo tudi izboljšali volilni izid. Naš glavni cilj v tem mandatu je predvsem premagati vladajočo Laburistično stranko, ki je na oblasti že od ustanovitve lokalnega parlamenta v Walesu leta 1999 in ki je v tem času močno razočarala ljudi. Pod pokroviteljstvom laburistov so se davki povečali za nenormalno veliko in to je zelo prizadelo še posebej ogrožene skupine, kot so upokojenci, povečale so se tudi razlike

med ljudmi in mislim, da ljudje od nas pričakujejo spremembe.

Osebnostno si prizadevam povezati stranke v opoziciji, saj bi bilo zelo težko, da bi ena sama stranka zamenjala vladajoče laburiste, kajti Wales že od nekdaj velja za njihovo glavno volilno bazo. V zadnjih treh, štirih letih sem si prizadeval za zaveznitva znotraj opozicije, kar se je že pokazalo za uspešno. Ob mnogih priložnostih nam je uspelo poraziti laburiste, ta čas so v parlamentu celo v manjšini, saj ima opozicija 31 sedežev, laburisti pa jih imajo 29. Tudi ljudje so se že navadili, da opozicija deluje skupaj in učinkovito, tako da imamo na volitvah 3. maja prihodnje leto realne možnosti, da potisnemo laburiste v opozicijo in sestavimo vlado. To bi bilo dobro tako za demokracijo kot

za Wales. Tudi v interesu države mora biti, da je vedno na razpolago alternativna možnost vladajoči strani. Če ni, se oblast začne obnašati arogantno, večje možnosti so tudi za razmah korupcije.

Ko je bil leta 1979 izveden prvi referendum o ustanovitvi lokalnega parlamenta v Walesu, so volivci to možnost zavrnil. Leta 1997 pa je bil z zelo tesnim izidom parlament le izglasovan. Ali so ljudje v času, odkar je vzpostavljena lokalna oblast, slednji bolj naklonjeni?

Mislim da in tako kažejo tudi javnomnenjske raziskave. Ljudje v Walesu so izglasovali parlament in od takrat naprej mu je javno mnenje vedno bolj naklonjeno. Predstavlja del političnega vsakdana in ljudje mu zaupajo, da bo reševal

vsakdanje težave, kot so zdravstvo, javni prevozi, šolstvo ... Sčasoma se je zakoreninil v nacionalni zavesti in ljudje si vedno bolj želijo njegovega uspeha.

Ali je po vašem mnenju na splošno prišlo do sprememb na bolje, odkar je začel delovati vaš parlament?

Treba je razlikovati med lokalnim parlamentom in lokalno vlado, ki dejansko vodi Wales. Dostikrat ljudje ne razlikujejo in več zasluge pripisujejo parlamentu kot vladi v Walesu, ki dejansko ustvarja spremembe. Veliko stvari je šlo od leta 1999 tudi narobe, za kar krivim predvsem vladajoče laburiste. Najboljša sprememba je nedvomno ta, da se o vedno aktualnih vprašanjih kot sta zdravstvo ali šolstvo, odlo-

ča bliže ljudem, ki se jih to tiče. Ne več v Londonu, temveč v Cardiffu. Taka politika je bolj neposredno povezana z ljudmi, kar je vsekakor pozitivno. To neposrednost zagotovo Slovenci dobro poznate.

Pooblastila valižanskega parlamenta se bodo še razširila. Ali pričakujete mnogo sprememb?

Naslednje leto bomo zaprosili Westminster za več pooblastil, ki bi se iz Londona prenesla v Cardiff. Zagotovo bomo več moči pridobili na področju valižanskega jezika ter nepremičnin, a kaj točno se bo zgodilo, je težko reči. Čakajo nas volitve, in kaj bo po njih, bo v največji meri odvisno od nove administracije v Cardiffu. Stranke imamo različne prioritete lestvice in vsaka bi na vlado v Londonu naslovila različne zahteve. V tem tava tudi zato, ker ne vemo, ali bodo naše zahteve v britanskem parlamentu izglasovali. A vsekakor bomo dobili več pooblastil, kot jih imamo sedaj.

Kako bi ocenili odnos in delovanje britanske vlade do lokalnih oblasti v Walesu?

Po sedmih letih delovanja imamo izkušnje samo z laburistično vlado v Westminsteru in laburistično vlado v Cardiffu. Mislili smo, da bo to ustvarilo dinamičen odnos, a je prihajalo do mnogih razhajanj, preprirov, še posebej glede energetskih vprašanj. V Walesu naj bi namreč gradili jedrsko elektrarno, sprli so se tudi pri vprašanju, ali si Wales zasluži državni praznik.

Najbolj so razočarani ljudje v Walesu, ki jim je bilo pred volitvami rečeno, da bo zavoljo dveh

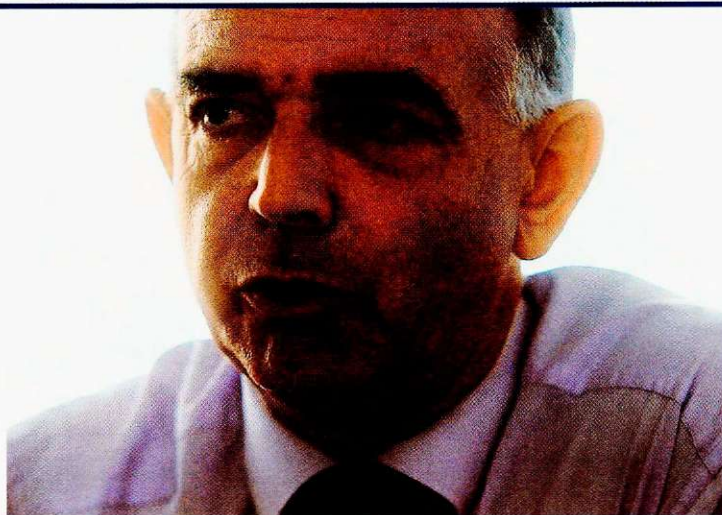
sorodnih strank na lokalni in na državni ravni vladanje še najbolj učinkovito. To se ni zgodilo in veliko ljudi mi reče, da se konservativna vlada v Cardiffu ni mogla dogovarjati z laburistično v Londonu. Jaz pa si mislim: če se laburistični vladi v Londonu in v Cardiffu nista znali dogovarjati, verjetno slabše ne more biti, lahko je le bolje. Ker bi vedeli, da se razlikujemo in bi se s tako miselnostjo lotevali skupnega sodelovanja, bi bili morda lahko uspešnejši.

Znotraj Velike Britanije ima Škotska, tudi zaradi svoje zgodovinske poti, precej suverenosti. Ali lahko tudi Wales pridobi pravice in status, kot jih ima Škotska?

Trudimo se in vedno več ljudi v Walesu si želi takšne privilegije, kot jih ima Škotska. Popolnoma prav imate, da se je Škotska skozi zgodovino razvijala in imela status, ki je še posebej po njihovem pravosodnem sistemu bolj podoben tistemu v celinski Evropi. Škotska je bila vedno drugačna, Wales pa je imel vedno tesnejše vezi z Londonom in Westminsterom. Ne moremo pa škotskega sistema prenesti v Wales, ker imamo preveč različno zgodovino, drugačne okoliščine in skrbi. Prizadevamo si, da bi imeli več suverenosti in se tako približali škotskemu modelu, čeprav se bomo vedno razlikovali od njih v stvareh, kot so npr. njihov kazenski zakon, drugačen pravni sistem itd.

Kaj so danes največji problemi Walesa? Največkrat se omenja valižanski jezik ...

Za vrh seznama bi postavil zdravstvo, ki je v zadnjih letih postalo najbolj kočljiva tema v regiji. Bolnišnice so v dolgovi, čakalne vrste so se močno podaljšale, le redkokje na deželi lahko prideš do splošnega zobozdravnika, saj je večina zasebnih. Velik problem je tudi nepremičninski trg. V mnogih krajih v Walesu si večina mladih parov preprosto ne more privoščiti stanovanja ali hiše. To pa je že povezano z drugimi socialnimi problemi, ko se družine, ki govorijo valižanski jezik, selijo v angleško govoreča okolja. Spremeniti je treba tudi davčno politiko in razbremeniti najbolj ogrožene skupine, kot so npr. upokojenci, ki so se jim dav-

Lokalna oblast največ doseže z neposredno povezanostjo z ljudmi.

ki v enem letu zvišali za petnajst odstotkov.

Naš jezik, valižanski, je posebna zgodba, ki si vsekakor zasluži več pozornosti. Lahko se sicer zgledujemo po drugih regijah s podobno situacijo, kot je na primer Katalonija, a Wales bo vedno drugačen. V Kataloniji se katalonščina uporablja kot vsakdanji jezik v večini domov in skupnostih, v Walesu pa je nemogoče najti skupnost, kjer se govori izključno valižansko, večina govori angleško. Valižanščina se sicer sčasoma uveljavlja kot drugi jezik, a ga nikjer ne slišiš na igriščih, otroci govorijo le še angleško. Zaradi prevladujočega položaja angleščine na internetu, v časopisih, kulturi je valižanščini zelo težko zagotoviti preživetje.

Kmetijstvo je bilo pri vas od nekdaj najmočnejša panoga, danes pa tako kot drugod v Veliki Britaniji prevladujejo storitvene dejavnosti. Kakšen je položaj kmetijstva danes?

Brez kmetijstva nikakor ne moremo delovati. V kmetijstvu je prišlo do velikih sprememb, potrebujemo pa ga predvsem iz dveh razlogov. Najprej zato, ker nas hrani in nismo samozadostni, da bi zmogli brez njega. Nadalje zato, ker kmetije ohranjajo podeželje. Kot ste dejali, je res, da za kmetijstvo kot poklic upada zanimanje in da se bolj poudarja storitveni sektor. Zato spodbujamo raznolikost. Kmete spodbujamo, da se ukvarjajo tudi z drugimi dejavnostmi;

ponujajo prenočitve, odpirajo kmetijske trgovine, organizirajo izlete, odpirajo restavracije ... To, da imajo kmetje več virov zaslužka, se je pokazalo kot dobro še posebej v primeru naravnih nesreč, ki ponavadi najbolj prizadenejo kmetijstvo, poleg tega pa ta način spodbuja tudi turizem. V Walesu je močna tudi proizvodnja kmetijskih strojev in terenskih vozil.

Med vašim obiskom v Sloveniji ste se srečali s predsednikom slovenskega parlamenta Francetom Cukjatiem in ministrom za okolje Janezom Podobnikom. Kaj so bile glavne teme pogovorov?

Najprej sva se srečala s Podobnikom in imela zelo produktiven pogovor o pomembnejših stvareh, ki se tičejo obeh držav. Za vas je posebej pomembno prihajajoče predsedovanje EU, kjer se boste gotovo izkazali. Govorila sva tudi o reformah, ki bodo še spodbudile slovensko gospodarstvo, čeprav mu gre že sedaj zelo dobro. Omenila sva odnose med strankama, SLS in Valižanskimi konservativci. Začela sva s formalnim pogovorom, nadaljevala pa neformalno ob pivu.

Predsedniku slovenskega parlamenta sem izročil osebne pozdrave predsednika valižanskega parlamenta. Z njim sem se pogovarjal o razmerah po osamosvojitvi Slovenije in o prejšnjih režimih. Končal pa sem s sestankom na parlamentarni komisiji za evropske zadeve. ■

Izraelski vojaki na položajih

Trenutek resnice

Ana Müllner, foto: agencije

S sprejetjem resolucije, ki jo je predlagal varnostni svet Združenih narodov, naj bi se končala več kot enomesečna vojna na Bližnjem vzhodu. Bo diplomatska rešitev prinesla mir ali samo kratkotrajno premirje?

V ponedeljek ob osmih zjutraj po lokalnem času je začelo veljati premirje, o katerem so se po dolgotrajnih diplomatskih pogajanjih dogovorili Združeni narodi, sprejela pa sta ga tako izraelska vlada kot Hezbolahovi predstavniki, a ne brez nelagodja. Predstavniki Hezbolaha so sporočili, da bodo premirje spoštovali, čeprav se jim zdi »nepravilno in nepošteno«, Izrael pa pričakuje predvsem izpustitev 12. julija ugrabljenih vojakov, če-

sar pa predlog ZN ne upošteva. Prav tako Izrael pričakuje, da bo na jug Libanona poleg mednarodnih mirovniških sil prišla tudi libanonska vojska. Resolucija 1701, ki je bila sprejeta pretekli petek, obe strani zavezuje k takojšnji ustavitvi nasilja in obvezuje ZN, da na območje v najkrajšem času pošljejo 15 tisoč pripadnikov mirovniških enot. Slednje naj bi v Libanon prispele že čez dva tedna. Medtem pa nekateri že ugibajo o tem, ali se bo sprejeto premirje dejansko uresničilo ali bo ostalo le mrtva črka na papirju. Poleg tega je na plečih generalnega sekretarja ZN Kofija Anana tudi izpolnitev že pred časom sprejete resolucije 1559, ki zahteva razorožitev Hezbolaha.

Krhki mir Le nekaj ur pred tem, ko je premirje začelo uradno ve-

ljati, ni na Bližnjem vzhodu prav nič kazalo na to, naj bi se vojna na območju kmalu končala. Zadnjo noč sta obe strani močno okrepili svoje napade, kot da bi želeli prizadejati še zadnji udarec sovražniku. A le malokdo na območju, kjer se že več kot mesec dni vrstijo napadi, na bližnjo prihodnost gleda z optimizmom, le redki pa tudi pričakujejo, da bodo kmalu prišli do močno zaželenega miru. Premirje, ki je začelo veljati v ponedeljek tako v Libanonu kot v Izraelu, označujejo kot trenutek resnice, ko se bo videlo, ali bo podpisana mirovna listina dejansko začela veljati.

»Prihodnji dnevi so dnevi negotovosti,« je v ponedeljek dejal izraelski general kopenskih sil Benny Gantz. »Izrael bo spoštoval premirje. Če pa bo Hezbolah napadel naše cilje ali naše civiliste,

bomo vedeli, kako naj reagiramo, in ne bomo oklevali.« Podobne izjave je bilo mogoče slišati tudi s strani pripadnikov skrajnega gibanja Hezbolah, ko so zatrdili, da bodo na morebitne izraelske napade odgovorili na isti način. Zadnja bližnjevzhodna vojna je prav tako poskrbela za to, da se je močno povečala sovražnost do napadalcev. Hezbolah še nikoli ni imel tolikšne podpore med prebivalci Libanona; ta je v zadnjem mesecu močno narasla in sedaj okoli 70 odstotkov Libanoncev podpira skrajno šiitsko gibanje. In če je bil prvotni načrt Hezbolaha pregnati Izraelce z njihovih ozemelj, se sedaj zavzemajo za popoln izbris Izraela in njegovih prebivalcev iz regije. Pri tem jih politično podpira iranska politika pod vodstvom skrajnega predsednika Mahmuda Ahmadinedžada.

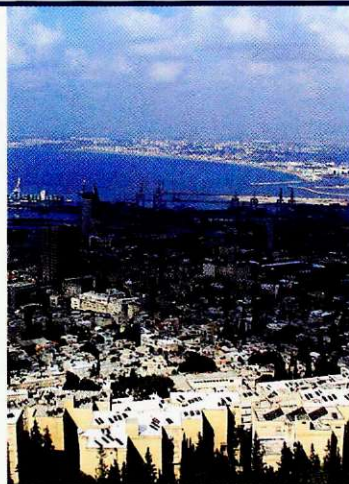
Izraelski premier Ehud Olmert

Nevidni sovražnik Po več kot enem mesecu vojskovanja med Izraelom in šiitskim gibanjem Hezbollah (kar pomeni Božja stranaka) se čedalje bolj potrjuje dejstvo, da Hezbollah resnično predstavlja ta čas najmočnejše gverilsko gibanje na svetu. Ta status predvsem s pomočjo Sirije in Irana le še utrjuje. Mnogi izraelski vojaki se ob (vnovičnem) odhodu na bojišča v južnem delu Libanona spominjajo izkušeni preteklih let, predvsem iz leta 2000, ko so nazadnje zapustili državo. Glavni problem za izraelske vojake je predvsem »nevidnost« Hezbollahovih pripadnikov in vojakov, ki uniforme nosijo le ponoči, čez dan pa se, oblečeni kot civilisti, pomešajo med civilno prebivalstvo. V veliko pomoč pri skrivanju so jim tudi podzemni rovi, ki so jih delno zgradili Izraelci, Hezbollah pa je njihov sistem še razširil. To jim omogoča, da se pojavijo od nikoder, izstrelijo raketo in v istem trenutku izginejo.

Vendar je ob tokratni krizi na Bližnjem vzhodu Izrael pa tudi preostali svet nemalo presenetila moč in opremljenost šiitske gverile, ki se je iz nekoč majhnega odporiškega gibanja spremenila v z najnovejšo tehnologijo opremljeno vojsko s četami izurjenih vojakov. Hezbollahovo delovanje pod vodstvom zloglasnega vodje gibanja šejka Hasana Nasralija sedaj sega tudi v politiko in v vse pore vsakdanjega življenja na jugu države – od šol do bolnišnic. Glavni naborniški centri za nove Hezbollahove vojake so v zadnjem

Tir in Hajfa: spopadi so mesta na obeh straneh meje spremenili v ruševine.

času postale predvsem osnovne in srednje šole; šolska igrišča se nemalokrat spremenijo v vojaška vadišča, številni gverilski bojovníki pa na urjenje odhajajo tudi v Sirijo in Iran. Predvsem s pomočjo teh dveh držav se je lahko Hezbollah v zadnjih letih tako okrepil. Že nekaj časa ni nobena skrivnost, da mu je Iran dolga leta pošiljal orožje, prav tako Sirija, ki je odigrala pomembno vlogo pri pošiljanju orožja iz Irana v Libanon. Ko je leta 2003 iransko mesto Bam prizadel uničujoč potres, so Hezbollahova letala tja pošiljala pomoč, v Libanon pa so se vračala natovorjena z orožjem. Zato ne presenečajo izjave izraelskega premierja Ehuda Olmerta, da »Izrael ni v vojni zoper Libanon, temveč se bojuje z Iranom in Sirijo«. Hkrati pa razlaga tudi poglobitno razliko med Izraelom in Hezbollahom. »Če mi po nesreči zadenemo civilista, na to gledamo kot na napako, če pa Hezbollah ubija civiliste, na to gleda kot na uspeh.« V preteklem mesecu, odkar traja vojskovanje, sta imeli obe strani veliko priložnosti tako za obžalovanje napak kot za veselje nad uspehi.

Žrtve na obeh straneh meje Zadnja izmed mnogih vojnih epizod na Bližnjem vzhodu se uradno končuje, za seboj pa pušča uničenje in žrtve na obeh straneh. Čeprav večina arabskega sveta za razmah nasilja krivi Izrael, slednji poudarja, da je Hezbollah začel vojno, ko so na severu države ubili tri izraelske vojake, dva pa ugrabili. A več kot mesec dni vojskovanja je v obeh državah pustilo strahotne posledice

tako po številu ranjenih in žrtev kot na infrastrukturi.

Večina mest in vasi na severu Izraela ter na jugu Libanona je popolnoma zravnanih z zemljo. Tretje največje izraelsko mesto Hajfa in libanonsko mesto Tir, ki sta bila najpogostejši tarči napadov, sta postali mesti strahov. Večina prebivalcev je odšla iz domov, mesti pa sta se spremenili v kup ruševin. In bilanca 34 dni trajajočih spopadov? Ubitih je bilo 114 izraelskih vojakov in 53 civilistov,

865 je bilo ranjenih, v Libanonu pa je bilo ubitih 890 ljudi, od tega 530 Hezbollahovih pripadnikov, več kot dva tisoč ljudi pa je bilo ranjenih. Na sever Izraela je Hezbollah izstrelil več kot štiri tisoč raket. Kdo je v tej vojni zmagal, je težko reči. Izraelski politični vrh ne skriva razočaranja, ker mu ni uspelo povsem uničiti Hezbollaha in njegovega voditelja šejka Nasralija, slednji pa kljub številnim izgubam v svojih vrstah razglašal poraz »sionističnega sovražnika«. Tudi če bosta obe strani spoštovali sprejeto premirje, je Bližnji vzhod daleč od tega, da bi bil pretrgan krog nasilja. Hezbollah naj bi po napovedih analitikov v prihodnje povečal svoj krog privrženec, ki tudi zaradi aktualnega konflikta v Izraelu vidijo smrtnega sovražnika in mu bodo pod pokroviteljstvom skrajne politike grozili z izbrisom z zemlje sveta. Prej ali slej bodo svoje grožnje začeli uresničevati in Izrael se bo spet primoran braniti. A kot v vseh vojaških konfliktih najkrajši konec vedno potegnejo prebivalci bližnjevzhodnega območja. **D**

ZN so sprejeli resolucijo.

Gverilsko gibanje Hezbollah

Vedno z vami

Od zajtrka do romantične večerje. Od klepeta ob kavici ali čaju do veselega druženja s prijatelji. Od malice na hitro do poslovnega kosila. Skoraj vedno smo z vami in veseli smo, ko nas imate za samoumevne.

Začimbe, žitni izdelki, voda in brezalkoholne pijače, otroška hrana, kava, čaji, pastete in raguji, vloženo sadje in zelenjava ... 1001 cvet, Barcaffé, Cockta, Donat Mg, Jupí, Čoko in Čokolešnik, Bebi, Zlato polje, Maestro, Argeta ... Naše uveljavljene blagovne znamke so razlog, da samozavestno zremo v prihodnost - z vami.

DROGAKOLINSKA
www.drogakolinska.si

Bogati reveži

Saparmurat Nijazov, turkmenistanski kulturni samooklicani predsednik z dosmrtnim mandatom, je javno obljubil, da bo 27. oktobra ob 15-letnici neodvisnosti države vsakemu ministru v svoji vladi, teh je 20, poklonil avtomobil znamke Mercedes. Avtomobil, vendar druge znamke, bodo dobili tudi lokalni uradniki. Če pa bodo na njihovih območjih pravočasno pobrali bombaž, bodo tudi ti prejeli v dar mercedes. Turkmenistan je ena izmed najrevnejših držav nekdanje Sovjetske zveze, čeprav imajo veliko zalogo zemeljskega plina. Nijazov je veliki ljubitelj avtomobilov in jih ima v lasti več deset.

Vremenski satelit Prvi evropski vremenski satelit MetOp, ki naj bi pomenil revolucijo v opazovanju in napovedovanju vremena na Zemlji, bodo ruski znanstveniki v vesolje izstrelili 7. oktobra. Izstrelitev iz Bajkonurja v Kazahstanu je bila sprva načrtovana za 17. julij, vendar so jo po treh neuspešnih poskusih zaradi tehničnih težav z raketoplanom Sojuz, ki naj bi satelit ponesel v

vesolje, preložili. Vremenski sateliti, ti bodo trije, bodo v polarni orbiti zbirali podatke o vremenu na Zemlji do leta 2020, podatki pa naj bi pomenili revolucijo v opazovanju vremena, podnebja in okolja na Zemlji, predvsem pa naj bi bistveno izboljšali sistem napovedovanja vremena, tudi skrajnih vremenskih pojavov. Vsi trije sateliti so vredni približno 2,4 milijarde evrov, njihovo delovanje pa bo usklajeno z ameriški vremenskimi sateliti NOAA.

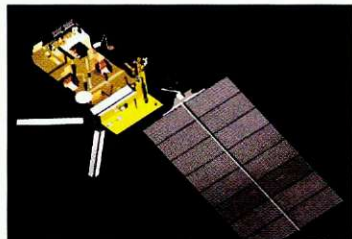
Manj nafte Britanski naftni gigant BP je zaradi korozije, ki ogroža stene naftovoda, začasno zmanjšal proizvodnjo nafte na znanem Aljaski. S tem se je proizvodnja zmanjšala za 400.000 sodov nafte

dnevno, kar predstavlja osem odstotkov povprečne dnevne ameriške proizvodnje nafte v letošnjem maju. V naftovodu so na 16 mestih odkrili od 70 do 81-odstotno stanjšanje stene, ki je posledica korozije, zaradi česar je nevarnost razlitja prevelika, da bi lahko nafta še naprej tekla po takšni cevi. BP je imel podobne težave že marca letos, oblasti v ameriški zvezni državi Aljaski pa se že bojijo naravne katastrofe.

Kadilca ne Delodajalci v Evropski uniji se lahko odločijo, da ne bodo zaposlili kadilca, ne da bi bili za to obtoženi diskriminacije. Protidiskriminacijska zakonodaja EU namreč ne pokriva primerov zavrnitve delovnega mesta delavcu, ker kadri. Vprašanje, ali diskriminacija kadilcev pri zaposlovanju krši evropski pravni red, je Bruslju postavila britanska poslanka v Evropskem parlamentu Catherine Stihler na podlagi oglasa irskega podjetja, v katerem je pisalo, naj se kadilci za zaposlitev ne prijavljajo. Irška vlada je namreč presodila, da oglas ne krši nobenega zakona, niti evropskega ne.

Nova era za Bolivijo Bolivijski predsednik Evo Morales, ki je prvi indijanski predsednik države, je uradno odprl ustavodajno skupščino. Ta ima leto dni časa za pripravo nove ustave, ki naj bi zagotovila več moči in priložnosti za indijansko večino. Indijanci so bili namreč izključeni in zapostavljeni 514 let, toliko časa so se skrivali po kletah, danes pa pričakujejo pravico do

TUJI TISK

The Times

Branje na dopustu

Kako razmišljajo ljudje neke dežele, je mogoče določiti glede na to, kaj berejo. Nekateri radi vzamejo na dopust resnični svet, drugi pa radi zbežijo v svet fantazije. Najbolj bogato področje lova na bralce so plaže.

Iz raziskave, ki jo je naredil The Times, je mogoče izluščiti dva nasprotujoča si motiva za izbiranje branja na dopustu. Prvi je resen namen v prostem času narediti nekaj koristnega in resnega, drugi pa je, nasprotno, umakniti se daleč od vsakega resnega opravila. Za takšne ljudi so poletne knjige dopust znotraj dopusta. Kaže, da samo Francozi, Nemci in Američani živijo v realnem času in nimajo potrebe po pobegu ali pa v prostem času nalašč izbirajo knjige za samoizobraževanje, da bi bili videti bolj produktivni in naredili boljše vtis. Zgodovinske in fantijske pripovedi imajo najraje Izraelci, Španci in Kitajci.

Die Presse

Delikatesa ali prijatelj

Pasje življenje na Kitajskem je res pasje. Ljubezen do živali je v zadnjem času na Kitajskem spet oživila, čeprav je pogosto še vedno omejena na gastronomijo. Angel Čaj ima veliko dela: telefon pri zvezi za zaščito živali ne

prestano zvoniti. Zvezo za zaščito živali so na Kitajskem ustanovili leta 1999 in je postala svojevrsten simbol nove Kitajske, saj v vseh preteklih desetletjih ni bilo česa ščititi. Imeti doma hišnega ljubljence je bilo namreč nedopustno. V času kulturne revolucije so bili psi, mačke in akvarijske ribice znamenje buržoazne dekadence in politične nezanesljivosti. Šele v 80. letih, nekaj let po smrti Maa, so odpravili prepoved posedovanja psov. Zveza za zaščito živali zdaj združuje več kot 700 tisoč ljudi vseh starostnih skupin. Prebivalci Pekinga pa imajo ta trenutek več kot milijon psov in zaradi higienskih razlogov smejo v center mesta smo psi, ki niso višji od 35 centimetrov.

enakosti, državljanstva in blaginje. Ne s krogli, temveč z glasovi, besedami in vodenjem. Podpora novi ustavodajni skupščini in naspotovanje diskriminaciji revnega podeželja so izrazili številni Bolivijski, nekateri so se ob tej posebni priložnosti oblekli v kondorje, bolivijski nacionalni simbol. Morales je s tem izpolnil eno svojih glavnih predvolilnih obljub, da bo državo postavil na nove temelje, s katerimi bi dobila več moči prezrta in siromašna indijanska večina, ustrezne reforme pa ustavno podporo.

Afriko zametel sneg Zaradi obilnih snežnih padavin na območju kraljevine Lesoto visoko v

gorah na skrajnem jugu Afrike so konec julija številni vozniki ostali ujeti v svojih avtomobilih, tako da je vlada na pomoč poklicala tudi vojsko. Sneg pa je prvič po 25 letih prekril tudi največje južnoafriško mesto Johannesburg. Nenavadno hladna fronta je letos na jugu Afrike prinesla rekorden sneg, led in huda neurja, pri čemer je doslej umrlo več oseb, šte-

vilne ljudi pa pogrešajo. V Johannesburgu je sneg zadnjič padel 11. septembra leta 1981.

Zdrav kot riba Ameriški predsednik George Bush je tudi letos opravil redni letni zdravniški

pregled, zdravniki pa so ga ponovno proglasili za zdravega in v boljši telesni formi od večine moških njegovih let. Busha je malce ujezilo le dejstvo, da se je od zadnjega pregleda zredil za 2,3 kilograma. Predsednikov zdravniški pregled v mornariški bolnišnici v Bethesda je trajal 4 ure, pregledovalo pa ga je 9 zdravnikov, med njimi specialisti za vid, sluh, kožo, srce in športno medicino. Potrdili so, da je predsednik povsem zdrav in bo lahko svoje dolžnosti opravljal do konca drugega mandata. Bush, ki je pretekli mesec praznoval 60. rojstni dan, ima idealen krvni tlak, stopnjo holesterola in srčni utrip.

Polarna zima Severna medvedka Tania se je sredi poletja prebudila v polarno zimo. Nje-

no bivališče v amsterdamskem živalskem vrtu Artis je namreč prekrival sneg, medtem ko je zunanaj pripekalo vroče poletno sonce. 16-letna Tania le redko vidi sneg, zato je bila sprva nekoliko prestrašena, a se je na novo okolje hitro privadila. V Artisu želijo medvedki z umetnim snegom pričarati naravno okolje in jo spodbuditi h kar se da naravnemu vedenju. Če bo eksperiment uspešen, ji bodo sneg naredili

pogosteje, predvsem med vročinskimi valovi, ki tudi na Nizozemskem niso več redkost.

Vroč julij

Po ocenah britanskih meteorologov je bil letošnji julij v Veliki Britaniji najtoplejši doslej ter najbolj vroč mesec po letu 1914. Najvišjo temperaturo doslej so v tej državi sicer zabeležili 10. avgusta 2003, ko se je ozračje segrelo na 38,5 stopinje Celzija, letos pa so doživeli najbolj vroč julijski dan s 36,5 stopinje Celzija. Za avgust napovedujejo zmernejše temperature, ki naj bi nekoliko ohladile razgreta britanska tla.

Vir: STA

TUJI TISK

La Repubblica

Visoki in zdravi

Konec 19. stoletja so ljudje za različnimi kroničnimi boleznimi obolevali že pri 40 ali 50 letih, naslednja generacija pri 50 do 60 letih, tretja ali četrta generacija, ki živi danes, pa je še pri 45 popolnoma zdrava in krepka. Zgodil se je velik preobrat:

iz nemočnih in bolehnih ljudi smo se spremenili v visoke in krepke ljudi, čisto nič podobne svojim prednikom. Sedanje človeštvo se tako zelo razlikuje od ljudi, ki so živeli še v ne tako zelo oddaljenih časih, da so znanstveniki v šoku. Seveda ne gre za genske spremembe, ampak le za to, da ljudje živijo dlje in obolevajo kasneje: srčno-žilne in pljučne bolezni ter obolenja sklepov se danes pojavijo 10 do 25 let kasneje kot nekdaj. Napredujejo tudi človeški možgani: povprečni koeficient se že nekaj desetletij viša pa tudi starostna skleroza oz. Alzheimerjeva bolezen je vse redkejša. Leta 1900 je samo 13 odstotkov ljudi, ki so doživeli 65 let, lahko upalo na to, da bodo živeli do 85. leta, zdaj pa je 65-letnikov kar dobra polovica.

The Guardian

Užaljeni

V Moskvi je vsako leto za 10 odstotkov več turistov. Moskovski uradniki pa so napadli založbo Lonely Planet, da njihov vodič za turiste prikazuje rusko prestolnico kot raj za zločince in da podoba Moskve v tem vodniku za njeno

realno podobo zaostaja najmanj za petnajst let. V vodniku je namreč zapisano, da življenje v Moskvi teče po zakonitostih džungle, tujce opozarjajo, da je na moskovskih ulicah veliko kriminalcev, okuženih z ADIS-om in stenic, v trgovinah pa je veliko ponarejene vodke. Na svojih 258 straneh se vodnik navdušuje nad lepoto in zgodovino Moskve in hkrati pravi, da je mesto prepojeno s korupcijo. Moskovski uradniki so besni, ker je v vodniku polno stereotipov vključno s tem, da je Moskva najdražje mesto na svetu. V Moskvi je bolj varno in mirneje kot v začetku devetdesetih let, čeprav se velike socialne razlike ohranjajo in so pogosti rasistični oboroženi napadi v centru Moskve.

INTERVJU

Dr. Gregor Pivec

Maribor potrebuje župana, ki bo mesto vodil z menedžerskim znanjem

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

Dr. Gregor Pivec, zdravnik – kirurg, 52-letni direktor Splošne bolnišnice Maribor, predavatelj na medicinski fakulteti, avtor številnih strokovnih del in znan strokovnjak s področja javnega zdravstva, upravljanja zdravstvenega sistema, zdravstvene ekonomike in zavarovalništva, imenovan tudi v zdravstveni svet pri ministrstvu za zdravje, je širši slovenski javnosti postal znan po uspešnem vodenju in razvoju bolnišnice. Je oče štirih otrok, njegova delovna in življenjska energija pa je tolikšna, da človek komaj verjame svojim očem. Jeseni se bo kot neodvisni kandidat potegoval za župana mestne občine Maribor. Pravi, da bo mesto vodil, če bo izvoljen, predvsem kot menedžer in ne politik, saj s politiko nima prav dosti izkušenj. Pozna le zdravstveno politiko, menedžerskih veščin, kakršne nujno potrebuje tudi Maribor, pa si je nabral v času vodenja bolnišnice, ki je v tem času neverjetno napredovala.

Splošna bolnišnica Maribor je v širši slovenski javnosti postala znana, ko se je predsednik vlade Janez Janša odločil za manjšo operacijo v njej. Takrat smo se šele zavedeli, da je tudi v Mariboru dobra bolnišnica.

Bolnišnica Maribor je v zadnjih desetih letih doživela ekspanziven razvoj. Predvsem so se v njej razvile vse stroke. V mislih imam kardiokirurgijo, intenzivno terapijo, interventno in invazivno kardiologijo, kvalitetno diagnostiko, rentgenološko invazivno diagnostiko, laboratorijsko diagnostiko in podobno. Pravzaprav smo na vseh področjih v strokovnem smislu priča kvalitetnemu razvoju. Na drugi strani je to pogojevalo tudi publicistično, znanstvenoraziskovalno dejavnost in ustanovitev medicinske fakultete, kjer vpisujemo že tretjo generacijo študentov v Mariboru, kar je imelo pozitiven odziv tudi pri sodelavcih v bolnišnici. Večinoma pri tem sodelujejo naši strokovnjaki, to pa zelo dobro vpliva tudi na strokovni razvoj posameznika. Kvalitetni strokovni razvoj pa je seveda temelj za kvalitetno delo z bolnikom. To

je temeljno poslanstvo bolnišnice. Ob tem naj dodam, da smo bili zelo ponosni in veseli, da je prišel predsednik vlade k nam na operacijo, vendar moram povedati, da je bila operacija, ki je bila potrebna pri gospodu predsedniku, rutinske narave in bi jo opravili v vsaki bolnišnici v državi. Za to ni bilo potrebno izredno strokovno znanje, bolj je to pomagalo k temu, da je bila ta bolnišnica opažena.

Bolnišnica je velika, uspešna, razvojno naravnana. Ali morda razmišljate o spremembi imena?

Tako je. Razvoj nas pelje v smeri Klinične univerzitetne bolnišnice Maribor ali Kliničnega centra Maribor, kakor koli bomo pač temu projektu že dali naslov. V strokovnem smislu že izpolnjujemo pogoje. Na ministrstvu za zdravje morajo dopolniti še nekatere pravilnike, zakonodaja je že sprejeta, mi pa pričakujemo nov naziv klinične bolnišnice v najkrajšem času. S tem bomo tudi javno opredelili strokovni nivo bolnišnice.

Kakšne so bolnišnične kapacitete?

Je druga največja v državi, v njej je zaposlenih 2.600 ljudi in imamo približno 1.200 postelj, ki so približno 80-odstotno zasedene. Poleg tega se skozi naše ambulantne programe zdravi približno 320 tisoč bolnikov letno in od 45 tisoč do 50 tisoč bolnikov v sami bolnišnici.

Se vam zdi, da je država mogoče delala škodo ali krivico vaši bolnišnici v preteklih desetletjih v primerjavi z ljubljanskim Kliničnim centrom?

Ne bi mogel tega reči. V naši bolnišnici smo morali svoje delo zastaviti kvalitetno. Strateško in operativno. Predvsem smo morali začeti delati kvalitetno z bolnikom. Šele dolgoletno delo daje pozitiven podobo bolnišnice. Ni mogoče, da bi najprej imeli dobro zunanjo podobo, ob tem bi pa slabo delali z bolnikom. To sploh ne gre. V bolnišnici smo zato izvedli več projektov. Eden izmed njih je prijazna bolnišnica,

kjer smo predvsem opredelili odnos do bolnikov, naslednji so na primer projekti strokovnega razvoja in podobno.

Kako sicer ocenjujete področje zdravstva oziroma kje so največje težave?

Ocenjujem, da je zdravstvo v Sloveniji na kvalitetnem nivoju. Če se primerjamo z razvito Evropo, smo nekoliko na slabšem. Predvsem smo na slabšem zaradi finančnih zmožnosti, ki jih ima Slovenija. Kakršne so te, takšne so tudi zmožnosti zdravstvenega sistema, saj zdravstvo ne more biti nekaj posebnega v gospodarskem razvoju Slovenije. Če pa naš razvoj primerjam z republikami nekdanje Jugoslavije, smo naredili velik korak. Osebnost sem pred poldrugim mesecem obiskal Črno goro in Srbijo, kjer sem bil na uradnem obisku na povabilo ministra za zdravstvo Črne gore. Moram reči, da je opazna razlika v kvaliteti dela z bolnikom in v strokovnem razvoju.

Ali sodelujete tudi z drugimi državami?

Sodelujemo z nekdanjimi republikami Jugoslavije in tega smo veseli. Poleg tega kvalitetno sodelujemo z evropskim prostorom. Zelo tesno sodelujemo z bolnišnico in medicinsko fakulteto v Gradcu pa tudi z nekaterimi finskimi bolnišnicami, z medicinsko fakulteto in centri v Nemčiji, Švici, deloma tudi v Veliki Britaniji in kolikor je mogoče tudi z ZDA, predvsem s Harvardom.

Kako je s kadri glede na to, da Maribor vse do zdaj ni imel medicinske fakultete?

Vse to je zdaj lažje. Glede na to, da medicinsko fakulteto zdaj imamo, da so s tem dane perspektive strokovnega razvoja zdravnikov in tudi drugega medicinskega osebja, je čedalje manj težav s kadri. Obstaja zanimanje za našo bolnišnico, za zaposlovanje in delo v njej tudi iz drugih delov Slovenije, na drugi strani pa opažamo tudi velik pritisk na zaposlovanje predvsem zdravnikov iz prostora nekdanje Jugoslavije. ▶

► **Klinični center Ljubljana naj bi imel po poročanju medijev večje težave z odhodi strokovnjakov v zasebnost. Kako je s tem pri vas?**

Za zdaj posebnih težav z zasebnostjo nimamo. Le manjše število zdravnikov se je odločilo za zasebnost. Ocenjujem, da je za to več vzrokov. Na eni strani je kvaliteten strokovni razvoj, ki ga je bolnišnica doživljala v zadnjih desetih letih in skozi to pri nas zaposleni zdravniki vidijo predvsem strokovno perspektivo, na drugi pa je pri tem pomemben dejavnik tudi kupna moč prebivalstva. Ta je v Mariboru in širši severovzhodni Sloveniji tudi po statističnih podatkih nekoliko nižja kot v osrednji slovenski regiji in je tudi zaradi tega manj prostora za zasebnost.

Kako pa nasploh ocenjujete privatizacijo v zdravstvu, ki dviguje kar precej prahu?

Zasebnost v zdravstvu je proces, ki se mu ne bomo mogli izogniti. S tem je treba računati. Seveda pa je treba k temu pristopati na uravnotežen način. Nedvomno se bo zasebnost pojavljala še naprej in tudi zdravstveni sistem bo to moral uravnati. Najprej na primarnem nivoju. To pomeni, da bodo šli splošni, to je družinski zdravniki v zasebnost.

Na sekundarnem in terciarnem nivoju pa bo ta proces potekal počasneje. Predvsem zato, ker se v medicini soočamo s problemom zelo drage opreme. Koncentracija kapitala v zasebni sferi ta čas v Sloveniji še ni tako velika, da bi bil zasebnik zmožen kupiti drage diagnostične ali terapevtske naprave. Govorim o zelo dragih ultrazvočnih aparaturnah, rentgenoloških in drugih aparaturnah, to je diagnostičnih pa tudi terapevtskih. Posamezne stroke na sekundarnem nivoju, ki te aparature potrebujejo, se bodo bistveno težje obrnile v zasebnost. Lahko bomo imeli določen odstotek zdravnikov, ki bodo zasebniki specialisti na nivoju ambulantnega zdravljenja, ne pa na segmentu visoko specializiranega hospitalnega zdravljenja, ki bo še nekaj časa ostalo v pristojnosti javnega, to je nezasebnega sistema. Kar pa se tiče terciarne dejavnosti in urgence, država kot socialna država ne bo mogla pobegniti pred odgovornostjo, ki jo ima do prebivalcev naše države, zato bo to ostalo še nekaj časa v sferi javnih zavodov, to je bolnišnic.

Kaj pa te nesrečne operacijske mize, dve dobi tudi vaša bolnišnica?

Tega se veselimo, saj bomo z njima okrepili dejavnost na področju kardiokirurgije, predvsem se bomo znebili popoldanskega in nočnega dela zdravnikov operaterjev. S pridobitvijo teh miz bomo lahko v normalnem delovnem času opravili ves program, ki ga imamo podpisanega z zavarovalnico. Moram povedati, da so naši kolegi doslej delali dva- do trikrat tedensko popoldne, včasih tudi do 22. ure, da so izpolnili program z ZZS. Naša bolnišnica je imela namreč najožje grlo v operacijski dvorani, saj smo imeli samo operacijsko dvorano z eno operacij-

Moj program je zastavljen na daljši rok, ki presega delo župana v samo enem županskem obdobju.

sko mizo. Delovnih dni je le 255 letno in bilo je težko vse uskladiti. Z nakupom dveh operacijskih miz bo mogoče opraviti 500 operacij v rednem delovnem času.

Kako vidite velike zaplete pri nakupih miz in ali se vam zdi, da so bili sploh potrebni?

Ti so pravzaprav nadaljevanje zapletov, ki so se začeli že v prejšnjem mandatu in v prejšnjem sklicu vlade ter pod prejšnjim ministrom za zdravje. Potem so se samo še nadaljevali in stopnjevali. Tu gre pravzaprav za nesrečen splet okoliščin, predvsem pa za ekstremne poslovne interese nekaterih dobaviteljev.

Ali poznate operacijske mize, ki jih naj bi dobavila Soča in ali se vam zdi dobro?

Mi bomo zadovoljni z vsako mizo, ki bo dobavljena, samo da bomo lahko delali na njej in bo ustrezala tehničnim zahtevam, ki smo jih razpisali. Kardiokirurška operacijska miza namreč zahteva nekoliko drugačne lastnosti kot navadne mize. Predvidevam pa, da je komisija vse to natančno pogledala in da tu ne bo težav. Prepričan sem, da bodo te mize služile svojemu namenu. V končni fazi operacijska miza ni najbistveniji element za delo kirurga. Najpomembnejše je namreč njegovo strokovno znanje, kirurška taktika, presoja in seveda tehnično znanje, ki ga mora obvladati za to, da opravi neko operacijo. Miza je le sredstvo, na katerem dela.

Saj res, veliko se govori o teh mizah, o kirurških pa ni veliko slišati ...

Dobro je, da je tako. To samo pomeni, da delo poteka normalno. Javnost pač v zdravstvenem

sistemu ne zazna pozitivnih stvari in kvalitetnega dela. Kvalitetno delo se razume samo po sebi. Ko pa se začne govoriti o zdravstvu, se na žalost govori samo o problemih.

Ali so kirurgi in drugo medicinsko osebje, gledano z vašega stališča, primerno plačani?

Glede na trenutno ekonomsko zmožnost Slovenije so primerno plačani. Lahko pa bi bili boljše. Zmeraj je lahko boljše. Predvsem je v zdravstvenem sistemu s plačnim sistemom ta čas nagrajena senioriteta. To se pravi izkušeni, kvalitetni strokovnjaki z večletno prakso lahko zaslužijo več kot tisti, ki so se komaj zaposlili. Menim, da je v vseh javnih sistemih tako, da imajo največjo odgovornost vedno predstojniki.

Ali so plače kirurgov v državi usklajene ali se precej razlikujejo?

Plače so v okviru kolektivne pogodbe in tu ni bistvenih razlik. Mogoče bi opozoril na diferenciacije med posameznimi strokami, ker niso vse stroke enako obremenjene, zato bi bila manjša diferenciacija na tem področju pozitivna. Poleg tega je treba oceniti še negativne efekte, po katerih bi tisti, ki bi bili slabše nagrajani v zavodih, to je bolnišnicah, hitreje želeli v zasebnost in bi to imelo morda na drugem delu negativen učinek.

Ste direktor bolnišnice, kar je v bistvu menedžersko delo. S čim se na tem področju največ ukvarjate?

Želim poudariti, da že 11 let, kolikor časa vodim bolnišnico, delam večinoma kot menedžer, čeprav sem ohranil tudi stik s stroko. Pri vodenju rešujem težave tako strokovno-medi-

cinskega dela kot tudi finančnega in organizacijskega dela. Poleg tega se skupaj s sodelavci pogovarjam in pogajam z zdravstveno zavarovalnico. Poleg tega so še investicijski programi: od že končane psihiatrije do otorinolaringologije, parkirne hiše, če omenim samo največje. V zadnjih desetih letih so okrog naše bolnišnice ves čas žerjavi, ves čas nekaj gradimo in tudi to je delo, ki ga mora obvladati direktor. K temu je treba prišteti še vso bolnišnično infrastrukturo. Bolnišnica je namreč mesto v malem. Tukaj se dnevno giblje in živi pet tisoč ljudi. Govorim o bolnikih, zaposlenih, obiskovalcih in drugih. Za vse to je treba urediti tudi logistično službo tako z materialnega kot storitvenega vidika. Paleta menedžerskega dela je torej zelo široka. Letni proračun bolnišnice je 30 milijard tolarjev, kar je drugi največji bolnišnični proračun v Republiki Sloveniji. Klinični center Ljubljana ima blizu 80 milijard tolarjev. V samem mestu Maribor pa je naša bolnišnica ustanova z največjim letnim proračunom, celo večjim od mestne občine Maribor ali Univerze v Mariboru.

Ob vsem tem ste se odločili, da boste kot neodvisen kandidat kandidirali za župana mestne občine Maribor. Zakaj?

Ta kandidatura je splet okoliščin. Glede na stanje v mestu in glede na prigovarjanje nekaterih prijateljev, znancev, eminentnih Mariborčanov sem se odločil za to kandidaturo. Upam, da bo moj program dovolj atraktiven in bo pritegnil Mariborčane. Predvsem ne nastopam s programom politika, ker v politiki nimam veliko izkušenj, če izvzamem zdravstveno politiko. Nastopam predvsem s programom menedžerja, saj sem prepričan, da je občina prav tako poslovni subjekt, ki ga je treba voditi po vseh elementih kvalitetnega vodenja poslovnih subjektov. Zavedajmo se, da je bolnišnica poslovni subjekt, ki ponuja visoko kvalitetno strokovno medicinsko storitev našim bolnikom. Samo s to filozofijo je mogoče doseči kvaliteten razvoj. To je storitvena dejavnost, ki je sicer visoko usposobljena in zelo zahtevna, vendar poteka po zakonitostih storitvenih dejavnosti. Nekaj podobnega je tudi z občino. Občina je servis, ki služi občanom.

Zdajšnji mariborski župan je predvsem politična osebnost, mesto pa je pod njegovim vodenjem nazadovalo. Kaj je najbolj žgoče in kakšni so vaši največji očitki županu?

Tako sploh ne želim razpravljati. Veliko rajši govorim o svojem pristopu do vodenju. Ta je izrazito menedžerski in usmerjen v reševanje problemov. Mariborčani v tem trenutku zaznavajo veliko problemov; od nerešenih problemov s smetmi prek energetskih do komunalnih problemov in podobno. Tu so še težave pasjih azilov in podobne, po moji presoji relativno nepomembne zadeve za mesto kot celoto. Večkrat se mi dozdeva, da so se na teh malih problemih več mesecev lomila kopja in križala mnenja povsem po nepotrebnem in le zato, da so se bistveni pro-

blemi, ki jih je treba reševati v mestu, zakrivali in postavljali v drugi plan. Prepričan sem, da nekateri od njih niso takšni, da jih ne bi bilo mogoče uspešno rešiti v relativno kratkem času.

Kateri so tisti najtežji problemi?

Osebnostno menim, da v tem trenutku ni primerno rešen problem energetike v mestu. Ni adekvatnega razmišljanja o sežiganju smeti v tem mestu. Ni primerne rešitve za odlaganje in seperacijo smeti. Več težav je pri prometni infrastrukturi, predvsem ureditvi mirujočega prometa. Nedvomno je veliko težav pri ureditvi starega mestnega jedra, ureditvi posameznih predelov mesta in podobno. Težav bo sicer veliko, treba pa se jih bo lotiti s kvalitetno postavljenimi strateškimi cilji. Zavedati se moramo, da Maribor ni samo mesto, temveč postaja regijsko središče. Evropa se bo namreč regionalizirala, posledično tudi Slovenija. Nedvomno bosta vsaj dve regiji, med njima severovzhodna regija, kjer živi približno 800 tisoč prebivalcev. V tem kontekstu je nedvomno odgovornost Maribora, da prevzame svojo regijsko funkcijo. Na posameznih segmentih se to že kaže. V kulturi nedvomno recimo s kvalitetnim narodnim gledališčem, festivalom Lent in v izobraževanju tudi z univerzo. Ti elementi se kažejo tudi na področju zdravstva. Ne nazadnje je tudi škofija v Mariboru postala nadškofija in je s tem nekako regionalizirala severovzhodno Slovenijo. Na občinskem nivoju pa se mi zdi, da ta generalni strateški cilj ni prodril in bi bilo treba to urediti. Generalni strateški cilj razvoja mesta mora biti Maribor kot regijsko središče.

Zavedati se moramo, da Maribor ni samo mesto, temveč postaja regijsko središče.

Ali se vam zdi, da so Mariborčani že prišli do spoznanja, do so potrebne spremembe?

Sem Mariborčan. Vse življenje sem preživel v tem mestu razen v času študija in izobraževanja v Ljubljani, Zagrebu, Gradcu na Dunaju, v Hannoveru (Nemčija), Clevelandu (ZDA), Baslu (Švica), Oulu (Finska) in Manchesteru (VB). Maribor in Mariborčani potrebujejo kvaliteten razvoj. V mestu se je na žalost v zadnjih 20 letih razlezla filozofija, da se nič ne izplača, da se nič ne da narediti in podobno. Kar čaka se neka rešitev od zunaj.

Zelo poenostavljeno in politično ne modro je govoriti, da je rešitev v tem, da preselimo eno ministrstvo ali vladni organ v Maribor (bili smo že priče tovrstnim predlogom). Takšne obljube so preveč profane. Eno ministrstvo z nekaj zaposlenimi brez dvoma ne bo rešilo problema zaposlovanja v mestu. Problem bi bil rešljiv z velikimi državnimi inštitucijami z veliko zaposlenimi, ki bi bile v Mariboru. Seveda tu trčimo ob problem policentričnega razvoja Slovenije, ki ga do sedaj ni bilo in se ga na pravi način ni nobeden lotil. Mislim, da smo sedaj na točki, ko bo mesto moralo poiskati ideje in rezerve znotraj sebe in jih povezati s policentričnim razvojem Slovenije ter v širši evropski prostor.

Imate zelo drzne načrte, drugačne od zdajšnje prakse. Kako jih boste uresničili?

Treba se bo opreti, kakor sem že omenil, na lastne sile: najprej pri filozofiji in pri odnosu do novih idej in dela, šele nato pa s kvalitetnimi projekti, ki bodo pripeljali

v mesto nove dejavnosti. To bo šlo samo s kvalitetnim strateškim razvojem, s kvalitetno opredelitvijo strateških ciljev na eni strani in na drugi seveda tudi s pomočjo države. Enkratna naložba v mestu, v neki objekt je le gašenje požara, treba bo tudi ob pomoči države investirati v terciarne dejavnosti. Župan pa nedvomno ni tisti, ki ustanavlja industrijske objekte in podjetja. Župan in občina sta zgolj okvir, v katerem morajo biti ugodne razmere, da se začne podjetništvo oziroma zasebna iniciativa in možnosti za investicije.

Gledala sem izide javnomnenjskih raziskav, kjer ste med kandidati na prvem mestu. Omenili ste, da se stvari ne da rešiti na hitro. Zdi se, da je vaš program naravnani na čas, ki je daljši od enega mandata.

Tako je. Moj program je zastavljen na daljši rok, ki presega delo župana v samo enem županskem obdobju. ■

Severni portal Bohinjskega predora (uničen med drugo svetovno vojno)

Bohinjska proga

V. M.

Pred sto leti so odprli bohinjsko progo, ki med našimi železniškimi progami teče po najbolj razgibanem in težavnem ozemlju. Na progi je tudi Bohinjski predor, ki je s svojo dolžino 6327 metra še danes najdaljši železniški predor na Slovenskem.

Na celotni bohinjski progi med Jesenicami in Gorico, ki je dolga 158 kilometrov, je 28 predorov. Njena graditev bi še danes pomenila pravi podvig.

Bohinjska proga je bila pred sto leti velika pridobitev za takratno Avstro-Ogrsko monarhijo, v okviru katere smo Slovenci živeli. Zakaj so to progo, ki že nekaj časa »životari«, saj glavni prometni tokovi tečejo drugje, sploh gradili? Ko je bil v monarhiji ministrski predsednik Ernst Körber, je avstrijska vlada sklenila povezati Koroško z Jadranskim morjem (železniška proga Dunaj, Gradec, Maribor, Celje, Ljubljana, Trst je bila zgrajena že sredi 19. stoletja). Toda trase ni bilo lahko izbrati, saj so bile vmes Julijske Alpe, poleg tega pa še močni lokalni

interesi. Še posebej vodilni ljudje v lokalnih okoljih so se dobro zavedali, kaj bi graditev proge za kraje, ki bi ležali ob njej, pomenila. Prav bohinjska proga je Bohinj na veliko odprl turizmu. Veliko se je govorilo o trasi, ki bi tekla čez Predel ali skozi Škofjo Loko in

Poljansko dolino. Tisto čez Predel so opustili, ker bi tekla preblizu meje z Italijo. Na koncu je zmagala sedanja trasa mimo Bledda in Bohinjske Bistrice, zanjo pa ima velike zasluge takrat vplivni blejski baron Josef Schwegel. Dunajski državni zbor trase ni takoj podprl, vendar so vseeno začeli z geodetskimi meritvami. Z zakonom jo je potrdil 6. junija 1901.

Bohinjski predor Naj se tu omejimo samo na graditev Bohinjskega predora, ki je bil najzahtevnejši objekt na celotni trasi. Kmalu po novem letu 1900 so se pri župniku Ivanu Pibru v Bohinjski Bistrici oglasili zastopniki železniškega ministrstva. Prosili so ga za posredovanje pri vaškem odboru, da bi dovolil začeti zemeljska dela na območju severnega portala.

Odborniki so se takoj sešli in dali dovoljenje, saj bi portal stal na vaškem travniku. Tako kot danes so tudi takrat zasebniki hoteli prodati svoja zemljišča po »ustrezno« višji ceni, saj so zemljišča v Bohinjju dragocena, ker jih je malo. Medtem ko je večina odkupov tekla nemoteno, v Nomnju niso bili zadovoljni s ponujeno ceno in so jo izpodbijali na sodišču. To jih je razlastilo in jim prisodilo samo tretjino prvotne cene. Vendar so imeli srečo, saj je ravno takrat letoval v hotelu Sv. Janez železniški minister Witek. Župnik Piber ga je na prošnjo Nomenjcev obiskal in dosegel, da je minister prisilno razlastitev razveljavil in potrdil prvotno ceno.

Začetek graditve Sprva naj bi Bohinjski predor tekla skozi dve

Gradbenik Giacomo Ceconi

Gradbišče v Podbrdu

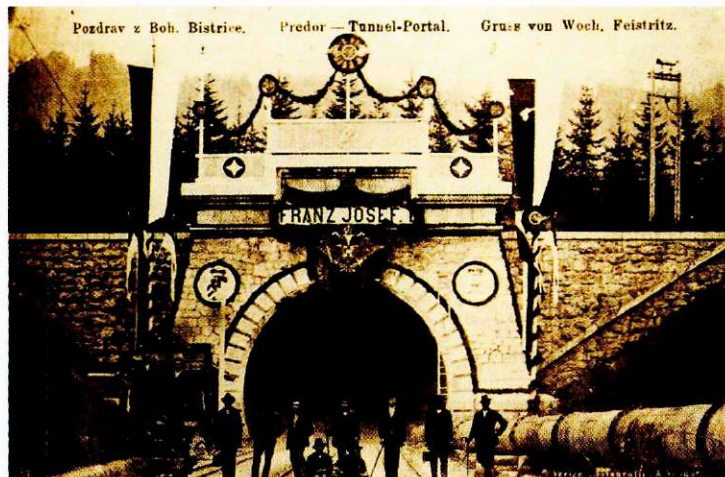

Graditev opornega zidovja

predorski cevi, ko pa so naredili izračune, so ugotovili, da bi bil enocevni predor z dvema tiroma cenejši, pa tudi geološke razmere so obetale precejšnje težave pri izkopu. Sprva je dela izvajala država, vodil pa jih je inšpektor Fritz, po rodu Tirolec. Izkopali so usek do portalne stene.

Kopati so začeli 20. septembra 1900 v Bohinjski Bistrici in 25. oktobra na južni strani v Pod-

brdu. Ker je moral biti predor zgrajen brezhibno, kar pomeni, da je moral biti obložen s kamnom, je to zahtevalo veliko dodatnih del. Morali so odpreti nove kamnolome, kjer so klesali kamnite kvadre za oblogo predorne cevi. Na bohinjki strani so odprli kamnolom v Ribčevem Lazu, do tja pa speljali ozkotirno železnico. Pesek in gramoz za beton so pred predor dovažali prav

Priprave na slavnostni dan preboja

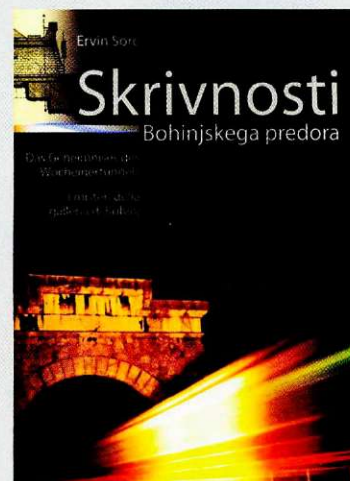
Skrivnosti Bohinjskega predora

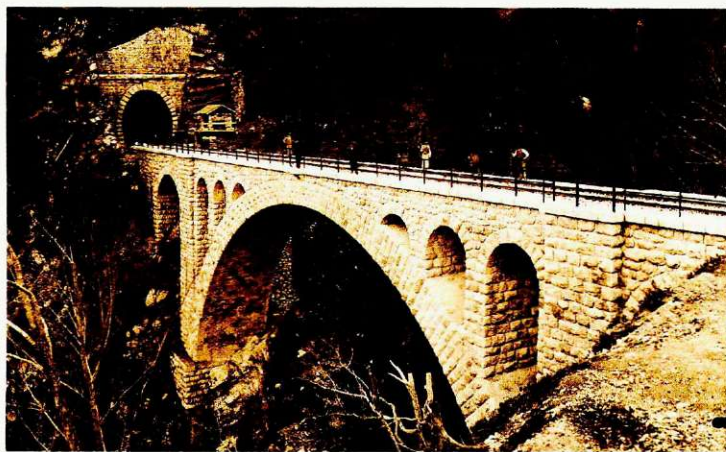
Ob stoletnici bohinjske proge je Holding Slovenske železnice izdal izjemno monografijo *Skrivnosti Bohinjskega predora* (304 strani velikega nadstandardnega formata). Avtor Ervin Sorč je v svojem službovanju na bohinjski progi leta in leta nabiral kamenčke in veliko pozneje zložil veličastni mozaik, ki ga lahko poslej občudujemo v monografiji o graditvi Bohinjskega predora. Vendar v njej ne beremo le zelo podrobne zgodbe o graditvi predora, ampak tudi veliko izvemo o bohinjski progi. Knjiga je napisana poljudno, vendar ves čas strokovno. V začetku je avtor prikazal zgodbo o mučenki sv. Barbari, zavetnici rudarjev in predorov. Po podrobnem opisu predorov skozi zgodovino, načinov graditve in pogumu graditeljev nadaljuje zgodbo treh alpskih predorskih dolginov. Posebno pozornost je namenil grofu Giacomu Ceconiju, ki je s svojim podjetjem zgradil Bohinjski predor, župniku Janezu Pibru, ki je poleg svoje velike vloge pri graditvi pomemben tudi zaradi svojih zapiskov, ki jih je delal ob graditvi predora, inženirju Maksu Klodiču in nadinženirju Franzu Vitalu Lusserju.

Knjiga je napisana zelo pregledno, v obliki večjih poglavij in velike množice kratkih podpoglavij, kar bralcu omogoča orientacijo in pomoč pri branju. Tako je na primer poglavje *Veličastna zgradba*, ki obsega nekaj več kot trideset strani, razdeljeno na 43 kratkih podpoglavij oziroma zgodb: *Priprave na gradnjo Bohinjskega predora*, *Načrtovalci upoštevajo predloge in želje domačinov*, *Bohinjci*

v župnišču podpišejo soglasje – gradilo se bo predor!, *Umen dogovor o ceditvi in odkupu zemljišč*, *Določitev lege in osi bodočega predora*, *Zemeljska pripravljalna dela*, *Tako se je začelo na bohinjski strani*, *In tako v Podbrdu*, *Geologi svarijo*, *Zgraditi en sam dvotirni ali dva enotirna predora*, *Gradbena dela postopoma prevzame podjetje »Bauunternehmung G. v Ceconi & comp.«*, *Družabniki*, *Ceconijevo jesen okrona nov gradbeni podvig*, *Kljub letom – neutrudljiv in ambiciozen*, *Natečaj za oddajo gradbenih del*, *Odgovornost, penali in veliko tveganje*, *Severno gradbišče oživi*, *Sodobna strojna oprema in energetski obrati na bohinjski strani*, *Obrtniške delavnice*, *Težko dostopno Podbrdo*, *Nova cesta Podbrdo-Petrovo Brdo-Področje*, *Zgradbe in naprave na podbrški strani*, *V Podbrdu ni bilo elektrarne*, *Zakaj so predori obzidani*, *Odprtje novih kamnolomov*, *Nad jezerom je zagrmelo*, *Kamnolomi južnega gradbišča*, *Orjaška razstrelitev tudi na podbrški strani*, *Dovozna ozkotirnica – prva bohinjska železnica*, *Skladišča za razstrelivo*, *Z macolami, svedri in dinamitom v osrčje Spodnjih Bohinjskih gora*, *Prvi poskusi strojnega vrtanja*, *Odlični uspehi tudi na ročni način*, *Preobrat*, *Vrtalni stroj*, *Najsodobnejši vrtalnik tedanjega časa*, *Opisi vrtalnega kompleta*, *Oskrba z električno energijo*, *Delovanje vrtalnika*, *Prezračevalne naprave*, *Pogoste okvare lokomobile*, *Prezračevanje z glavno ventilacijsko napravo*. Kot vidimo iz naslovov podpoglavij, je avtor graditev Bohinjskega predora obdelal zelo podrobno.

Na enak način so napisana tudi naslednja poglavja, ki nosijo naslove: *Preboj predora*, *Gradnja predora*, *Težave in nevarnosti pri gradnji*, *Bohinjska proga – ogrlica arhitekturno-tehniških biserov*, *Predorska reka*, *Skrivnostne struge*, *Štiriperesna deteljica velikih rok*, *Delo marljivi rok*, *Čas vojnih viher*, *Avtovlak in cesta skozi predor*, *Zgodbe in šale o predoru*, *Zanimivosti in zaključek*. Knjiga je bogato ilustrirana z dokumentarnimi posnetki, skicami, risbami in novejšimi fotografijami.

Most čez Radovno v Vintgarju

▶ tako z ozkotirno železnico iz savske struge. Električno za strojno vrtnje so dobivali iz elektrarne, ki jo je pogajala reka Bistrica.

Marca 1902 je direkcija cesarsko-kraljevskih železnic izdala razpis za izvajalca del, ker pa so ponudniki podali previsoke cene, so razpis čez en mesec ponovili. Za izvajalca so izbrali podjetje slavnega furlanskega gradbenika grofa Giacoma Ceconija. Od leta 1902 so uporabljali posebne štiročne vrtalne stroje znamke Siemens & Halske, ki so jih med vrtnjem izboljševali. Električno so po devet kilometrov dolgem daljnovodu pošiljali tudi čez preval Bača na delovišče v Podbrdu.

Vdori vode Čeprav je bilo kopanje predora od začetka naporno in povezano s težavami, je hitreje napredovalo, kot je bilo načrtovano. Poglejmo nekaj detajlov iz graditve predora.

13. oktobra 1903 so minerji v globini 2,6 km rutinsko izvrtali vrtine in vanje položili dinamit. Umaknili so se na varno razdaljo in sprožili. Detonaciji je sledil do tedaj najmočnejši vodni vdor. Voda je kot pobesnel hudournik bruhala iz skalne razpoke in začela poplavljal delovišče. Iz strahu, da so prebili podzemno jezero, o katerem se je govorilo, so minerji in drugi delavci pobegnili iz rova. Vsako sekundo je na prosto bruhnilo kar 200 litrov vode. Kronist Janez Piber poroča, da je bil prvi, ki si je upal pogledati v rov, domačin Anton Štros iz Stare Fužine. Videl je, kako sta drug proti drugemu iz stene bruhala dva curka. Voda je s seboj prinašala droben kakor dia-

mant svetel pesek. Nabralo se ga je za okrog 50 m³. Dotok ni hotel ponehati, pa tudi prejšnji izviri nikakor niso presahnili. Nasprotno, njihova izdatnost je celo narasla. Najvišje izmerjeni pretok na izhodu predora je dosegel kar 400 litrov na sekundo. Voda je preplavila celoten predor in tedaj segla 30 cm nad tirnico transportne proge. Dela so morali popolnoma ustaviti. Sčasoma je pritisk vode nekoliko popustil.

Naj ob tem dodamo, da so najvišji vdor vode v Bohinjski predor izmerili 10. oktobra 2004. Tiste dni je v Bohinjskih gorah padlo nad 300 mm dežja na m². V predoru je prišlo do udarnega vala, ki je bil z vodo tako izdaten, da je voda segala 77 cm nad tirnico.

Hitro napredovanje Bila je nedelja, 13. marca 1904. To je bil za delavce v predoru eden izmed običajnih delovnih dni, a le do trenutka, ko so na južni strani rova, presenečeni, ali prav slišijo, za hipec odložili svedre in težka kladiva ter napeto prisluhnili ... Da, s severne strani so zamolklo in tiho, a vendar dovolj jasno zaslišali detonacije.

Cvetoča pomlad se je razbohotila v deželi, medtem ko sta globoko v Bohinjskih gorah kraljevala brezčasje in večna tema. Pogumnih vrtalcev niso ustavili neizprosna trdota kamnin, niti velike količine ledeno mrzle vode in ne zlovešče pokanje skal. Razdalja med severnim in južnim rovom je bila 1. maja 1904 ocenjena le še na 150 m. Kopanje predora je potekalo zelo pospešeno, saj je podjetje za posebne dosežke pri delu razpisalo dodatne premi-

je. Rezultati so bili odlični. Tudi v zelo trdi kremenčevi skali in skladovitem rožencu so minerji z južne strani ročno izdolbili do 2 m rova na dan.

19 milijonov evrov Na severni strani so za obzidavo predorske cevi porabili 96.403 m³, na južni pa 62.185 m³ lomljenega in klezanega kamna. V kamnito oblogo predorske cevi je skupno vgrajenih 158.588 m³ tehničnega kamna, kar ustreza približno tretjini izkopske celotnega volumna.

Za leseno oporje so porabili ogromno lesa. V letu 1902 so ga za graditev železnice nabavili 550 m³. Na podlagi dogovora je Cecconi leta 1906 cerkvenemu zakladu moral plačati odškodnino za izkoriščanje gozdov v višini 4.500 kron. Stroški za dograditev Bohinjskega predora so znašali zajetnih 19 milijonov današnjih evrov.

Dve razstrelitvi Na začetku druge svetovne vojne, 9. aprila 1941, je jugoslovanska vojska razstrelila severni del predora tik pred izhodom. Obok predora se je porušil na razdalji do 26 m. Škoda je bila

ogromna, za porušenim delom pa se je začela nabirati voda, ki je bila zaradi velike količine pod močnim pritiskom. Sanacija je bila zato zahtevna in draga. Nemci so promet zasilno usposobili šele 1. julija 1941, dokončno so predor obnovili 8. marca 1942, dela pa so stala pol milijona takratnih nemških mark.

Še hujša škoda je nastala, ko so Nemci 6. maja 1945 razstrelili severni portal, s čimer je bil uničen lep kamnoseški vhod v Bohinjski predor. Razstrelitev je bila tako silovita, da se je s štiri metre debelim kamnitim portalnim zidovjem vred porušilo še celotno krilno zidovje in sedem metrov predorske cevi. Obnovitvena dela z nemškimi vojnimi ujetniki so stekla že naslednji dan. Najprej so morali odstranili 5.000 m³ ruševin, nato so iz 500 m³ betona zgradili krilno zidovje in portal predora, pri čemer so porabili 96 ton cementa in 400 m³ peska. Po obnovitvi, ki se je končala 6. decembra 1945, se je dolžina predora skrajšala za 12 metrov. Novi portal ni dosegel nekdanje kamnite lepote. ■

Radio Ognjišča, Trg Brelo 11, Kopar, foto: Ziga Lutec

Ostanite na valovih

Ognjišča tudi poleti ...

NOVO Lucija - 100,1 MHz
Tinjan 91,2 MHz

RADIO OGNJIŠČE

Umetnost ulivanja kovin

Profesor dr. Milan Trbižan je dolgo zbiral drobne ulitke. Zdaj jih je podaril svoji fakulteti, kjer bodo poslej na ogled. Razstavljeni so v prostorih Oddelka za materiale in metalurgijo Naravoslovno-tehniške fakultete v Ljubljani.

Leonhard Posh (1750–1831), Modrijan (replika)

Najrazličnejše zbirke segajo na mnoga področja in v vseh razberemo neko preteklost, tudi med tistimi, ki segajo v naš čas. Sedanjosti se dotika tudi zbirka ulitkov profesorja Milana Trbižana, ki bo poslej stalno na ogled na Oddelku za materiale in metalurgijo Naravoslovno-tehniške fakultete Univerze v Ljubljani (Lepi pot 11). Zbirko sestavljajo ulitki, ki so nastali večinoma namensko ob raznih strokovnih srečanjih livarjev in z njimi povezanih strok. V zbirko vključeni predmeti so nastali torej predvsem kot spominki, podarjeni v znak pozornosti, in izročeni udeležencem kot izraz spoštovanja svojim kolegom, pa tudi ponosa darovalcev v dokaz o njihovih lastnih organizacijskih in livarskih zmožnostih. Čeprav so le spominki, so morali biti ti izdelki tehnološko in oblikovno kvalitetni.

Milan Trbižan se je že na kamniški gimnaziji usmeril v metalurško stroko. Ni bilo kovinskega predmeta, kot so ulite ograje, pokrovi jaškov, kandelabri in podobni

predmeti iz bližnjega okolja, da mu ne bi posvetil vsaj kančka strokovne pozornosti.

Zbirka ulitkov je bila za Trbižana privlačna tako iz spominskega kot strokovnega vidika in predstavljajo dokument dosežkov in raven ulivanja. Ideja, da bi te ulitke poklonil fakulteti, kot zaključeno osebno zbirko, je dozorevala počasi do odločitve, ko je končno odkril smisel in pomen svojega stroko povezanega zbiranja. Fakulteta se je hitro odločila in sprejela njegovo ponudbo, saj z zbirko ulitkov posreduje enkratni dokument o njihovi strokovni povezanosti z livarstvom v svetu.

Sv. Barbara Zaradi tesnejše vsebinske povezanosti z livarstvom bi kot posebno zanimivost lahko izpostavili kiparske upodobitve sv. Barbare, čaščne kot zavetnice rudarjev. V zbirki je več upodobitev te svetnice. Barbari s krono na glavi in stolpom ob nogah in z grbom kot rudarskim simbolom, kladivom in kleščami sta nastala

li pred kratkim in sta umetniški izdelek kiparja Jureta Smoleta, učitelja – tehnologa livarstva na Akademiji likovnih umetnosti v Ljubljani. Med malo plastiko s področja figuralike so tesneje z livarstvom povezani mali kipci livarjev s težkimi posodami za ulivanje taline v rokah. S posvetno vsebino in praktičnim namenom, se pravi igri, so bile namenjene v zbirko ulitkov vključene male šahovske figure iz jeklene litine, katerih originalni primerek je hranjen v graškem muzeju v Avstriji; nastale so v 19. stoletju. Med praktičnimi predmeti najdemo še zvonce, posodo in svečnike.

Poseben niz sestavljajo upodobitve živali. V primerkih lahko prepoznamo simpatične ulitke male plastike, ki so izdelani v raznih stilih 19. in 20. stoletja, od realističnega prikaza živali, kot so npr. v umetnosti pogosto skozi tisočletja najrazličnejše upodobljeni Levi in bizoni, do moderno stiliziranih in shematiziranih podob sov kot simbola učnosti, ki so vsi v velikosti namiznih

obtežilnikov. V sklop figuralne plastike z moderno oblikovanim ženskim torzom ali ekspresionistično poenostavljeno čepečo ženo lahko postavimo tudi niz miniaturnih portretnih upodobitev slovenskih znamenitih mož, izdelkov kiparja Mihe Kača. Sem lahko uvrstimo tudi sodobno oblikovano skledo, okrašeno z odtisom prave slovenske oziroma idrijske čipke.

Nagovor mlajšim Umetnostno zanimiva je še serija medalj in plaket, posamično prave mojstrovine medaljerstva v svetu, ulite, a včasih podobne kovanim novcem. Med moderno oblikovanimi predmeti s simbolno vsebino zasluži še posebno pozornost na naslovnici kataloga upodobljeno kovinsko sonce s plamenastimi žarki kiparja Tomaža Kolariča.

Težišče Trbižanovega mednarodnega delovanja je bilo v petih državah, od koder je v zbirki tudi največ eksponatov (Nemčija, Češka, Avstrija, Hrvaška in Poljska). Veliko je predmetov slovenskih podjetij, pomemben je prispevek kiparjev iz Slovenije.

Zeleno luč za postavitev zbirke je dal oddelk za materiale in metalurgijo ter dekan prof. dr. Rado Turk. Zbirka bo ostala v prostori oddelka v nagovor mlajšim generacijam. ■

Dr. Milan Trbižan

Izola

Petra Janša Foto: vir STO/ J. Skok, A. Fevžer, Bobo

Razgibano istrsko turistično mestece Izola je bilo vedno povezano z morjem. Posebna arhitektura starega mestnega jedra prikazuje pestro zgodovino mesta, ki je bilo nekoč na otoku. Tradicija ribištva je še danes prisotna v turistični ponudbi Izole in kulinariki. Številne sprehajalne poti vam omogočajo, da spoznate izolsko podeželje, v naslednjih dveh dneh pa si lahko privoščite obisk tradicionalne turistične prireditve **Ribiški praznik**, ki se bo začela na Manziolijevem trgu z mednarodnim plesnim tekmovanjem FIRE FLAME.

Izola kot otok Izola je do 18. stoletja ležala na otoku, na apnenčevi skali. S kopnim je bila povezana s kamnitim mostom, dolgim 8,5 metra. Stoletja je med lapornato zemljo in apnenčevo skalo plima prinašala naplavinski pesek. Za povezavo otoka s kopnim pa so poskrbeli tudi manjši potoki, ki so nanašali drobir in prod. Izolski otok je eden od mnogih otokov ob zahodni istrski obali, ki so se v teku stoletij zvezali s celino.

Pod beneškim varstvom Izola je prvič omenjena leta 972, ko jo je nemški cesar Oton I. izročil v fevd Benečanu Vitalu Candianu Venetu. Nekaj let kasneje, leta 1054, jo je Vital prodal oglejskemu patriarhu in njegovim naslednikom.

Na razvoj Izole so vplivali predvsem Benečani, ki so ji ponudili svoje varstvo, na morju pa delež pri pomorstvu in trgovini s poljskimi pridelki, zlasti vinom, oljem in soljo. Od leta 1280 do leta 1797 je bila Izola pod beneško oblastjo.

V 16. in 17. stoletju je kuga močno zdesetkala istrsko prebivalstvo. Čeprav je bila Izola znana po zdravem podnebnju, je kuga med letoma 1505 in 1632 morila v mestu kar šestnajstkrat in je imelo mesto leta 1598 le še 1490 prebivalcev, leta 1581 pa okoli 3000. Kuga, ki je preplovala prebivalstvo, je skoraj prekinila trgovino z zaledjem ter Benetkami in je povzročila, da je gospodarstvo močno upadlo. Izolčanom so bile Benetke prisiljene oprostiti dolgove in mnoge dajatve, izolskim ribičem je bila dovoljena celo prosta prodaja rib. Leta 1559 je Izola zaradi velikega pomanjkanja zaprosila koprškega podeštata za žito in drugo hrano. Benetke so Izoli leta 1590 dale kredit v višini 500 dukatov za nabavo žita in druge hrane.

S propadom Benetk leta 1797 je bilo konec beneškega obdobja, prišli so novi časi za Izolo. To se je opazilo že na zunaj, saj je bilo mestno obzidje porušeno, z materialom pa so ozasli kanal in povezali mesto s celino. Francoska oziroma Napoleonova doba je prinesla pravo opustošenje v cerkve in kapele, ki so predstavljale stari in srednji vek.

Avstrijska doba se je začela z letom 1814 in je povzročila upadanje pomorstva ter pomorskega prometa, odhajanje mornarjev, tesarjev in lastnikov ladij v Trst ali v Ameriko. Izola je bila pod Avstrijo vse do leta 1918, do druge svetovne vojne pa je bila s preostalo Slovensko Istro pod italijansko nadvlado. Od leta 1945 do leta 1954 je bila del cone B Svobodnega tržaškega ozemlja, nato pa je prešla pod Jugoslavijo.

Razvoj mestnega jedra Izola je dobila obzidje verjetno v 11. stoletju. Benečani so ob zasedbi istrskih mest dovolili mestom le obzidja na kopnem, mestom na otoku pa le obzidje, ki je gledalo proti kopnemu, obzidja na morski strani so prepovedali.

Mestno palačo je imela Izola že leta 1253. Adaptirali so komunsko palačo in zgradili hodnik, ki je palačo povezal z Marijino cerkvijo na Glavnem trgu. Uradniki so se najprej udeležili maše, nato pa so se po hodniku odpravili na delo. Današnja podoba je občinska palača dobila leta 1603.

Mestni fontik, skladišče za žito in moko so zgradili leta 1343. Po statutu je moral biti zaklenjen s tremi ključi. V njem sta bila zaposlena dva fontikarja, eden za žito, drugi za moko. Izola je podobno kot druga istrska mesta pridelala premalo žita. Večino so morali uvoziti iz Kranjske.

Izola je imela štiri kontrade ali mestne četrti. Vsaka kontrada je imela trg s cerkvijo ali kapelo, posvečeno zavetnikom kontrade. V cerkvicah so ime-

li maše, različne sestanke, v njih so volili načelnike četrti, notarji so objavljali testamente in javne listine.

Terme sv. Petra so odprli leta 1824. Zdravilno termalno vodo so odkrili leta 1822 pod skalo pri cerkvi sv. Petra. Zgradili so hotel s termalnim kopališčem, katerega izvir je imel 21° C, vonj pa po žveplu. Terme so propadle, ko so z zemeljskimi deli uničili glavni izvir, podrli so tudi cerkvico sv. Petra.

Ribištvo in poljedelstvo Ribolov se v dokumentih sicer prvič omenja v 10. stoletju, vendar kaže, da je bil razvit že od davnin. V nekdanji rimski naselbini so našli obtežilne naprave za ribiške mreže.

Zelo cenjena sta bila **izolsko vino** in **olivno olje**. O vinu poročajo, da so ga pili na dvorih.

Ribištvo in poljedelstvo domačinom ni prinašalo dovolj kruha, zato se je po letu 1879 v mestu začela razvijati ribja industrija. S predelavo in konzerviranjem rib se je ukvarjalo kar pet tovarn, kasneje sta se ohranili le Amplea in Arigoni, po osvoboditvi pa je iz njiju nastala današnja tovarna Delamaris.

Ribje tovarne so prinesle delo in boljši zaslužek. V ribištvu je bilo zaposlenih več kot 200 ribičev. Kljub temu pa Izolčani niso nalovili dovolj rib za svoje tovarne in so jim začeli dovažati ruske sardine in slanike iz Norveške. S tovarnami, ki so zaposlovale veliko delavcev, je postala Izola najmočnejše delavsko središče Slovenske Istre.

Arhitekturna dediščina Palačo Besegni degli Ughi v Gregorčičevi ulici, delo arhitekta Filippa Dognettija, so gradili od leta 1775 do leta 1781 in je najbolj repre-

Vinorodni griči nad Izolo

Izolska marina

zentativna rokokojska meščanska hiša v Primorju in Sloveniji. V začetku 90. let so jo prenovili in si jo je mogoče ogledati med tednom, ko je odprta glasbena šola. Stavba ob palači Besegni degli Ughi, **molilnica** bratovščine bičarjev **Scuola Battuti**, je ena najstarejših v Izoli, saj izhaja iz leta 1451. Predvsem v notranjosti je bila večkrat predelana, ohranila pa je zunanjo gotško obliko. Hiša v Gasilski ulici nosi **napisno ploščo** iz leta 1450, ki jo je postavila **vplivna družina Ugo**. Hiša se je skorajda naslanjala na mestno obzidje.

Poleg cerkva **sv. Dominika**, **sv. Janeza Evangelista**, **sv. Katarine**, kjer je najverjetneje že v 6. stoletju stal minoritski samostan, je najbolj vidna izolska **župnijska cerkev sv. Mavra** na vrhu nekdanjega otoka. Postavljena je bila leta 1356, sedanjo pa so zgradili leta 1547. Večkrat je bila močno predelana. Zadnja večja obnova je bila leta 1889. Cerkev se ponaša z desetimi oltarji, krasijo pa jo tudi Callidove orgle iz leta 1796 s petnajstimi registri.

Cerkev sv. Roka v Dantejevi ulici je bila posvečena sv. Roku, zavetniku pred kužnimi boleznimi v času, ko je razsajala huda kuga.

Železnica in razkošna čezoceanska Muzej Parenzana je posvečen prvi železniški progi med Porečem in Trstom, imenovani Parenzana, po kateri je leta 1903 prvič zapeljal vlak. V muzeju so predstavljene dokumentacija, slike in zgodovina proge. Posebnost ponudbe je bogata zbirka modelov vlakov z vsega sveta in predstavitev izdelkov podjetja Mehano iz Izole.

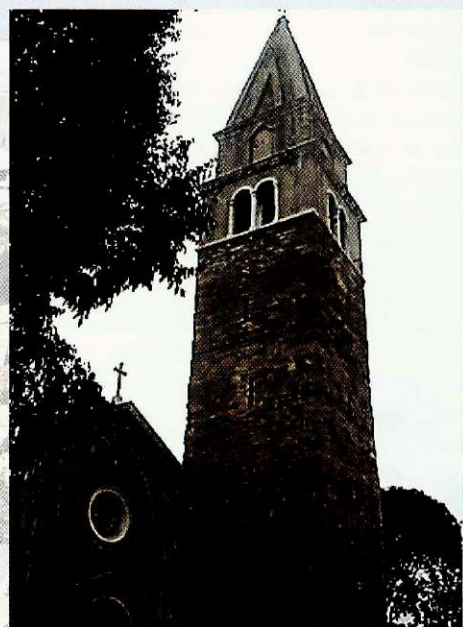
Galerija Rex se nahaja v starem delu mesta in razstavlja dokumentacijo o italijanski ladji, ki so jo napadli Angleži med drugo svetovno vojno med Izolo in Koprom. Čezoceanska je bila ena redkih, ki je osvojila modri trak. Bila je izjemno luksuzna in velika skoraj kot Titanik.

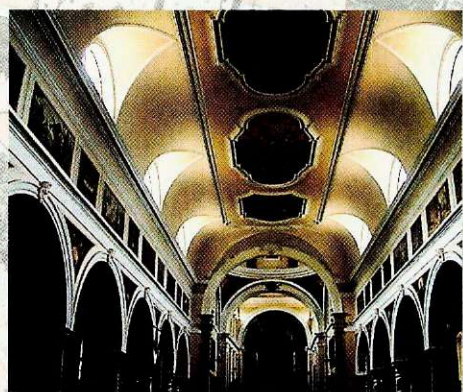
Imenitna čezoceanska ladja Rex

Cerkev sv. Katrine

Župnijska cerkev sv. Mavra

Bogata notranjost župnijske cerkve

Muzej Parenzana

Jurij Vodovnik

1.

Župnijski urad Skomarje

Župnijski urad Skomarje na Pohorju je izdal zajetno (1136 strani) knjigo *Jurij Vodovnik. Po njegovih poteh*, za katero je gradivo zbral, napisal, uredil, opremil in z družino oblikoval Anton Gričnik. Gre za nadaljevanje njegove prve knjige o Juriju Vodovniku, v kateri je objavil in široko komentiral Vodovnikove pesmi (leta 2004 jo je izdala Družina). Uvod v drugo knjigo je napisal dr. Bruno Hartman, v njem pa je na kratko prikazal vsebino te po obsegu (in tudi vsebini) posebne knjige. Če je v prvi knjigi zbral pesmi bukovnika, ljudskega pevca in pesnika iz prve polovice 19. stoletja; tiste, ki so dokazano njegove, pa tudi tiste, ki so to domnevno, zajel pa je tudi tiste, ki so mu bile neupravičeno pripisane, s to drugo knjigo nadgrajuje predhodnico. V njej podaja kroniko Skomarja, njegove župnije in šole, pokaže sedanjo podobo kraja, našteje in imenuje njegove domačije (preko sto jih prikaže s sliko in osnovnimi podatki) ter dopolnjuje življenjepisne podatke o Vodovniku. Prikazal je vse posameznike in ustanove, ki se kakorkoli ukvarjajo z Vodovnikom. V drugem delu ob izbranih 62 Vodovnikovih pesmih zvrsti njegove pesniške predhodnike, sodobnike, naslednike in posnemovalce ter vsakega posebej na kratko označi (več kot sto jih je). Knjiga je informacijsko izjemno bogata, za domačine Skomarja pa neprecenljiva. Čez sto in več let se bodo zanamci čudili, kako je lahko posameznik zbral toliko podatkov (samo fotografij je preko 1300).

Pravek in drugi časi

Litera, Maribor

Olga Tokarczuk (roj. 1962) je cenjena predstavnica mlajše oziroma zdaj že »srednje« generacije poljske književnosti. Njeni romani in kratke zgodbe so dosegli redko čast, da so cenjeni tako pri kritikih kot pri bralcih. Tokarczukova pripoveduje sodobne mite, oprte na domačo in tujo realistično tradicijo. Pravek je mitična vas, arhetipsko vesolje v malem, kjer so skoncentrirane vse žalosti in radosti, ki jih pozna človeštvo. Tragika v romanu izhaja iz nemožnosti intersubjektivnega sporazumevanja. Pripoved o Pravku in njegovih prebivalcih je rojena iz nezadovoljene potrebe po transcendenci, po mitu, ki bi utemeljil tudi pisanje neresničnih zgodb o ljudeh, ki jih nikoli ni bilo.

Bobri

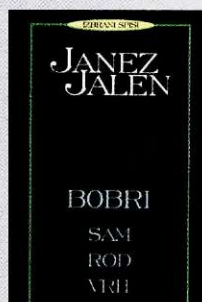
2.

Mohorjeva družba Celje

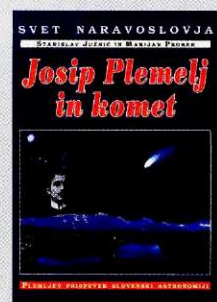
Četrta, zadnja knjiga izbranih spisov Janeza Jalna prinaša trilogijo *Bobri*, ki je hkrati njegovo najboljše in najproznejše besedilo in ga je podnaslovlil s *Povest iz pravadnih časov*. Delo si je

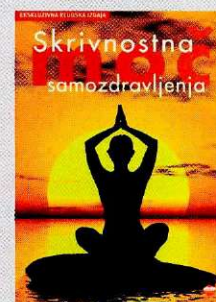
1.

2.

3.

4.

zamislil v treh delih. V prvem delu z naslovom *Sam* je predstavil celovitost rodovnega življenja barjanskih mostiščarjev, njihovo notranjo ureditev, medsebojne odnose, njihovo verovanje. Drugi del z naslovom *Rod* pokaže uspešnost Ostrorogega Jelena, ki je počasi postajal vodilna rodovna oseba celotnega Velikega jezera in širil svojo posest na jezerska obrežja, vzpostavil pa tudi trgovske poti daleč po Savi navzdol. Tretji del *Vrh* zaključuje pripoved o Ostrorogem Jeleni in njegovem rodu, ki je sledil naglemu družbenemu razvoju in doživel srečanje z Argonavti. Trilogija *Bobri* pomeni tretji vrh Jalnove pripovedne ustvarjalnosti, saj je v njej pokazal izjemno sposobnost vživljanja, s katero mu je uspelo upodobiti v zaokroženem ciklu življenje davne rodovne skupnosti. Hkrati je izoblikoval značilen pripovedni slog, ki je zajel vse ravni arhaičnega malega sveta nekdanjih mostiščarjev, tako da so v Jalnovi epski različici dobili najpopolnejšo besedno upodobitev, kar jih je dala slovenska književnost.

Lacan, znanost, filozofija

Založba ZRC

Knjiga *Jasno delo* je preiskava Lacanove misli v filozofski, lingvistični ter epistemološki perspektivi. Jean-Claude Milner v njej razgrne genezo Lacanove misli, analizira njegovo inovativno predelavo konceptov, ki si jih je sposojal iz epistemologije in teorije znanosti (Koyre, Bourbaki), lingvistike (Jakobson) ter filozofije (od Platona oz. Aristotela do Wittgensteina). Hkrati poda izvirno interpretacijo in periodizacijo Lacanovega dela, pri čemer izlušči formulirane temeljne teoretske pozicije, ki so zmožne producirati teoretske učinke na drugih področjih (od epistemologije prek filozofije do politične teorije).

Josip Plemelj

3.

Založništvo Jutro

V knjigi *Josip Plemelj in komet* sta Stanislav Južnič in Marijan Prosen na kratko opisala

astronomsko usodo slavnega slovenskega matematika in prvega rektorja Univerze v Ljubljani, prof. dr. Josipa Plemelja. Plemelj je nihal med študijem astronomije in matematike. Po nasvetu svojega mentorja se je odločil za matematiko, do astronomije pa je vedno gojil prijetno čustvo. O Plemeljevem ustvarjanju z astronomijo se je dolga desetletja le govorilo, vendar nihče ni natančneje poznal tega dela. V tej knjigi je prvič predstavljeno javnosti.

Stara zaveza

Založba Mladinska knjiga

Knjiga *Blagor človeku, ki najde modrost* prinaša izbor najbolj znanih in pomenljivih citatov iz *Stare zaveze*. Svetopisemsko besedilo je Andrej Gogala vzel iz *Slovenskega standardnega prevoda Svetega pisma*. Knjiga je nadaljevanje darilne zbirke, ki jo je založba začela z *Modrimi mislimi*, zato ima tudi enak format in obseg (202 strani).

Samozdravljenje

4.

Svet knjige

Vsak človek ima v sebi pravo zakladnico samozdravilnih moči. Če jih spodbuja in uri, lahko z njihovo pomočjo lajša bolezni ali jih celo zdravi, saj krepijo imunski sistem in zdravje. Zavestno uporabljene misli, čustva, afirmacije, meditacije, svetloba, barve, glasba in kozmična energija, ki nas obdaja, spodbujajo samozdravilne moči in so zdravilni vrelec, ki je na voljo vsakomur. Anna Elisabeth Röcker v knjigi *Skrivnostna moč samozdravljenja* (izšla je le v knjižnem klubu Svet knjige) razlaga, kako lahko aktiviramo obrambni mehanizem telesa in ohranimo ali ponovno pridobimo zdravje ter umsko in telesno zmogljivost. Avtorica dela kot zasebna zdravilka in učiteljica joge v Münchnu. Prireja tečaje, je docentka na različnih visokih šolah in zdravstvenih akademijah. Napisala je več zdravstvenih priložnikov in priložnikov za samopomoč.

KNJIGA MESECA AVGUSTA

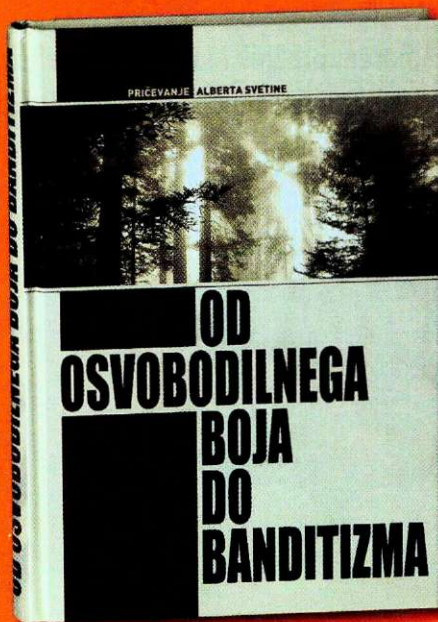
USPEŠNICA

**Od osvobodilnega
boja do banditizma**

Avtor: Albert Svetina

Obseg: 367 strani. Format: 17x24,5 cm. Trda vezava.

Avtor knjige je bil med vojno prepričan komunist, ki je hitro napredoval, dokler v zadnjem letu vojne ni postal eden vodilnih oficirjev Ozne, udarne pesti partije. V knjigi opisuje svoj medvojni vzpon po partijski lestvici. Prvovrstni so opisi amoralnega obnašanja v Mačkovem štabu nad Črnomljem. Opisi dogajanja v Ljubljani v prvih dneh po koncu vojne so osupljivi, saj je bilo vse v znamenju ropanja in preganjanja političnih nasprotnikov. Pričevanje o odstranjevanju trupel iz Brezarjevega brezna je strašljivo. Od strani do strani sledimo nepopisni brutalnosti slovenskih komunistov, ki so bili zadržani lažnivci, roparji in morilci. Pretresljivi so opisi Svetinove povojne usode: beg na Madžarsko, aretacija, obsodba na montiranem procesu, večletni zapor, rehabilitacija, preživetje v sovjetskem taborišču.

Redna cena: 6.700,00 SIT/27,95 EUR

Pri nakupu knjige meseca avgusta
vam priznamo **30% POPUST**,
zato boste zanjo odšteli le 4.690,00 SIT / 19,57 EUR.

Naročniki tednika Demokracija pa
boste deležni **40% POPUSTA**,
zato boste za knjigo odšteli le 4.020,00 SIT / 16,78 EUR.

Akcijska ponudba velja do 31. avgusta 2006 oz. do razprodaje zalog. Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

 Naročam knjigo Od osvobodilnega boja do banditizma

Število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 23 00 661.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 23 00 666.***Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.*

Sonce je tistega dne blagoslov

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Pretekli torek je bil veliki šmaren, praznik Marijinega vnebovzetja, ali kakor so mu rekli ponekod – velika gospojnica, velika maša ali šmarno. Državni praznik je od leta 1992. Nekdaj smo imeli Slovenci na ta dan obilo zanimivih običajev.

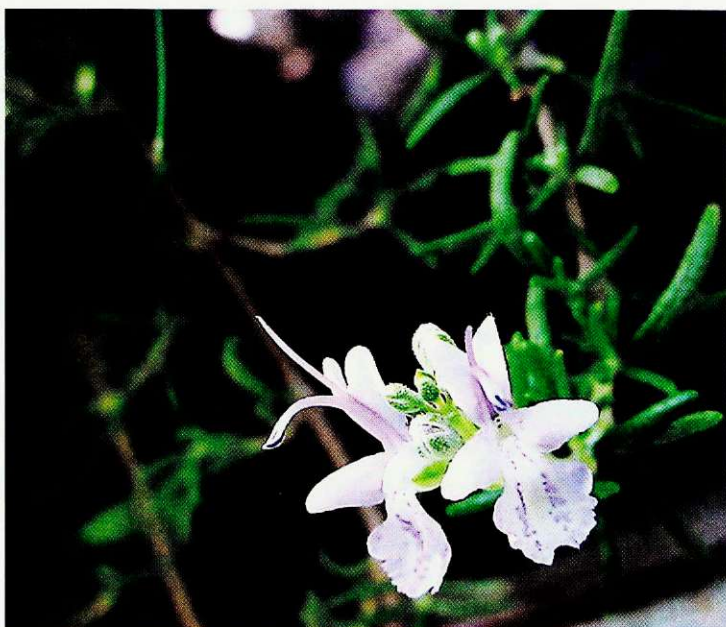
Ob šmarnem so bile v navadi pogače, štruklji in – krofi.

Šmarno je eden pomembnejših krščanskih praznikov, ko se verniki spominjajo Marijinega vnebovzetja. Marija je namreč kot mati Odrešenika presveta, da bi njeno telo lahko razpadlo v zemlji. Zanimivo je vedeti, da so bile vse bazilike v krajih, od koder se je med Slovence širilo krščanstvo, posvečene prav Marijinemu vnebovzetju in da mu je v Sloveniji posvečenih veliko cerkva. Še danes je v družinah, ki šmarno praznujejo, navada, da se sorodniki med seboj obiskujejo prav na ta dan. Ohranilo se je tudi veliko ljudskih pesmi, ki so dodale Mariji svojo zgodbo o tem, kdo vse jo slavi.

Krofi tudi za šmarno Da je bilo šmarno res velik praznik, dokazuje poročilo, da so morali biti na ta dan v okolici Ljubljane ljudje kar po dvakrat v cerkvi. V krajih, kjer je bila v navadi gorska paša, še posebej v Reziji, so na šmarno prihajali vsi pastirji v dolino in prinašali s seboj sir,

okrašen z gorskimi rožami. Po šmarni maši pa so tako planšarji kot drugi vaščani plesali, peli in se veselili. Toda plesi so bili na ta dan drugod ponavadi prepovedani, zlasti v Medani, ko je na ta dan žeganje. V Brdih na Goriškem so imeli navado že nekaj dni pred praznikom očistiti vse prostore v hišah in jih tudi sveže prepleskati. Na šmarno so ponavadi pripravili veliko dobrih jedi, v navadi so bile pšenične pogače in zlasti štruklji, ki so jih nosili drug drugemu pokušat ali pa so z njimi postregli obiskovalcem. Še posebnega daru v obliki štrukljev so bili na Dolenjskem deležni vsi, ki so pomagali pri žetvi in mlatvi. Zanimivo je, da so ponekod poleg štrukljev pripravili tudi cvrtje – krofe in flancate.

Kače ob šmarnem Po starem ljudskem verovanju na Notranjskem, Goriškem, Dolenjskem, Gorenjskem in v Beli krajini naj bi bila na ta dan zemlja tako sve-

Blagoslovljena zelišča v zakonski postelji prinašajo družinsko srečo.

ta, da se po njej ne smejo plaziti kače, zato se umaknejo v jame ali na drevesa in celo na fizičlovke, ker je na ta dan na zemlji Marija kači glavo strla. Ponekod na Notranjskem in Goriškem pa pravijo, da kače plezajo na drevesa zato, ker bi rade za Marijo v nebesa. Pod drevesi zato ni bilo dobro sedeti, otrokom pa so branili plezati po drevju. Seveda na šmarno ni nihče delal, izrecno je bilo prepovedano obiranje sadja. Na Štajerskem, v Rogaški Slatini, pa so trdili o kačah ravno nasprotno: da je šmarno tako velik praznik, da še kače zlezejo z dreves. V Gornji Radgoni na šmarno postavi-

Vse kače so tega dne na drevesih.

jo v vinograde prve klopotce, da bi začeli z jagod izganjati kače.

Blagoslovljena zelišča V Sloveniji so v Brdih in v Beneški Sloveniji ter v Prekmurju na veliki šmaren blagoslavljali zelišča in rože. Prinašali so jih v cerkev, kjer jih je duhovnik blagoslovil, in jih nato odnesli domov, da bi zelišča varovala domove, njive in hleve pred ognjem in strelo ter pred vsem hudim. Blagoslovljena zelišča so mešali tudi med semensko pšenico in živinsko krmo ter jih polagali v zakonske in otroške postelje, da bi zagotovila zdravje v hiši. Običaj je bil podoben tudi v Beli krajini, kjer pa so 15. avgusta rože zatakneli za hišno streho že navsezgodaj zjutraj in so že same po sebi pomenile blagoslov. Za veliko mašo so ljudje, še posebej vinogradniki, vedno želeli tudi lepega vremena, s čimer je povezanih nekaj pregovorov: »Kadar velikega šmarna sonce peče, tedaj dobro vino v sod poteče.« ali »Velike maše sonce da veliko vinca sladkega.«

Festival Sziget

Festival pop, rock in jazz glasbe Sziget v Budimpešti, že 14. po vrsti, je v enem tednu gostil največ obiskovalcev doslej. Med 9. in 16. avgustom se je na festivalu zvrstilo 550 koncertov na 66 odrih na zemljišču, velikem več kot 80 hektarjev. V srcu Budimpešte je bilo na otočku sredi Donave moč prisluhniti pop, rock, elektro, world, reggae in ciganski glasbi. Zabavati se je bilo mogoče non-stop, 24 ur na dan, poleg glasbe so pripravili še športne prireditve, družabne igre, filmske projekcije, številni bari pa so podaljšali delavnik. Med tujimi sodelujočimi je bilo letos največ Francozov, Nemcev, Italijanov, Nizozemcev in Angležev. Na odrih so zacvetele vse mogoče oblike umetniškega izražanja, predvsem pa glasba. Veliko prostora je bilo posvečenega rocku z bandi, kot so Iggy & the Stooges, Radiohead, The Prodigy, Franz Ferdinand,

alternativnemu pop rocku banda Placebo, punku skupine Ministry, belgijski rock skupini dEUS, psihedeličnim metalcem The Gathering ter drugim izvajalcem. Nastopili sta dve newyorški skupini, Living Colour in Scissor Sisters. L. H.

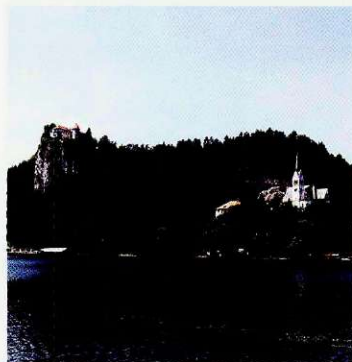

Budimpešta

Etnofestival Okarina

Ljubitelji etnoglasbe z različnih koncev sveta so spet lahko uživali na tradicionalnem, že 16. etnofestivalu Okarina. Glasbeni izvajalci iz Slovenije, Irske, Nizozemske, Francije, Danske in Malija so ob večerih od petka, 11. avgusta, do ponedeljka, 14. avgusta, v Zdraviliškem parku na Bledu predstavili tradicionalno švicarsko alpsko pastirsko glasbo, afriško glasbo in tradicionalno irsko glasbo. Letos so festivalu Okarina

namenili nekaj več sredstev, zato so lahko povabili več izvajalcev in festival podaljšali z dveh na štiri dni. Poleg Katalene, ki se ukvarja z ljudsko glasbeno zapuščino slovenskega prostora in jo prireja na svojevrsten način, je obiskovalce razveselila tudi slovenska skupina Ethnodelia Jam, ki nastaja na popotovanjih s starim Orientekspresom na progi Dunaj-Carigrad in povezuje tradicijo Zahoda in Vzhoda. Leseni rogisti, ki prihajajo iz Kresnic pri Litiji, so predstavili švicarsko alpsko glasbo, isti večer pa je nastopil tudi Moussa Diallo z afriško glasbo, v nedeljo pa je pripravil tudi otroško delavnico Nekoč ... v Afriki. Nedelja zvečer je minila v znamenju prekmurske glasbe folklorne skupine KTD Tešanovci in tria Paula Grollierja s francosko glasbo na diatonični harmoniki. Guinan in Gilligan s skupino John O'Gods pa je nastopil s tradicionalnimi irskimi notami. L. H.

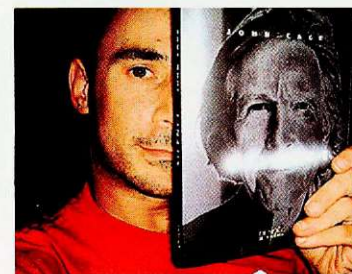

Bled

Festival Mladi levi

Po lanski prekinitvi, ko so pri Bunkerju festival Mladi levi nadomestili z mednarodno sezono, se stara oblika med Ljubljancani zelo priljubljenega kulturnega društva vrača. Festival bo potekal med 17. in 27. avgustom in bo posvečen gledališču. Rdeča nit bodo migracije, tako intimne kot geografske. Za vrnitev festivala Mladih levov sta zaslužna avgustovska praznina in Mladih levov navajeno občinstvo. Mlade leve bo danes (17. 8.) ob 20. uri odprla angleška gledališka skupina Station House Opera s predstavo »Roadmetal Sweetbread«, gledališkim in filmskim performansom, ki ga oblikujeta dva igralca. Umetniki predstavijo melodramo o samoti, ljubezni in sovraštvu, ki poteka brez besed, oblikujejo za vsak oder posebej in Stara elektrarna pri tem ni izjema. Napovedan je hrvaški projekt Muzej prekinjenih ljubezni, ki sta si ga zamislila kustosa Olinka Vištica in Dražen Grubišić. V Mestnem muzeju Ljubljana bodo od 19. avgusta na ogled predmeti, ki so preživeli napad »afektivnega in emocionalnega vandalizma«. Slovenci in Slovenke so muzeju darovali predmete, ki so jih spominjali na nesrečne ljubezenske zveze, med katerimi so zelo običajni plišasti medvedki, pisma, fotografije in tudi zelo nenavadni spomini, denimo žolčni kamni, mavčni odlitek zob, krznen moški plašč in pozabljene nogavice. Do 27. avgusta se bodo na Mladih levih zvrstile številne, večinoma gledališke predstave bolj ali manj uveljavljenih mednarodnih umetnikov, ki narekujejo nove smernice scenskih umetnosti, kljub temu pa ostajajo povezani z občinstvom. Med zanimivejšimi projekti je projekt švicarskega

režiserja Stefana Kaegija z naslovom Cargo Sofia – Ljubljana, pri katerem sodelujeta bolgarska tovarnjakarja naturščika. Tovarnjakarji nikoli ne spoznajo turističnih znamenitosti mest, kjer se ustavijo, zato si je Kaegi zamislil za občinstvo predelan tovarnjak, na katerem bo mogoče spoznati drugačno Ljubljano, takšno, kot jo poznata bolgarska voznika. Tu so hala Litostroja, parkirišča, avtopralnica in seveda zgodbe, ki jih

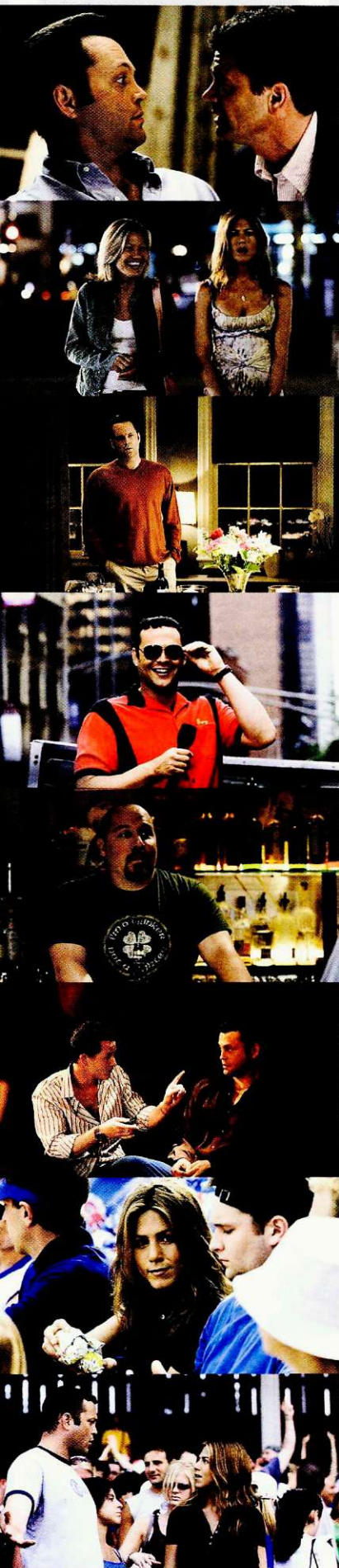
Jerome Bel

potnikom pripovedujeta tovarnjakarja. Na Mladih levih bo kar nekaj predstav, ki sodijo v gledališče predmetov (Object theatre). Vsakdanji reciklirani predmeti natopijo v novih vlogah, kar bo mogoče preveriti v predstavah »Head in the Clouds« Španca Xavierja Bobesa, »Wewillivestorm« belgijskega umetnika Benjamina Verdoncka in »The Story of Daniel Ray« latvijske skupine Umka. LV. V Slovenijo se bo vrnil tudi Francoz Jerome Bel, ki v predstavi »Pichet Klunchun and Myself« preizprašuje vlogo plesa, saj se je, kot že nekaj časa ugotavljajo tako umetniki kot teoretiki, plesni gib iztrošil, vse je bilo že videno. Kot vsako leto bodo tudi deveti Mladi levi minili v znamenju druženja v Drugi pomoči, delavnic, glasbe, festivalskega časopisa Arena, ustvarjalnosti torej in dobre volje. L. H.

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Odločitve, odločitve

Monika Maljevič

Majhne neumnosti lahko včasih tudi največjo ljubezen privedejo do kljubovanja in odkrite sovražnosti.

Na podobno težavo naletita lahkomišelni Gary in urejena Brooke, saj on pričakuje več spontanosti, ona pa si želi več uvidevnosti. Čeprav pretrgata razmerje, si na najrazličnejše načine prizadevata dokazati svoj prav, kar povzroči še več nesporazumov in jeze. Bolj ali manj romantična čustva si bosta izpovedovala Vince Vaughn in Jennifer Aniston.

Fant spozna dekle. Njuna zveza se lepo razvija. Potem pa se malce zatakne, a to ni nič pretresljivega. V vseh zvezah je tako. Vzponi in padci se menjavajo, vendar je vzponov več kot padcev. In zato ljubezen cveti. Kaj pa, ko sta fant in dekle po dolgem dnevu izčrpana? Ko ju vsakodnevna rutina že spravlja ob pamet? Ko začneta opažati, da jima tiste malenkosti, ki so se jima na začetku zdele ljubke, nenadoma gredu krepko na živce? In da zato drug drugega gresta na živce? *Greva narazen* je nevsakdanja romantična komedija, ki spremlja par na njuni pogosto zabavni, včasih boleči, a vedno zanimivi poti do razpada njune nekoč zelo trdne ljubezni.

Gary in Brooke sta par, ki je dovolil, da na videz nepomemben prepircček preraste čez vse razumne meje in ju po dveh letih zveze pripelje pred neizogibno odločitev. Se bosta bojevala za ljubezen ali šla vsak po svoje? A to ni vse. Odločiti se morata tudi, kaj narediti s skupnim stanovanjem. In to je bistvo spora, ki dobi neslutene razsežnosti.

Antiromantična komedija. Igralec, pisec in producent Vince Vaughn je bil že krepko naveličan scenarijev za komedije, ki jih je dobival v roke. Večina je temeljila na zapletu, ki je bil posledica dejstva, da je par povsem odštekan in da se zaplete v kopico neverjetnih in težko rešljivih težav, pre-

The Break-Up

Režija: Peyton Reed

Scenarij: Jeremy Garelick in Jay Lavender

Igrajo: Vince Vaughn, Jennifer Aniston, Joey Lauren Adams, Cole Hauser, Jon Favreau, Jason Bateman, Judy Davis

Premiera: 17. 8. 2006

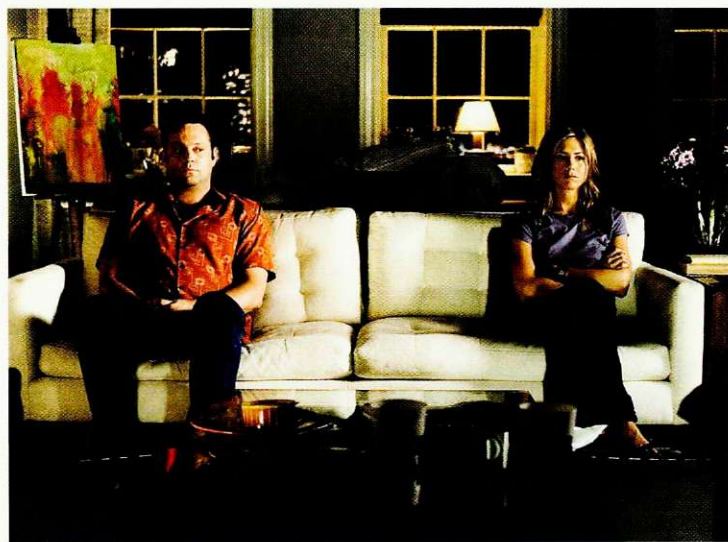
Distribucija: Karantanija Cinemas

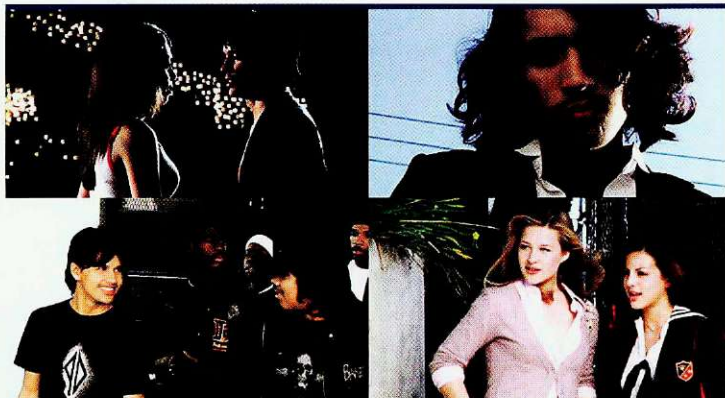
den dočaka svoj bleščeči, osladni hollywoodski konec.

Leta in leta je želel, da bi posnel "antiromantično" komedijo o ljubezni, ki ne gre po načrtih in ki se ne konča z ognjemetom, sprehodom v sončni zahod ali strastnim poljubom in prisego večne zvestobe. Prepričan je bil, da so ljubezenske zveze lahko duhovite, ne da bi bile neumne. In zgodba o koncu ljubezni je zagotovo veliko realnejša kot zgodba o večni ljubezni.

Več let je gojil zamisel, dokler ni srečal pisca Jeremyja Garelicka in Jaya Lavendera. Takrat se je začel rojevati pravi scenarij za film *Greva narazen*. Scenaristoma dotlej še ni uspelo prodreti na filmska platna, sta pa leta 2001 napisala komičen scenarij,

namenjen prav Vaughnu. V roke ga je dobil Vaughnov agent. Ker mu je bila zamisel všeč, ju je povabil na sestanek, tam pa jima je igralec ponudil drug predlog – film o koncu ljubezni. Leta 2004 sta se za tri mesece preselila v Vaughnovo hišo, kjer so skupaj po 12 do 20 ur dnevno premelevali zamisli, jih večkrat že poskusno odigrali, ogromno improvizirali, nato pa najboljše rešitve zapisali na papir. Že od samega začetka niso imeli težav, ko so ga ponudili studiju, režiserju in igralcem. Vsa ekipa je z navdušenjem sprejela ponujeno delo. Nastala je komedija, ki pravzaprav niti ni prava komedija; je duhovit izsek iz normalnega življenja, s katerim se lahko poistovetijo prav vsi gledalci. **D**

Kva dogaja, rokerji

Režiser Larry Clark, ki se je že proslavil z izzivalnim filmom Ken Park, nam v svojem novem filmu predstavi realnost sodobne ameriške in svetovne mladine.

Skupina mladih skejtarjev se odloči zapustiti svojo revno mestno četrt in na bogatih ulicah Hollywooda in Beverly Hillsa poskrbeti za pozornost tamkajšnjih deklet, kar takoj povzroči obliko težav s policijo, ljubosumnimi fanti in zaskrbljenimi starši.

Film govori o skupini latino-najstnikov iz losangeleškega South Centrala, ki se upirajo hip-hop kulturi, ki prevladuje v njihovi soseski, v kateri živijo različne bande in nosijo ozke hlače, poslušajo punk rock ter se vozijo s skejti. Za njih je to vsakdanji izziv, da se izognejo nasilju domačega okoliša. Zato se rokerji odločijo, da bodo z avtobusom odšli skejstat na znamenite »Nine Stairs« na Beverly Hillsu. Tam spoznajo nekaj domačink, ki jih privlačijo punkerji iz geta, toda kmalu gre vse navzdol. Zatežijo jim bogatunčki iz soseske, poleg tega jih ustavi še policija. Poženejo se v beg. Drvijo od hiše do hiše, z enega dvorišča na drugega, ko v tem bogatem in tujem svetu skušajo najti pot domov. Akcijski film z divjimi pregoni po LA-ju in izjemno glasbo!

Pred desetimi leti je režiser posnel film Mularija, v katerih so zaigrali resnični newyorški otroci ulice (v katerem sta se proslavili Rosario Dawson in Chloe Sevigny). S tem filmom je podobno, samo da v njem igrajo otroci ulice iz South Centrala v Los Angelesu. Gre za zgodbo na podlagi resničnih izkušenj latino-mularije, ki nosi ozke hlače, poslušata (in igra) punk rock, se vozi s skejti, namesto da bi se vklopila v hip-hop kulturo, ki prevladuje v njihovih kriminalnih soseskah. Ker jih neprestano nadlegujejo zaradi drugačnosti, se morajo postaviti zase. Nekega jutra se odpravijo na Beverly Hills, da bi skejtali na znamenitih »Nine Stairs«, ki jih kažejo v vseh skejterskih filmih. Tam jih z velikim zanimanjem opazi nekaj bogatih deklet, zaradi česar si nakopljejo težave njihovih fantov in policije. Policija jih začne preganjati samo zaradi tega, ker so tam (»ne spadate sem«). Film doživi vrhunec z divjim pregonom po Los Angelesu, ko skušajo rokerji pobegniti nazaj v »varni« South Central. M. M

Wassup Rockers

Režija: Larry Clark

Scenarij: Larry Clark po zgodbi Matthewa Frosta

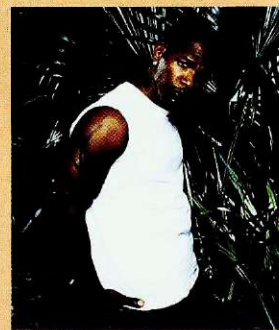
Igrajo: Jonathan Velasquez, Francisco Pedrasa, Milton Velasquez, Yunior Usualdo Panameno, Eddie Velasquez

Premiera: 17. 8. 2006

Distribucija: Ljubljanski kinematografi

Na kratko

JAMIE FOXX se bo v filmu »Power« počutil v sozvočju z višjimi silami: igral bo bralca novic na neki lokalni TV-postaji v državi New York, ki po smrti svojega očeta med branjem večernih poročil začne glasno moliti in prositi boga za določene stvari. Ko so njegove molitve uslišane, se je primoran vprašati, ali je prerok, ekspert ali šarlatan. Za avtorske pravice za scenarij Stephena Belberja se je potegovalo več filmskih studiev. Za 900.000 dolarjev si jih je zagotovil Universal, piše revija za film Hollywood Reporter. Za scenarij sta se sicer močno zanimala tudi hollywoodska igralca Tom Hanks in Russell Crowe, poleg njiju pa še režiser Ron Howard.

Medtem ko v kino še ni prišel novi film o JAMESU BONDU »Casino Royal« z Danielom Craigom v vlogi neustrašnega agenta 007, v Hollywoodu že govorijo o naslednjem filmu v tem nizu. Roger Michell je v igri za režiserja za naslednji film z delovnim naslovom »Bond 22«. Producenti pri Columbia Pictures se na novico še niso odzvali. Michell in Craig sta sicer leta 2004 že sodelovala pri filmu »Enduring Love«. Michell je med drugim podpisal romantično komedijo Notting Hill, v kateri sta igrala Julia Roberts in Hugh Grant.

VANESSA REDGRAVE bo v filmu »Evening« upodobila umirajočo rakavo bolnico Ann Grant Lord. Tik pred smrtjo se ta 65-letna ženska spominja, kako je srečala ljubezen svojega življenja. Njeni hčeri Ann in Nina - igrali ju bosta Claire Danes (Shoppgirl) in Toni Collette (V čevljih moje sestre) - se morata sprijazniti s smrtjo matere in hkrati premagovati lastne težave. Zgodba sloni na knjižni uspešnici z istim naslovom ameriške pisateljice Susan Minot, ki je skupaj

s Pulitzerjevim nagradjenem Michaelom Cunninghamom (Ure obupa) napisala tudi scenarij. Režije se bo lotil madžarski cineast Lajos Koltai. Koltai je bil za ekranizacijo romana Imretea Kertesza Brezusodnost nominiran za oskarja.

107,8 MHz
radio
velenje

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Razvajene gospodinje

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Ford fiesta 1,25i fresh

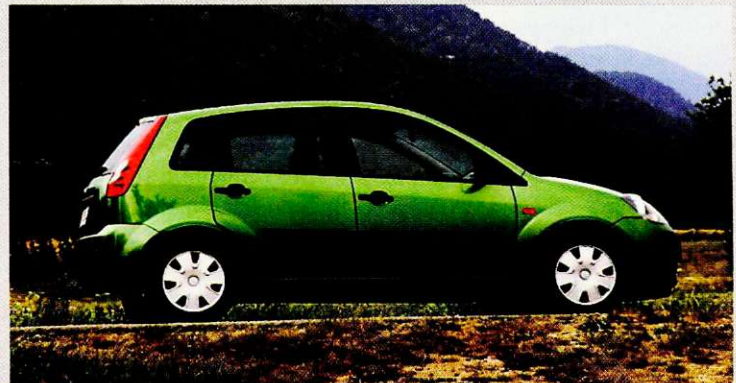
Fordova uspešnica fiesta je luč življenja uzrla dolga tri desetletja nazaj in je do danes zrasla v ogromno, preko 11-milijonsko družino. Od leta 1976 prejete tri lovorike najbolje prodajanega modela vseh razredov v Evropi kažejo na uspešnost. Prav tako uspešna pa je tudi peta generacija fieste s preko milijon prodanih enot od leta 2002. Štiri leta kasneje so se pri Fordu odločili izpopolniti značaj in se z opremljenostjo približati višjim razredom.

Nekaj svežine Prikupen in veder obraz fieste je ob zadnji prenovi doživel le rahle lepote popravke, spredaj zlasti vidne v tridelnih žarometih z izbočeno pozicijsko lučjo, nekaj svežine pa nosi tudi odbijač z velikimi odprtini za dovod zraka in mrežasta maska nad njim. Privlačnejši je prav tako pogled zadnjih luči z izstopajočim smerokazom ter lučjo za vzvratno vožnjo. Oblikovno prijetno postavijo fieste dopolnjujejo poudarjeni blatniki. Večino pozornosti pa zagotovo pritegnejo novi barvni odtenki, ki sestavljajo bogato izbiro. Tu vam v hipu postane jasno, komu so le-ti namenjeni. Okusu nežnejšega spola. Na pestrem mavričnem seznamu, kjer se med drugimi eksotičnimi imeni nahajajo moon dust, tonic, jeans, tango in sublime, se nahaja tudi živo zelena barva testnega avtomobila z vzdevkom 'apple' ali jabolčno zelena barva.

Prostor za pet? Notranjost fieste je dovolj prostorna za osnovne potrebe petčlanske posadke, kjer znajo negodovati predvsem potniki zadaj. Sprednja sedeža, opremljena z aktivnima vzglavnikoma, dajeta dobro bočno oporo in sta dovolj udobna tudi po večurnem sedenju. Na zadnji

dvetretjinsko deljivi klopi bo ob zapolnjenih kapacitetah pomanjkanje prostora v vseh smereh, če so potniki veliki, zato bodo najprimernejši predšolski otroci. Voznikovo okolje je pregledno in funkcionalno, pri iskanju udobnega položaja pa bo v pomoč višinsko nastavljen volanski obroč in prilagodljiv naklon sedalnega dela sedeža. Armaturna plošča je izdelana iz kakovostne plastike, ki

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	FORD FIESTA 1,25I
vrsta motorja	štirivaljni, vrstni, bencinski, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1242
moč v kW (KM) pri vrt./min	55 (75) pri 6000
največji navor v Nm pri vrt./min	110 pri 4200
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na prednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	3918 x 1685 x 1464
medosna razdalja v mm	2486
prtljažnik v litrih	284/947
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1109 (1530)
največja hitrost v km/h	163
pospešek 0-100 km/h v s	14,6
poraba (po normah EU) v l/100 km	8,4/4,7/6,0
poraba na testu v l/100 km	7,9
cena vozila v SIT	2.668.752

je prijetna tudi na dotik. Za trikrakim volanskim obročem s servoojačevalnikom sta velika merilnika hitrosti in vrtljajev motorne gredi. Nekoliko manj prikupna je trda plastika na vratih in sredinskem

grebenu. Prtljažni prostor lahko povečamo s skromnih 268 na 947 litrov, kar velja za enega največjih v tem razredu vozil. Testna fiesta z imenom fresh je bila opremljena z ročno klimatsko napravo, parom zračnih blazin spredaj, elektronsko pomičnimi prednjimi stekli, zmogljivim avdiosistemom ter daljinskim osrednjim zaklepanjem.

Šibek, a ustrezen Pod prednjim pokrovom fieste se je skrival najšibkejši s seznama pogonskih agregatov. Bencinski štirivaljni agregat duratec s prostornino 1,25 litra je kljub skromnosti dovolj odziven in zmogljiv motor. Ob obremenitvi zahteva delovanje v višjem območju vrtiljavev, kar posledično prinese tudi nekoliko večjo porabo goriva. Na drugi strani je z majhno delovno prostornino ter nizko porabo zelo dobrodošel v gostem mestnem prometu, saj je ta pretežno sestavljen iz dolgih kolon ter čakanja pred rdeče obarvanimi semaforji. Moč 75 konjskih sil zadošča za največjo hitrost 163 km/h, ki jo je možno doseči le brez aktivirane klimatske naprave. Petstopenjski ročni menjalnik navdušuje z natančnimi in kratkimi hodi predstav-

ne ročice. Uravnoteženo podvozje zagotavlja stabilnost vozila. V sožitju z neposrednim volanskim obročem vozniku omogoča natančno vožnjo skozi cestne zavojne, kar posredno prispeva tudi k skupni varnosti potnikov. Zavore, spredaj koluti in zadaj bobni, zagotavljajo učinkovito ustavljanje. Pri tem pripomore še zavorni dodatek ABS s porazdelitvijo zavorne moči EBD.

Danes je večina stvari zasnovana s ciljem dvigovati kvaliteto življenja, olajšati vsakdan, ga narediti boljšega, prijetnejšega. Ford je s prenovljeno fiesto kot prvi v segment B vpeljal tehnologijo glasovne izbire nekaterih funkcij, kar bi znalo zelo olajšati delo zaposlenih ženskih rok za volanom. Pa tudi končno nekdo, ki bo brez izgovorov in odlašanj izpolnjeval zadane ukaze. Skrbi me le, da te razvade ne postanejo prehitro navada. **D**

Novice

DODGE CALIBER Ko je Dodge predstavil svoj najnovejši izdelek, ki nosi ime caliber, so se konkurenci začele tresti hlače. Gre za najnovejši izdelek te znamke in tudi avtomobil, s katerim začenja ta znamka invazijo na zahteven evropski trg. Naslednik modela neon že na prvi pogled ne kaže nobene podobnosti s predhodnikom. Caliber je kombinacija ameriškega stila, azijskega podvozja in evropske uporabnosti. Ta kombinacija bi se lahko pokazala za zmagovalno, saj z razburljivim dizajnom, večnamensko zasnovano ter funkcionalnostjo in dostopnostjo stavi na tipične lastnosti znamke Dodge in ni skrivnost, da stavi na bolj dinamične kupce, ki se navdušujejo nad mogočnim izgledom avtomobila. Cena je še en trn v peti konkurenci, saj je caliber z opremo SE na voljo že za 4.299.000 tolarjev.

BMW X5 Pri BMW so posredovali v javnost fotografije novega X5. Odločili so se za evolucijo obstoječega dizajna svojega SUV-modela. Največjo novost predstavlja tretja sedežna vrsta, ki bo na voljo za doplačilo in bo omogočila prevoz sedmih oseb ob predpostavki, da bosta sedeža v tretji vrsti uporabljala le mladostnika ali otroka. Zaradi sedmih sedežev je novinec pridobil 177 milimetrov pri dolžini, ki znaša 4.854 mm. V notranjosti so uporabili armaturno ploščo avtomobilov iz serije 5, posebnost pa predstavljajo dvojne stranske šobe za dotok zraka in nekoliko razširjena sredinska konzola z upravljalnim gumbom vmesnika 'i-Drive'. Ob začetku prodaje bodo na voljo trije pogonski agregati; 3,0-litrski bencinski šestvaljnik z 265 KM, njegovo nadgradnjo predstavlja 4,8-litrski agregat V8 s 367 KM, varčno naravnanim ljubiteljem bavarskega veselja do vožnje pa je namenjena 3,0-litrška 'twin-turbodizelska' izvedba, ki ponuja 272 'konj'.

CITROËN C4 PICASSO Novi picasso ne predstavlja zamenjave za obstoječi model z enakim imenom na osnovi modela xsara, temveč razširitev Citroënovе ponudbe v razredu enoprostorskih vozil. S svojo zunanjo podobo na sprednjem delu avtomobila signalizira jasno izraženo družinsko pripadnost, po zaslugi uporabljenih 'arhitekturnih' rešitev pri ustvarjanju prijetne potovalne klime pa s pomočjo velikih steklenih površin ponuja prijeten bivalni ambient za sedem potnikov. Za premikanje novega citroëna (dolžina 4,59, širina 1,83, višina 1,66 metra) bodo na začetku prodaje zadolženi trije pogonski agregati. Bencinsko vrsto zastopa 2,0-litrski motor s 143 KM. Dizelske barve zastopata dva primerka z enako delovno prostornino in različnim številom 'konj' ter serijskim filtrom trdih delcev. Šibkejšo izbiro predstavlja '110-konjski' agregat, močnejši primerka lahko mobilizira 138 KM. Po neuradnih informacijah se bo osnovna prodajna cena gibala v območju 20.000 evrov.

Radio Krka
106.6 MHz

Zapeljiva jutranja skodelica

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Kava. Verjetno ni človeka, ki si je ne bi želel privoščiti vsaj zjutraj, za nekatere pa je pitje kave obred ob vsakem odmoru med delom. O učinkih kave se še vedno vnemajo spori, saj vsebuje kofein, ki povzroča fizično odvisnost od tega napitka.

Skodelica kave

Kava je poživljajoč napitek, vendar vas bo prebudila samo prva skodelica, vse naslednje pa njenega pozitivnega učinka ne bodo stopnjevale; če se boste kave navadili, vas utegne ob pomanjkanju primerne »doze« doleteti abstinenčna kriza. Najbolj pomemben dolgoročni učinek je vpliv kave oziroma kofeina na spanje. Ob prevelikih odmerkih kofeina telo zjutraj ne bo spočito, ker zaradi stimulativnega učinka ne bo faze globokega spanca. Če spijete veliko skodelico kave z 200 mg kofeina ob treh popoldne, bo v telesu ob devetih zvečer še 100 mg kofeina. Zaradi tega spanec ne bo krepčilen. Ker se počutimo utrujene, sledi zjutraj nova skodelica kave in cikel se nadaljuje iz dneva v dan. Kofein poleg tega deluje odvajalno, torej pospešuje nastajanje in izločanje seča, raz-

širja dihalne poti in povečuje porabo kisika, pospeši krvni pritisk in utrip srca. Krvne žilice na površini kože se skrčijo in s tem se pospeši pretok krvi skozi mišice, zato kofein zmanjšuje izgubo krvi pri ranah, pospeši se izločanje želodčne kisline, jetra pa sprostijo v krvni obtok svoje zaloge sladkorja in zagotovijo več energije. Kofein razširja zenice in zmanjšuje zaznavanje ter občutek napora, mišice v telesu se napnejo. Zaradi zaužitega kofeina se v možganih začne sproščati hormon adrenalin, kar povzroči budnost. Kofein lahko povzroči celo smrt, vendar ga je tolikšno količino, deset gramov ali 170 mg/kg telesne teže, s kavo nemogoče zaužiti.

Kofein kot pesticid Sam kofein je leta 1819 odkril nemški kemik F. F. Runge in ga ne najdemo samo v

kavi, pač pa je tudi v semenih, listih in plodovih mnogih rastlin, na primer v listih čaja, v semenih kakavovca in v oreških kole. Znanih je kar 63 rastlinskih vrst, ki vsebujejo kofein, proizvajajo pa ga zato, da jih kot naravni pesticid varuje pred žuželkami, saj jih paralizira in

Nemški kemik F. F. Runge

ubije. Kofein uživamo torej tudi s čajem, kolo, čokolado, vsebujejo pa ga tudi različni stimulansi, blažilci bolečin in prehlada, diuretiki, preparati za kontroliranje telesne teže in druga zdravila. Največ kofeina je v skodelici kave, čaja in kole. S praženjem kave se vsebnost kofeina ne spreminja, saj je molekula zelo obstojna. En kapučino vsebuje 70 miligramov kofeina, v kozarcu kokakole pa ga je 25 miligramov. V tableti proti bolečinam je ponavadi 50 miligramov kofeina, v močnejši tableti proti bolečinam pa ga je lahko tudi do štirikrat več. Kofein se v telesu ne akumulira, po zaužitju se hitro resorbira v telo in učinkuje 10 do 15 minut po zaužitju. Kofein ostane v telesu nekaj ur, njegov razpolovni čas pa je šest ur.

Kava pod drobnogledom Že kmalu potem, ko je kava prišla v Evropo, so začeli odkrivati tudi njene negativne učinke. Zdravniški eksperti za kavo, ki so jo pripravili davnega leta 1679 na marsejski univerzi, trdijo, da kava dehidrira ledvice in možgane ter povzroča parlyzo in impotenco. Ne glede na to, da je od tega časa minilo že več kot tristo let, sodobna medicina še naprej odkriva škodljive, včasih pa tudi pozitivne, učinke kave oziroma kofeina, ki ga vsebuje. Samo ena skodelica je dovolj, da bi od nje postali odvisni, in ko želimo prenehati s pitjem kave, se lahko pojavi glavobol, bolečine v mišicah, utrujenost, raztresenost in slabost. Ključna sestavina poživljajočega napitka, kofein, povzroča kratkoročen dvig arterijskega pritiska in pospeši srčni utrip. Prav zaradi tega kave ne smejo uživati hipertonični in srčni bolniki. Tudi ena skodelica kave na dan je dovolj za povečanje tveganja srčno-žilnih bolezni. Povečanje količine kofeina v krvi povzročajo odebelitve sten arterij,

pritisek se poveča in srce je zato bolj obremenjeno. Ljudje, ki dnevno popijejo šest ali več skodelic kave, pogosteje zbolijo za arteriosklerozo, saj naj bi kava povzročala povečanje holesterola.

Kava vpliva na srce Poleg tega, da vpliva na srce, pa kava vpliv tudi na možgane. Ima kofein spodbuja psihično in fizično sposobnost za delo ter izboljšuje počutje, je znano že dolgo. Toda njegove zdravilne lastnosti so odkrili šele pred kratkim. Pokazalo se je, da vnos kofeina v zmesi z etilnim alkoholom koristi bolnikom, ki so pred največ tremi urami doživeli možgansko kap, in sicer tako, da do 80-odstotno zmanjša poškodbe možganskih celic. Nevrologi pa raziskujejo tudi povezavo med pitjem kave in Parkinsonovo boleznijo. Parkinsonova bolezen je huda neozdravljiva bolezen, katere žrtve so postale tako znane osebnosti, kot je bil papež Janez Pavel II., boksar Mohamed Ali in politik Jaser Arafat. Pokazalo se je, da pitje kave zaradi za zdaj še neznanih vzrokov, zmanjšuje verjetnost razvoja te bolezni,

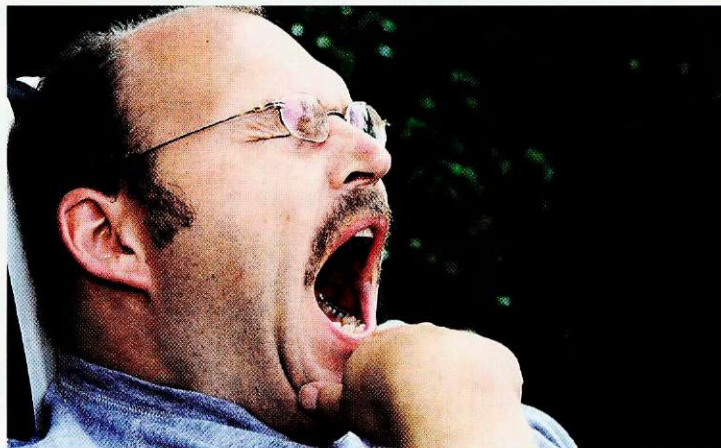
pri čemer je pri ženskah najboljše učinke imelo zmerno pitje kave, pri moških pa so dobrodejno vplivale večje količine popite kave.

V zadnjih letih se je pojavilo več raziskav o vplivu kave na dolgoročni in kratkoročni spomin. Kofein povzroča luknje v kratkoročnem spominu in pojav, da se ljudje ne morejo spomniti besede, ki jo imajo praktično na koncu jezika. Toda na voljo so tudi popolnoma nasprotni podatki: sto miligramov kofeina, odmerek, enak dvema

skodelicama kave, stimulira aktivnost kratkoročnega spomina.

Kava in sladkorna bolezen Diametralno nasprotno so se razdelila tudi mnenja zdravnikov, ki so raziskovali vpliv kave na razvoj sladkorne. Po eni strani naj bi kofein povzročal zmanjšanje občutljivosti na insulin in s tem povzročal razvoj sladkorne bolezni. Toda statistika je pokazala ravno nasproten rezultat: verjetnost razvoja sladkorne bolezni drugega tipa se pri

ženskah, ki popijejo povprečno od tri do štiri skodelice kave na dan, lahko zniža za 29 odstotkov, pri moških, ki popijejo enako količino kave dnevno, pa za 27 odstotkov. Deset ali več skodelic kave na dan pa je verjetnost obolenja pri obeh spolih še bolj zmanjšalo. Nekateri kontraindikacije pitja kave pa zadevajo predvsem ženske. Kava namreč povečuje izločanje ženskih hormonov, estrogenov, kar povzroča poslabšanje tipično ženske bolezni – endometriozе. Noseče ženske, ki pijejo kavo, tvegajo spontano prekinitev nosečnosti ali smrt zarodka. Res pa je, da tvegane obstaja, če nosečnica popije več kot štiri skodelice kave dnevno. Po drugi strani pa naj bi kava koristila delovanju žolčnika, saj zmanjšuje možnost razvoja žolčnih kamnov, jetra naj bi varovala pred škodljivimi učinki alkohola in zniževala tveganje za razvoj raka na jetrih. Kava lajša življenje astmatikom, ker povzroča širjenje bronhijev, in povečuje moč antibiotikov v boju z mikrobi, je čudovit antioksidant in pomaga organizmu pri izločanju škodljivih prostih radikalov. ■

Zaradi kave slabše spimo.

**RADIO
CENTER** 102.4, 103.7 MHz

**102.4
103.7**

Radio Slon in Sadež

Krademo frekvence od 1946

WWW.RADIOCENTER.SI

Dwayne Wade, Emanuel Ginobili, Pau Gasol, Dirk Nowitzki, največje zvezde prihajajočega SP v košarki

Privlačna košarka z napako

Lovro Kastelic, foto: arhiv Demokracije

Po večmesečnem nogometnem obstreljevanju bodo končno prišli na svoj račun tudi košarkarski odvisniki. Od 19. avgusta do 3. septembra bo na Japonskem 15. SP v košarki.

V 16 dneh naj bi krovna košarkarska organizacija FIBA znova zadihala in vsaj za trenutek ušla izpod nogometne sence. Visoko profesionalna institucija FIFA je namreč s svojimi hčerinskimi oddelki že zdavnaj pohrustala amaterizem FIBA, ki je najočitnejši v skromni medijski pokritosti in večni improvizaciji. Le-to krasijo vselej nedorečen sistem tekmovanja, kvalifikacij, razdeljevanja finančnega kolača; s strani sodniške organizacije požegnan že tradicionalni »veter v hrbet« (neuradna naklonjenost neki reprezentanci), ki bo tokrat – potem ko je leta 1998 in 2002 močno pihal Jugoslaviji, na EP lani pa Španiji – zanesljivo na strani Kitajske. Zaradi popularizacije, s katero bi morala tako lepa in prepoznavna igra, kot je košarka, že zdavnaj opravi-

viti, je FIBA celo povečala število nastopajočih (na 24). Povabila je namreč tudi tretji svet, ne druge, temveč peto ligo svetovne košarke, ki se sicer lahko pohvali s tradicijo, s kakovostjo pa nikakor ne. S takšnim razmišljanjem (vsak kontinent naj bi si zaslužil nekaj svojih predstavnikov), s katerim naj bi košarko po bližnjici ponudili tudi tistim, ki je še niso vzeli za svojo, jih bo FIBA žal le osmešila. Kot da bi npr. svetovna hokejska zveza (IIHF) po Fibi-nem kontinentalnem ključu na SP skupine A povabila še kakšno afriško, južnoameriško ali azijsko reprezentanco. Z rezerviranim statusom Japonske se je nekoč že opekla; Avstralijo denimo tudi Slovenija premaga z več deset zadetki razlike. Visoki porazi, ki jih bodo na skorajšnjem SP na Japonskem doživeli Katar, Liba-

non, Senegal, Angola, Venezuela, Panama, Nigerija, ne nazadnje tudi gostiteljica Japonska, zagotovo ne bodo povečali priljubljenosti, kakršno denimo na idealen način dosega liga NBA s svojimi zvezdniki (večinoma iz getov) in privlačnimi predstavami, s katerimi se lahko vsakdo poistoveti.

Netransparentna FIBA Medtem ko je svetovno prvenstvo v nogo-

metu dejansko priplulo v domala vsak predel sveta, pa tik pred začetkom SP v košarki le malokdo ve, kje bo to potekalo (Sapporo, Sendai, Hamamatsu, Hiroshima, finalni del pa bo v Saitami) in kdo bo sploh nastopal. FIBA deluje popolnoma netransparentno in si iz ciklusa v ciklus izmišljuje in spreminja potek kvalifikacij. Vse za popularizacijo oz. vse za ohranjanje svojega nadvse vprašljivega statusa. Za letošnje SP so celo uvedli dodatna povabila – za nekaj tistih, ki so jim bile kvalifikacije pretežke in ki so znali bolje

Nasprotniki Slovenije v prvem delu

19. avgust ob	9.30	SENEGAL
20. avgust ob	9.30	ITALIJA
22. avgust ob	12.30	ZDA
23. avgust ob	9.30	PORTORIKO
24. avgust ob	6.30	KITAJSKA

Rašo Nesterovič: cilj je drugi krog!

lobirati. Srbija, Italija, Turčija (vse tri bodo ponujeno priložnost izrabile za popolno prenovo reprezentance) in Portoriko pa bodo ne nazadnje tudi zgladili prepad med zgornjim in spodnjim košarkarskim domom. V nasprotju z njimi pa takšne sreče nista bili deležni močni Rusija in Hrvaška (glede na Fibin ključ je košarkarsko močna Evropa z le šestimi neposredno uvrščenimi največ izgubila), ki je pred dnevi tako kot Slovenija udeleženka SP Venezuelo ugnala za več kot 50 točk. Kot če bi neudeleženka SP v nogometu tik pred SP premagala udeleženka z 10:0. V nogometu kaj takega ni več mogoče, v košarki pač. Ali pa – kako razumeti Prvenstvo Oceanije 2005, na katerem sta sodelovali le Avstralija in Nova Zelandija. V treh medsebojnih tekmah je Avstralija trikrat zmagala, na SP pa sta se kljub temu uvrstili obe! Potemtakem niti ni čudno, da SP v košarki ne jemljejo tako, kot bi ga morali: precej zvezdnikov je namreč brez jasnega razloga odpovedalo svoj nastop. Tudi Matjaž Smodiš in Aleksander Vujačić sta se mu izognila.

Neažurna fiba.com Medtem ko smo pred SP v nogometu vedeli za skoraj vsako zvezdniško muho, košarkarski ideal NBA pa že tako ali tako sloni na spoštovanju zgodovine in supernatančni statistični obdelavi podatkov, je uradna stran fiba.com popolnoma neažurna. Nekaj dni pred začetkom SP lahko na njej zasledimo, da bo Katar nastopil le s šestimi igralci. Libanoncev naj bi bilo sicer sedem, a od teh le eden igra za kak klub, vsi drugi pa so več kot očitno brezposelni, čeprav poznavalci vedo, da je bil njihov najboljši Fadi El Khatib tik pred podpisom pogodbe za sloviti madridski Real. Za kar sedem slovenskih košarkarjev, ki nas bodo zastopali na Japonskem, so zapisali napačen klub. In tako dalje ... Gre torej za izjemno šlamparijo, zaradi katere Fibina košarka ne bo nikoli dočakala takšne popularizacije, kot si jo ta šport zasluži. Ob tem je treba pripomniti, da ima tudi Fibin slovenski oddelek KZS večletne težave z obveščanjem javnosti, neažurirano spletno stran, popolnoma indiferenten odnos do statističnih obdelav.

Zgodovinska priložnost Več kot hudo napako je na spletni strani fiba.com mogoče zaslediti tudi pri zgodovinskih dejstvih. Ob letnici in kraju 6. svetovnega prvenstva leta 1970, ki je bilo v Ljubljani, je namreč zapisano, naj bi bila tedaj naslov svetovnega prvaka osvojila Brazilija. Vemo, da je to laž! Prav v Ljubljani se je Jugoslavija prvič povzpela na zmagoviti oder, Ivo Daneu, MVP urugvajskega SP leta 1967, pa je bil prvi, ki je dvignil pokal, ki še danes prehaja iz rok v roke. Najboljši slovenski košarkar vseh časov, dobitnik osmih kolajn z največjih tekmovanj, umetnik na igrišču, večni športnik po duši in človek, ki se je v novejšo zgodovino zapisal tudi s tem, da je leta 1990 v skupščini predlagal plebiscit, je na svetovnih prvenstvih zabeležil kar štiri nastope. Peter Vilfan in Boris Kristančič sta bila tam dvakrat; od prvega SP leta 1950 pa do enajstega leta 1990, ki je bilo prav tako v Argentini, so se v jugoslovanskem dresu potili še: Mirko Amon, Bogdan Müller, Igor Jelnicar, Marjan Kandus, Matija Dermastja, Vital Eiselt, Borut Bassin, Aljoša Žorja in Jure Zdovc, eden najboljših evropskih branilcev vseh časov, ki je leta 1991 na EP v Rimu zlato odličje raje zamenjal za Slovenijo in pred finalnim nastopom viteško zapustil tekmovanje.

Štiridesetletno obdobje nenehne slovenskega zastopstva na največjem košarkarskem tekmovanju je pretrgalo 15 let iskanja prostora pod košarkarskim soncem. Lansko leto smo ga na EP v Beogradu pod trenersko taktirko Aleša Pipana končno našli. Dvanajsterico legend bo pojutrišnjem v uvodni tekmi s Senegalom ob 9:30 (po našem času) zamenjala dvanajsterica, ki bo nadaljevala bogato slovensko košarkarsko tradicijo na največjih tekmovanjih. Edino kar prejšnjim košarkarskim rodovom ni uspelo – priteči na igrišče v dresu slovenske reprezentance in prisluhniti Zdravljici –, bo sedaj uspelo kapetanu Radoslavu Nesteroviču, Goranu Juraku, Jaki Lakoviču, Sašu Ožboltu, Saniju Bečiroviču, Benu Udrihu, Boštjanu Nachbarju, Željku Zagorcu, Marku Miliču, Goranu Dragiču, Urošu Slokarju in Primožu Brezcu. **D**

Rašo kot kapetan

Esad Babačić

Sprememba okolja je že pred začetkom nove klubske sezone prinesla preobrat v igri našega prvega centra, ki ga je gotovo dušil status v moštvu San Antonia.

Očitno je bila že sama pomisel na to, da bo imel v svojem novem klubu več možnosti za igro, dovolj za spremembe v njegovi glavi. Rašo se je vrnil k starim navadam in začel zadevati tudi v napadu, tako kot mu je to uspevalo v prvih sezonah v NBA. Premike v njegovi igri je bilo opaziti že v Mariboru, kjer se je postavil kot pravi kapetan, ki mu ni vseeno, kako deluje njegovo moštvo. Prijetno je bilo opazovati, kako je med igro spodbujal svoje soigralce, ki so sprejeli dejstvo, da je Rašo vodja ekipe na igrišču. Takšen bojevnik pa nam je v preteklosti na velikih tekmovanjih, ko je šlo najbolj zares, navadno manjkal. Za reprezentanco, ki boleha za različnimi kompleksi, je nadvse pomembno, da ima veliko srce in nekoga, ki jo lahko povede v napad, če se izrazim bolj po vojaško. Upajmo, da je bil Beograd v tem obziru prava prelomnica za fante Aleša Pipana, ki bodo imeli na Japonskem proti sebi same odlične reprezentance, vse po vrsti navajene pritiskov velikih tekmovanj. Kako težko je premagati res dobre, so naši spoznali v Singapurju, zdaj pa se bodo morali spopasti še z ZDA, s Portorikom, Kitajsko in z Italijo, ki bodo vsaj tako nevarne kot Argentina, SČG in Španija. Morda ni slabo, da bomo prvenstvo odprli proti Senegalu, ki vsaj na prvi pogled ne spada med resnejše kandidate za napredovanje. Z uvodno zmago bi se lažjih nog spravili nad sosede Italijane, ki jih dobro poznamo in so že nekakšna stalna stranka naših reprezentantov. Z dvema zmagama bi šli razbremenjeni v težavno tekmo proti ZDA, ki se bodo želele oprati grehov iz preteklosti, zato bodo na Japonskem še toliko nevarnejše. Sodeč po pripravljavnih tekmah tokrat ne bomo gledali razvajenih zvezdnikov NBA, ki se zlomijo ob vsaki malo bolj trmasti obrambi. Močno upam, da bodo naši zvezdniki NBA prav tako motivirani in željni dokazovanja, še toliko bolj, če vemo, da za seboj z izjemo Brezca nimajo prav bleščečih sezon. Posebnega motiva gotovo ne bo manjkalo Nesteroviču in Udrihu, ki bosta poskušala dokazati, da znata in zmoreta več, kot so bili pripravljene priznati v San Antoniu. Pričakovati kaj več kot časten poraz bi bilo seveda prepotentno, še posebej če vemo, s kako močnim moštvom so tokrat prišli Američani. Najvažneje bo, da si že pred tekmo s Kitajsko zagotovimo napredovanje v drugi krog, kjer se bo pisala zgodovina. Dobro ozračje v moštvu je prvi pogoj za velike dosežke, ki si jih ljubitelji košarke doma zelo želimo.

Oprostilna sodba v primeru Petek

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Tudi višje sodišče je oprostilo peterico, ki je bila obtožena poskusa umora novinarja Mira Petka. Sodniki so mnenja, da so alibiji, ki so jih ponudili obtoženci, zadosti trdni.

Miro Petek - »Kdo in zakaj je torej pretepel novinarja, ki je pisal o čudnih poteh tranzicije?«

Višje sodišče v Mariboru je potrdilo oprostilno sodbo peterici, ki jim je obtožnica očitala, da so pred petimi leti in pol brutalno pretepli tedanjega novinarja Večera Mira Petka. Petek je tedaj pisal o sumljivih tranzicijskih poslih v koroškem gospodarstvu. Očitno je nekaterim krepko stopil na žulj, zato so nanj poslali pretepače. 28. februarja 2001 so tako Petka pred njegovim domom v Mežici neznanci nenadoma napadli in hudo pretepli. Vsa zadeva je bila ocenjena celo kot poskus umora, saj so bili udarci in po-

škodbe, ki jih je Petek prejel, precej več kot navaden pretep. Petek se je dolgo zdravil zaradi poškodb, posledice udarcev pa čuti še danes.

Zadeva je dvignila kar precej prahu, vendar se dolgo ni nič zgodilo. Tedanji šef slovenske policije Marko Pogorevc je sicer mesec dni po dogodku poskušal pomiriti javnost z izjavo, da možje v modrem storilcem že dihajo za ovratnik. Policisti so domnevnim storilcem kar dolgo dihali za ovratnik, sopenje pa se je končalo leta 2004, ko so končno pet ljudi obtožili napada na novinarja. Andrej Štruc, Neven Koludrovič, Stanislav Vogrinec in Drago Hojnik so bili obtoženi, da so skušali Petka preteptati do smrti, Branko Puc pa naj bi jim bil pri tem pomagal. Zadeva se je preselila pred sodišče v Murski Soboti, sojenje pa se je začelo kaj kmalu zatikati. Sojenje so začinile anonimne pri-

če, s katerimi pa očitno ni bilo vse v redu. Ena naj bi imela psihične težave in zato niti ni pričala, druga pa je trdila, da so ji za pričanje ponudili štiri milijone tolarjev. Sojenje je dodatno zaznamovalo tudi to, da so menda neznanci grozili pričam, groženj pa naj bi bila deležna tudi državna tožilka, ki so ji zato dodelili policijsko varstvo. Prvostopenjsko sodišče je po enoletnem sojenju kljub temu odločilo, da so alibiji vse peterice, za katere je tožilstvo menilo, da so izmišljeni, zadosti trdni in je izreklo oprostilno sodbo. Tožilstvo se je seveda na to rzsodbo pritožilo, zato je zadevo prevzelo pristojno Višje sodišče v Mariboru.

Krivi smo tudi novinarji Tudi višji sodniki so pritrdili mnenju prvostopenjskih kolegov in izdali oprostilno sodbo. Zanimivo pa je, da državno tožilko menda še

vedno varujejo policisti. Le zakaj, če pa je obtožila po mnenju sodnikov nedolžne ovčice?

Od novinarja javnost zahteva, da razkriva svinjarije, očitno pa ga zato lahko vsak, ki ima pet minut časa, toži, ali poskuša celo ubiti. Smo si pa novinarji krivi tudi sami. V Združenih državah je v sedemdesetih neki novinar pisal o povezavi med mafijo in lokalnimi politikami. Preživel je sicer napad, a je oslepel. V naslednjih dneh se je na račun skorumpiranih oblastnikov in njihovih mafijskih kolegov zlila prava povodenj člankov novinarjev VSEH časopisov ne glede na politično opcijo. Ne le da so dosegli kaznovanje krivcev, dosegli so tudi to, da poslej ne pade niti mafiji na pamet, da bi se fizično lotevala novinarjev. Moč tiska je pač tam tako močna, da se tudi nasilneži raje ne zapletajo z njo. Nam pa očitno do tega še precej manjka. **D**

Zaloga za desetletje

Gojitelj marihuane je trdil, da je droga za njegovo osebno rabo. Zaseženo količino bi lahko kadil kar desetletje.

Stara slovenska navada vohljanja za sosedi je povzročila, da so sosede razgnali še en laboratorij, ki se je ukvarjal s proizvodnjo mamil, natančneje marihuane. Radovednemu sosedu iz okolice Borovnice je šel v nos vonj po »travici«, ki sta jo v najeti hiši gojila triintriidesetletni Gašper Hegler iz Ljubljane in njegov dve leti mlajši prijatelj Uroš Vesel z Loga pri Brezovici. Obvestil je policijo in ta je konec lanskega leta prišla oba pridelovalca ter požela 53 sadik, zasegla okoli šestdeset kilogramov žb pakirane trave in tudi pripomočke.

Hegler je na sodišču trdil (obtožnica ga je navajala kot vodjo »proizvodnje«), da je kot ljubitelj botanike zgolj pomagal z nasveti svojemu kolegu Veselu pri gojenju. To je potrdil tudi Vesel (le-ta

je tudi najel hišo, v kateri je bilo gojišče in laboratorij), ki pa je trdil, da marihuana ni bila namenjena za prodajo, ampak za njegovo lastno uporabo. Z njo si boja blaži posledice poškodb po hudi prometni nesreči in pokadi tudi do dvajset gramov dnevno. Niso jima prav verjeli, saj so zaplenili količino, ki bi jo Vesel konzumiral naslednjih osem do devet let, če bi njegova trditev držala.

Sodišče jima je zato odmerilo zaporno kazen, in sicer Veselu leto in pol zavora, njegovemu prijatelju pa še dva meseca več. Tožilstvo se bo na izrečeno kazen pritožilo, saj je državna tožilka zahtevala za Vesela štiri leta, za Heglerja pa celo sedem let zavora, a je sodišče menilo, da bi bila tako visoka zaporna kazen le pretirana. B. S.

Dvakrat v glavo

Na Rodici sta stara znanca policije imela skrivnosten posel. Potem sta počila dva strela in mlajši je obležal.

V naselju Rodica pri Domžalah sta na nedeljski večer tišino prepirala dva strela. Policisti, ki so se odzvali na klic, so našli na dvorišču stanovanjske hiše ustreljenega mladeniča. Izkazalo se je, da gre za petindvajsetletnega Mateja Marinka iz Domžal. Strelec je bil deset let starejši Matej Zaveršnik, ki v omenjeni hiši, ki je sicer last njegove matere, tudi stanuje.

Policija je seveda kot ponavadi skromna s podatki in pravi, da za zdaj ne daje posebnih izjav, seveda zgolj zaradi interesev preiskave.

Po neuradnih podatkih pa naj bi bila oba akterja strelske drame in tudi sodnikom že kar dobro znana. Oba naj bi bila povezana predvsem v poslih z mamili. Ne nazadnje naj bi bil ustreljeni mla-

denič prav pred kratkim prišel s prestajanja zaporne kazni.

Za zdaj to, kar sta imela med seboj, vesta le onadva. Morda tudi policija, a kot že rečeno, zaradi ineteresov preiskave ...

Dejstvo pa je, da se je Marinko v poznem popoldnevu z motornim kolesom pripeljal na Rodico. V hiši sta nato imela svoj za zadaj še skrivnostni opravke ali pogovor, potem pa je Marinko zgodaj zvečer odšel. Sedel je na motor, a z dvorišča še ni odpeljal, ko so počili strela. Zaveršnik je namreč prišel za njim na dvorišče s pištolo in ga dvakrat ustrelil v glavo. Po čudežu je ustreljeni oba strela v glavo preživel, a v bolnišnico so ga odpeljali v kritičnem stanju. Strelca, ki je policijo počakal na kraju streljanja, so odpeljali v pripor. B. S.

ŠTAJERSKI VAL

prijateljstvo

bližina

domišljija

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

EVJ ELEKTROPROM

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.

Loke pri Zagorju 22
1412 KISOVEC
tel.: 03 56 57 150
fax: 03 56 71 488

www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

GO radio
GORENC
93,8 in 95,1 FM

Vsi tisti, ki ste že ali boste uspešno opravili popravni izpit za šolsko leto 2005/06, nas o tem obvestite, saj se s tem lahko udeležite velikega žrebanja, ki bo 3. septembra na glavnem prizorišču Šuštarške nedelje v Trzinu.

zmagovalci nad

POPRAVCI

... že tretje leto na Radiu Gorenc!

1
digitalni fotoaparati
v vrednosti
100.000 €
(47,29 €)

2
gorsko kolo
v vrednosti
60.000 €
(23,83 €)

3
dijaška avtobusna
vozovnica v vrednosti
65.000 €
(27,24 €)

www.radiogorenc.si

Šteje se celotna država. Popravni izpiti in govorni izpiti bodo 3. septembra na glavnem prizorišču Šuštarške nedelje v Trzinu. Vrednosti so približne.

Namesto poroke razhod

Vse bolj glasne so govorice, da se je končalo razmerje med igralko Jennifer Aniston in igralcem Vinceom Vaughnom. Še pred nedavnim je v rumenem tisku krožil podatek, da se bosta igralca poročila, zdaj pa je revija Life & Style objavila, da sta odpovedala poroko in prav tako končala zvezo. Paparaci pa so ujeli par, ki je odhajal iz Jenniferine hiše v Kaliforniji. Oba sta menda izgledala precej utrujeno, odpeljala pa sta se vsak s svojim avtomobilom. Zlobni jeziki pravijo, naj bi bil Vince le Jenniferin obliž za rano po ločitvi od Brada Pitta ter da sam zelo rad pogleda v steklenico.

V reviji Life & Style so tudi zapisali, naj bi se Jen tako kot po ločitvi od Brada Pitta zatekla k svoji dobri prijateljici Courteney Cox, podporo pa naj bi ji dajali tudi pevka Sheryl Crow in odbojkarica Gabrielle Reece. Jennifer naj bi v hiši Courteney na Malibuju pripravila druženje samo za dekleta, od takrat pa sama sebi pravi »nova Jen«.

Dekleta si med seboj zelo pomagajo. Tako je Sheryl pred kratkim razkrila, da sta bili prav Jennifer in Courteney ti isti, ki sta pomagali Sheryl med njenim bojem z rakom. Ja, prijateljstvo je res ohrabrujoče.

Nekdanja »prijateljica« je po ločitvi od slavnega igralca postala še lepša in samozavestnejša.

Melovo opravičilo Judom

Filmski igralec in režiser Mel Gibson se očitno zelo kesa zaradi svojih antisemitskih izjav, ki jih je izrekel med aretacijo zaradi vožnje pod vplivom alkohola. Govoril je o »prekletih Judih«, ki so menda krivi za vse vojne na tem svetu, kar pa naj bi šerifovi pomočniki, ki so ga aretirali, skušali prikriti. Gibson je v opravičilu dejal, da so mu besede ušle v trenutku norosti in je med drugim judovske voditelje zaprosil za pomoč pri terapiji. Gibsona so aretirali, ko se je vinjen vračal z zabave. Vozil je še enkrat hitreje od dovoljene hitrosti, kasneje pa so v njegovi krvi ugotovili 1,2 promila alkohola, dovoljena meja pa je 0,8 promila. Ob aretaciji je šerifovim pomočnikom grozil, skušal pobegniti ter jih spraševal, ali je kateri izmed njih Jud. Televizija ABC je medtem odpovedala sodelovanje z njegovo produkcijsko hišo pri snemanju miniserije o holokavstu, uradno zato, ker po dveh letih dogovarjanja še niso videli niti scenarija. Gibson je v najnovejšem opravičilu zani-

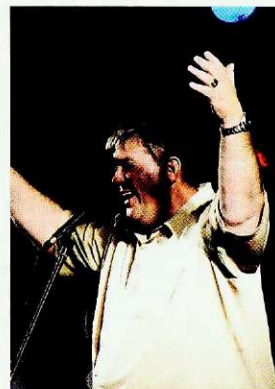
kal, da bi to storil zaradi svoje kariere. Dejaj, da ni nobenega opravičila za nikogar, ki izraža antisemitizem. Posebej se je opravičil Judom in zatrdiril, da v svojem srcu ni antisemit in nestranež, ker mu to prepoveduje vera, hkrati pa je tudi zagotovil, da prevzema odgovornost za izrečeno. Gibson je imel v preteklosti že težave z alkoholom in depresijo, podobno kot junak, ki ga je upodabljal v seriji filmov Smrtonosno orožje. Zaradi alkoholizma se je že tudi zdravil, kot kaže, pa bo moral to ponoviti.

Oh, ta alkohol ...

Cocejevo morje

V času, ko se je odvijal letošnji Splitski festival, je svojim oboževalcem svoj deseti studijski album z naslovom 'More sinje' poslal dalmatinski pevec Vinko Coce. Lanskoletni zmagovalec Zadarfesta v svojem značilnem slogu, zvoku Dalmacije, prinaša 14 pesmi. Med njimi duet z Marino Tomašević 'Plovila mala barka' (1. nagrada občinstva Zadarfesta 2005) in nagrajeno pesem 'More li' Splitskega festivala 2005, pri kateri se mu je pridružila klapa Trogir. Na svoji novi plošči je popularni Trogirčan gostil nekaj svojih kolegov, med njimi Gorana Karana v skladbi 'Živote moje', klapo Lanterna, 'Klape HRM-ja' in žensko klapo Putalj. Posebej zanimivo je sodelovanje Vinka Coce z Bojanom Šerugo, slovenskim skladateljem in producentom, čigar skladba ga je pripeljala na zmagovalni tron Zadarfesta 2005, naslovna 'More sinje' pa je bila prav tako uspešno predstavljena na letošnjem Splitskem festivalu. Poleg skladb so na albumu tudi trije videospoti pesmi 'More li', 'Plovila mala barka' ter 'Tučepi'.

Prepeva o sinjem morju ...

Muzej Fernanda Alonsa

V svojem rojstnem kraju bo v bližnji prihodnosti muzej dobil svetovni prvak formule 1 in vodilni v letošnjem skupnem seštevku Španec Fernando Alonso. V Alonsovem rojstnem kraju Oviedu bodo zbrali dirkalnike, ki jih je 25-letni dirkač Renaulta vozil v svoji karieri, njegove čelade in lovorike. Muzej bo del motošportnega kompleksa, v katerem bo še steza za karting in poligon za avtošole. Kompleks bo nastal v sodelovanju z vlado pokrajine Asturije, njen predsednik Vicente Alvarez Areces pa je pojasnil, da bodo z Alonsom ustrezne pogodbe o financiranju projekta podpisali oktobra.

Svetovni prvak F1 bo dobil svoj muzej.

UEFA

CHAMPIONS
LEAGUE®

V pričakovanju nogometne vročice

Polnočnjaki z Bleda

Magična gledalka

Minuli petek sem ob gledanju Polnočnega kluba z meni nerazumljivim naslovom o kinču nebeškem nekje v zadnji tretjini oddaje omagala in zaspala.

Pa še eden od starejših gostov, ki je navedel, kaj vse bo popisal v knjigi, se mi ni zdel nič pravnjki. Ob zadržanju Polnočnem klubu o igralništvu oz. hazarderstvu pa sem odprtih ust vztrajala do konca. Tema me je pritegnila v vsakem pogledu pa tudi oči sem si lahko odpočila ob presenetljivo lepem ozadju z jezerom in pletnami. Ustvarjalci Polnočnega kluba so oddajo namreč posneli na Bledu, v soju številnega mrčesa in ob pogrošni glasbi, ki jo je bilo občasno slišati v ozadju. V ta namen so spremenili tudi začetni in končno špico oddaje, ki je bila po novem narejena s posnetki na Bledu in opremljena s pesmijo »Ko boš prišla na Bled«. Hvala bogu, da so poleti spet zapustili zadržljivo studijsko sceno, očitno se jim je lanska sezona, ko so oddaje pripravili na obrežju Ljubljane, dobro obrestovala. Ne le pri gledalcih, ampak tudi finančno.

Zdaj pa k temi. Igralništvo je zanimivo že samo po sebi in voditeljica oddaje Danica Lorenčič se je presenetljivo odločila, da med goste povabi zakonca, ki sta prav zaradi iger na srečo prešla v svojem življenju pravi pekeli. Darko Vukmanovič iz Nove Gorice je pripovedoval o svoji hazarderski življenjski poti, ki jo je opustil pred 5 oz. šestimi leti. Takrat ko je imel že za 70 tisoč nemških mark dolgov, ko so se ga prijatelji začeli izogibati, ko svojega položaja ni mogel več skrivati pred partnerko Jasno, ki je v oddaji sedela ob njem. Skratka, ko je ugotovil, da »nobena pekarna ne speče toliko kruha, kot ga hazarder poje«. Darko je

bil nasploh zvezda oddaje. Pripovedoval je, kako je vpil na uslužbenca v igralnicah, kako si je sposojal denar, izgubljal prijatelje, skratka, kako zelo je bil odvisen. Starši so skorajda padli s kavča, ko je prostodušno priznal, da še vedno gre v igralnico, da je to zanj še vedno adrenalin. Oče je komentiral, da »ta pa že ni ozdravljen«, mami pa se je Jasna zasmilila v dno duše. Ni dvoma, da je Lorenčičeva, s tem ko ga je pripeljala v oddajo, zadela v tarčo. Prav tako s terapevtko in zdravnico Sanjo Rozman, ki je naši družini kar dobro znana, le tega nismo vedeli, da je bil njen mož tudi hazarder. Rozmanova je bila s svojimi nasveti, terapevtskimi izkušnjami, strokovnimi opozorili prav tako dobra izbira. Le gospod Porenta, direktor blejske igralnice, se nekako ni našel v temi. Želel je govoriti tudi o »lepih straneh igralništva«, če te sploh so, pa so ga drugi ude-

leženci kluba vedno potegnili v hazard in v bistvu v obsodbo igralniškega razcveta. Sicer pa je bila žebljica na glavico zadeta tisti trenutek, ko je voditeljica dejala, da imamo v Sloveniji več igralnic, kot jih ima Italija.

Čeprav s pohvalami ne razmetavam in četudi sem do posameznih Polnočnih

klubov večkrat nepopustljiva – sploh če voditelj ali voditeljica ne zagrabi teme in vprašanji, ki se skozi oddajo ponujajo kar sama –, je treba priznati, da poletni polnočnjaki poživijo sivino nacionalnih »ponovitev« in »znova«. Polnočnjaki so tudi čez poletje »sveži«, lepo pa bi bilo, da svoje reprize ne bi doživljali naslednji dan, ob sobotah dopoldne, torej že ob koncu tedna, ampak kateri drug delovni dan. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Način nasprotovanja je zagotovo posmehovanje, vendar pa to ni najboljše rešitev. Pomislite, kako bi bilo, če bi se kdo tako obnašal do vas. Ta konec tedna se boste naučili neke skrivnosti življenja, ki je do sedaj niste poznali.

Bik
21.4.-21.5.

Če iščete ljubezen, se zavedajte, da ne bo prišla zavita v celofan. Nestrpnost nikomur ne koristi, zato se poskušajte zadržati, sicer lahko vse to negativno vpliva na vaše delo. Počutili se boste nekoliko osamljeno, vendar bo občutek minil do sobote.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Zdelo se vam bo, da ves svet pleše in se veseli z vami – saj vam je končno uspelo nekaj, za kar si prizadevate že dolgo. Neobvezen pogovor vam bo razkril podrobnost, s katero niste bili seznanjeni in končno boste razumeli, za kaj gre.

Rak
22.6.-21.7.

V svoj prav boste prepričani kakor vojak, zato vam bo uspelo prodreti tja, kamor ste želeli; ko se namreč odločite, da boste nekaj naredili, vam to ponavadi tudi uspe. Prelep dan vas bo zvalil v svoje naročje in podali se boste na izlet.

Lev
22.7.-21.8.

Vse obveznosti tempirajte na ponedeljek, saj veste, da je to dan, ko imate največ energije. Če morate komu kaj naročiti, naredite to s pomočjo sporočil, saj boste zelo vznemirjeni in bi vas utegnili tudi narobe razumeti.

Devica
22.8.-21.9.

Nekaj stvari oziroma opravkov lahko mirne duše črtate s seznama, saj so se rešil same po sebi. Z veseljem se boste podali na novo pot, ki vam jo ponuja življenje, in zdelo se vam bo nekoliko čudno, da ne obžalujete prav ničesar.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Poskrbite za to, da ne boste trčili preveč energije za stvari, ki za vas niso pomembne. Prelep dan vas bo zazabil v spanje, vendar si ne dovolite zaspati na lovrih. Ljudje vas obravnavajo kot filmsko zvezdo, česar si ne zaslužite.

Škorpion
23.10.-21.11.

Svoje domače poznate samo vi in tudi veste, kako jih morate za kaj prositi, da bi to dobili. Ne dopustite, da bi se zaradi malenkosti sprli med seboj. Denarno vam bo šlo dobro, če ne boste spet podlegli kakšni skušnjavi in česa kupili.

Strelec
22.11.-20.12.

Nobene potrebe ni, da bi preskakovali po tri stopnice hkrati. Umirite se in poskusite narediti stvari po vrsti; nič vam ne bo ušlo. Navdušenje bo minilo in počutili se boste izčrpane. Privoščite si nekaj oddiha na mirnem kraju.

Kozorog
21.12.-19.1.

Nekdo vam bo naredil nemalo preglavic, zato se ne obirajte in se ga poskusite znebiti čim prej. O realizaciji nekega načrta se pogovorite s prijatelji in upoštevajte njihovo mnenje. Nikoli se ne ve, kaj se bo zgodilo naslednji dan.

Vodnar
20.1.-18.2.

Obstaja nekdo, ki ste mu nekoč rekli, da bi zanj odšli na konec sveta, in prav ta človek se bo nenadoma pojavil pri vaših vratih. Ker bo nekoliko nevljuden, bo to postavilo prijateljstvo pod vprašaj, a se bosta na koncu vendarle pobotala.

Ribi
19.2.-20.3.

Škoda, da je sredi poletja, vi pa imate kup dela in skrbi! Kljub temu se ne prepuščajte melanholiji, pač pa si omislite kaj lepega za popoldne. Privoščite si pomirjujoč sprehod v naravi. S svojimi domačimi se boste dobro razumeli.

Da ne bi bili moteni:
(tako in drugače)

103,4 MHz

RadioDUR

107,4 MHz

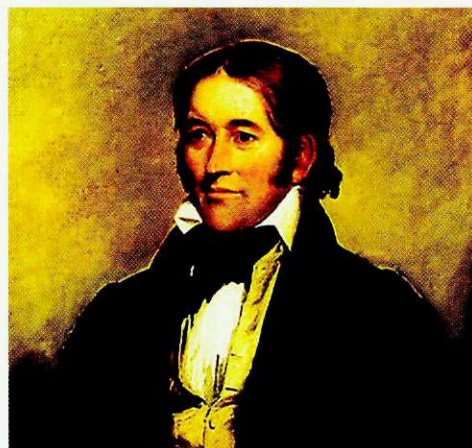
VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **14.8.1878** se je v Trstu rodil slovenski politik in gospodarstvenik Vladimir Remec. V prvi slovenski narodni vladi leta 1918 je vodil oddelek za delo in obrtništvo.
- > **14.8.1893** je policijska uprava v Parizu uvedla prve vozniške izpite na svetu.
- > **14.8.1920** so na sedmih poletnih olimpijskih igrah v Antwerpnu prvič razvili olimpijsko zastavo s prepletenimi petimi krogi v modri, rumeni, črni, zeleni in rdeči barvi.
- > **15.8.1769** se je rodil francoski vojskovedja, državnik in cesar Napoleon Bonaparte. Rekel je: »Bedak ima veliko prednost pred pametnim človekom: vedno je zadovoljen sam s sabo.«
- > **15.8.1914** so odprli Panamski prekop.
- > **15.8.1947** sta Indija in Pakistan postala neodvisni državi.
- > **16.8.1880** se je v Kamni Gorici rodil slovenski politik Lovro Pogačnik. V prvi slovenski narodni vladi leta 1918 je vodil oddelek za narodno obrambo.
- > **16.8.1977** je umrl pevec rock and rolla Elvis Presley. Imenovali so ga kralj rock'n'rolla.
- > **17.8.1887** se je rodil Marcus Garvey, ki je z geslom »Afriko Afričanom« sprožil v ZDA nastanek tako imenovanega drugega črnskega nacionalizma.
- > **18.8.1227** je umrl mongolski vojaški voditelj in eden najslavnejših vojaških osvajalcev v zgodovini Džingiskan, ki je svoj imperij razširil vse do obal Jadranskega morja.
- > **18.8.1703** se je v Mengšu rodil slovenski matematik in astronom, misijonar Avguštin Hallerstein. Izvedel je enega prvih popisov Kitajcev.
- > **19.8.1646** se je rodil britanski astronom John Flamsteed. Bil je prvi direktor svetovno znanega greenwiškega observatorija. Izdelal je prvi veliki katalog 2866 zvezd.
- > **19.8.1860** se je rodil francoski predsednik Raymond Poincaré. Ko je trideset let star postal minister, je njegova mati razočarana vzkliznila: »Dobro, vendar v tem poklicu ne moreš napredovati.« Poincaré je »napredoval« iz ministra v predsednika države.
- > **19.8.1883** se je rodila francoska modna ustvarjalka Gabrielle Chanel ali Coco Chanel.
- > **20.8.1847** se je rodil poljski pisatelj Boleslaw Prus, s pravim imenom Aleksander Glowacki.
- > **20.8.1988** je po enajstih letih vojne na iraško-iranskem bojišču obveljalo premirje.

POGLED NAZAJ (OD 14. 8. DO 21. 8.)

Davy Crockett

Lovec, politik in trgovec Davy Crockett, legenda Divjega zahoda, ki se je rodil **17. avgusta 1786**, je postal popularen zlasti po junaški smrti v boju za Alabamo. Resnica o njem kljub veliki priljubljenosti ni popolnoma jasna. Bil je politik, dvakrat izvoljen v ameriški kongres. Nekateri viri trdijo, da so ga za legendo naredili njegovi politični privrženci s pomočjo njegovega ekscentričnega obnašanja. Prikazovali so ga kot legendarno osebo na zahodni meji ZDA in avtorja pustolovskih zgodb, pri pisanju katerih je sam v resnici le delno sodeloval.

Umril je boju z Mehikanci med teksaško revolucijo, uporom proti mehiški oblasti leta 1836. Mehiška vojska, ki je štela tisoč mož pod poveljstvom Sante Anne, je napadla utrdbo, ki jo je branilo manj kot 200 mož pod poveljstvom Williama Trvisa in Jamesa Bowija. Obleganje je trajalo od 24. februarja do 6. marca. Travis, Bowi in Davy Crockett ter vsi njihovi možje so padli. Obramba Alabame je postala simbol teksaškega odpora proti Mehikancem.

Obramba pred Habsburžani

Češkoslovaška in Kraljevina SHS sta **14. avgusta 1920** sklenili zvezo za obrambo pred Habsburžani. Po dveh poskusih Karla Habsburškega (marca in oktobra 1921), da bi na Madžarskem prevzel zakonito oblast, se je leta 1921 k dvostranski obrambni zvezi Češkoslovaške in Kraljevine SHS pridružila še Romunija.

Mala antanta je nastala kot odziv na sprva zmedeno francosko politiko v Podonavju. Po prvem poskusu vrnitve Karla Habsburškega na madžarski prestol 27. marca 1921, ko so vodilne države velike antante madžarskega regenta Miklosa Horthvja opozorile, da njihovo

odklonilno stališče glede obnovitve vladavine Habsburžanov še velja, se je v sistem obrambnih zvez, ki ga je pozneje odločilno kreirala, polagoma vključila prav Francija. Še med konferenco o gospodarskem sodelovanju v povojni Evropi v Genovi (od 10. aprila do 19. maja 1922) so predstavniki treh držav male antante spretno krmarili med delno nasprotujočimi si interesi Britancev in Francozov. Stabilnost te trojne zveze je postala pomemben del t. i. versajske ureditve v tem delu Evrope.

Prva slovenska realka

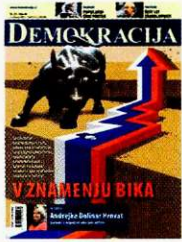
Na slavnostni seji občinskega odbora v Idriji so **18. avgusta 1900** sklenili, da v Idriji na svoje stroške ustanovijo mestno nižjo gimnazijo. Ustanovitev srednje šole v Idriji pa ni bila odvisna samo od privolitve oblasti v Ljubljani in na Dunaju, ampak tudi od razporeženja v Idriji sami. V letih 1900–1901 se je jasno pokazalo, da so Idrižjani enotni v svoji odločni zahtevi po srednji šoli, da pa so stališča o tipu te šole dokaj različna. Sklep o gimnaziji je namreč naletel na odpor med delom prebivalstva, zlasti med rudarji. Ta najmočnejši del mestnega prebivalstva je odklanjal gimnazijo in zahteval realko.

Pritisk je moral upoštevati tudi občinski odbor. To se je zgodilo na seji 29. decembra 1900, ko je župan ob predložitvi občinskega proračuna predlagal tudi sprejetje in potrditev ustanovne listine nižje realke. V ustanovno listino novega zavoda je tako prišel naziv: mestna nižja realka v Idriji. Redni pouk v prvi slovenski realki se je začel 20. septembra 1901.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruzuje pravico do krajsanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

V št. 31/15

Črni panter živi (1)

V članku o Črnem panterju je prišlo do napake (str. 16). Pod sliko s pečatom Otokarja III. je navedena letnica 1660. Pravilna letnica pečata je 1160.

Dr. Joško Šavli, Gorica, Italija

V št. 31/15

Črni panter živi (2)

Dne 3. avgusta 2006 je v reviji Demokracija pod tem naslovom izšel članek dr. J. Šavlija. Omenjenega avtorja že dobro poznamo po raziskavah zgodovine Slovencev in njihovih korenin. Največji odmev je imela njegova knjiga o Venetih, naših davnih prednikih, ki je načela vprašanje domnevnega izvora vseh južnoslovenskih narodov. Posebno zanimive so njegove študije, ki govorijo o slovenskih simbolih: nageljnu, zlatorogu, slovenskem klobuku, lipi, črnemu panterju itd..

Slovenska osamosvojitve je sprožila potrebo po tistih simbolih, ki predstavljajo Slovence doma in po svetu ter najbolj izražajo njihovo istovetnost. Potrebno bi več časa, da bi izbrali najboljše rešitve. Tako se je kar na hitro odločalo o zastavi, grbu in himni. Očitno je, da ostro

nasprotovanje črnemu panterju z akademske strani ni imelo znanstvenih argumentov, temveč mu je bila podlaga jugoslovanska ideologija. Črni panter je namreč simbol države Karantanije, ki očitno ni bila zatrita leta 820, ko so Franki porazili kneza Ljudevita v Slavoniji in naj bi ob vrnitvi tudi Karnijce in Karantance. Od tedaj naj bi bila Karantania samo navadna frankovska grofija (Bogo Grafenauer). V resnici pa je Karantania trajala naprej. Če bi takrat Franki zares odstranili karantanskega kneza in plemstvo in naj bi bili deželi zavladali frankovski grofje, kako naj bi potem preživel obred ustoličenja v slovenskem jeziku? V nasprotju s tem, kar navedajo slovenski učbeniki zgodovine v poglavju »Izguba samostojnosti«, nam nadaljnji dogodki sporočajo, da je karantanska država živela naprej. To kaže tudi črni panter, ki se pojavi kot grb na začetku heraldičnega obdobja sredi 12. stoletja.

Željko Kumar, Kojsko

Črni panter živi (3)

V zvezi s člankom o črnem panterju, grbu Karantanije, se postavlja vprašanje, zakaj o njem slovenski tisk in televizija vse doslej nista poročala. Človek ima vtis, da gre za tabu, ki so ga morali spoštovati »svobodni« novinarji že dolgo pred vlado Janeza Janše. Držijo se ga še vedno, ne samo glede tega grba, temveč tudi glede drugih tem o Karantaniji. Je resnična zgodovina Slovencev še vedno pod nadzorstvom stare jugoslovanske strukture?

Just Rugelj, Moskva, Rusija

Črni panter živi (4)

Črni panter in njegova zgodovinsko-politična vsebina sta očitno samo današnji izraz ideje o samostojni slovenski državi, ki jo je že v letih po prvi svetovni vojni izrazil univ. prof. dr. Lambert Ehrlich. V političnih strukturah takratne jugoslovanske Slovenije njegova ideja ni našla ustreznega odmeva. Osvojili pa so jo številni mladi, še zlasti pripadniki akademskega društva Straža. Imenovali so jih stražarji. Med njimi je bil zelo dejaven tudi po-

znejši prof. Oton Muhr, moj pokojni soprog.

Prof. Ehrlich je leta 1942 padel pod streli komunističnega atentatorja. Njegovi učenci so pred komunističnim režimom povojne Jugoslavije našli zatočišče v svobodnem svetu. Tukaj so ohranjali njegovo idejo o neodvisni slovenski državi, ki si je večina slovenskih ljudi doma in svetu zaradi vztrajne jugoslovanske propagande še ni znala prav predstavljati. Slovenecem naj bi bila namreč bratska in demokratična Jugoslavija edina možnost za narodno preživetje, ker naj bi nas germanski in romanski sosede nenehno ogrožali. Kljub temu je samostojna Slovenija postala resničnost.

Seme, ki so ga sejali prvi pobudniki samostojne Slovenije, je zrastle in prinaša sadove. S tem pa je najlepše počaščen tudi njihov spomin.

Sonja Saksida-Muhr, Gorica, Italija

V št. 32/63

Matjaževa vojska 1945–1950 (6)

Gospod Žajdela v Demokraciji (št. 32., 10. 8. 2006) piše o knjigi Matjaževa vojska 1945–1950 tako, kot da ni prebral predgovora v tej knjigi. Tam namreč piše, da poglavje o Matjaževi vojski temelji predvsem na virih Udbe, zato ti viri določajo način predstavitve dogodkov, da so ti viri pomanjkljivi in nepopolni in zato ta knjiga zagotovo ni edina in popolna zgodba o Matjaževi vojski. Prav tako je v predgovoru napisano, da je treba povojno dogajanje še raziskovati, tako kot zahteva zgodovinska

stroka – na podlagi virov, ki se lahko preverijo, in na podlagi pričevanj ljudi z imeni in priimki. Resen zgodovinar ne bo navajal nekakšnih edinih resnic »pravih domačinov« ali »udbovcev iz Šiške«, če ti niso navedeni z imeni in priimki. Zgodovinskih dejstev tudi ne predstavljajo ideološke ocene in filozofske predpostavke, kot so »splošno je znano« ali »vsi komunisti so kriminalci« ali »vse, kar piše, je udbovska pravljica in komunistična propaganda«. Dvomim, da so to pravi temelji, na katerih se bo odkrila resnica. Vsekakor pa so vsi dokumenti Udbe o Matjaževi vojski vsem dostopni v državnem arhivu, tako da lahko tudi g. Žajdela napiše svojo knjigo o povojnem dogajanju in v njej pove svojo resnico. To bi bilo zelo zaželeno, saj je očitno g. Žajdela edini na svetu, ki lahko odloča, kaj so v teh dokumentih »uporabni podatki« in kaj »brezpredmetna partijska propaganda« ter kaj je ali ni resnica.

Knjiga Matjaževa vojska 1945–1950 se tudi ne spušča v ocene o legitimnosti povojne oblasti ali ocene o komunistih kot kriminalcih ali sploh v kakršne koli ocene povojnih dogodkov, čeprav ji g. Žajdela to pripisuje. Poudarek je na zbranih dejstvih, zato se knjiga ne spušča niti v ocene delovanja Matjaževe vojske, na primer po kakšnem mednarodnem pravu je delovala Slovenska armija Kraljeve jugoslovanske vojske, kot je bilo pravo ime Matjaževe vojske, in ali so bili to paravojaki, teroristi ali zgolj zločinci. Odkriva pa dejstva, da je po vojni delovala Matjaževa vojska, da je delovala iz centrov v Avstriji in Italiji, da je bila povezana z Narodnim odborom za Slovenijo v Rimu (to lahko preberemo v njenem uradnem časopisu Matjažev glas), da je vdiral v Slovenijo in ubijala ljudi, ropala in požigala, da je imela naloge ustanavljanja ilegalnih oboroženih skupin in ilegalnih oblastnih odborov, da je ▶

► zbirala podatke za tuje obveščevalne službe (glej knjigo D. Lajovica Med svobodo in rdečo zvezdo) ter da so jo podpirali Američani in Angleži, ki so hoteli zanetiti novo vojno. Res mora biti nekaj hudo narobe s človekom, ki se ne more sprijazniti s temi dejstvi.

Gospodu Ložarju (Demokracija št. 31) se lepo zahvaljujem za njegov prikaz uboja Frenka Mojškerca. Zanimivo se mi zdi, da je opis g. Ložarja zelo podoben opisu iz knjige Štefanije Ravnikar Podbevšek o Sv. Urhu, le da namesto dveh »neznancev« v knjigi sedaj nastopata dva »udbovca«, ki naj bi bila ubila Mojškerca. Menim tudi, da tak prikaz močno spominja na razne »teorije zarote«, ki so sicer zelo priljubljene med preprostimi ljudmi.

Če so Frenka Mojškerca res ubili »udbovci« in ne nekdanji domobranec Franc Jagodic, kako to, da so na meji nad Kranjsko Goro pri ubitem Francu Jagodicu poleg njegove brzustrelke našli tudi dokumente in pištolo ubitega Frenka Mojškerca? Kako to, da so sami pripadniki Matjaževe vojske trdili: »To je Grumova kozlarija in pa Jagodičeva nediscipliniranost – Jagodic je ubil Mojškerca na svojo pest, ker ga je ta preganjal.« In kako to, da je bila vest o uboju Frenka Mojškerca kljub njegovemu domnevemu »informbirojevstvu« še pred informbirojem« na veliko objavljena v vseh takratnih časopisih in je bil Mojškerca nato pokopan v grobnici žrtev domobranske mučilnice na Sv. Urhu nad Bizovikom? In kdo je, po govoricah med domačini, nato poskušal ukrasti njegovo truplo iz grobnice? In ne nazadnje, da podatki ne bodo »napačni«, samo Tomažu Pičmanu se je uspelo prebiti nazaj v Avstrijo, medtem ko so Marjana Brodarja obkolili v Šenčurju pri Kranju, kjer se je odločil za samomor in se ustrelili v glavo. Če pa g. Ložarja zanima, od kod nekdanjim domobrancem brzustrelka in drugo orožje, naj mu pojasnim, da so Matjaževo vojsko z orožjem preskrbovali Angleži in Američani. Nekaj zaplenjenega orožja še hrani v Policijskem muzeju.

Spoštovani g. Ložar, o vsem pa bi zelo rad povprašal še »udbovca Franka iz Zelene jame«, zato bi vas prosil, da bi mi posredovali njegov naslov ali vsaj njegovo ime. Upam, da ga niste pozabili.

Mag. Martin Premk, Ljubljana

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

Kdo lahko ustavi predsednika?

Imamo predsednika države, ki je sedemnajst let na najvišjih položajih tako v nekdanji Jugoslaviji kot pozneje v samostojni Sloveniji. Leta 1989 se je pojavil kot protikandidat staremu komunistu Bulcu. Seveda so se državljani raje odločili za neznanega Drnovška.

Toda sedaj spoznavamo, da smo storili napako. Drnovšek je v času svojega desetletnega mandata kot predsednik vlade dopustil, da se je Slovenija povsem razslojila, hkrati pa je omogočil krajo stoletja. Omogočil je ropanje tako imenovanega družbenega premoženja. Tako imamo danes sloj pidovskih tajkunov in sloj revežev. Njegovo modrovanje o pozitivni energiji lahko prepriča samo novonastale kapitaliste, ki mu sledijo v njegovem »gibanju za pravičnost«. Njegovo vladanje je ustvarilo največjo NEPRAVIČNOST. Tri leta po izvolitvi nismo niti vedeli, da obstaja predsednik republike. Kar nenadoma je postal aktiven. Nič ga ne moti, da dela škodo svoji državi s potezami, ki so v nasprotju z njenimi interesi. Na primer njegova potovanja v eksotične države Bolivijo, Indijo, Šrilanko in njegovo vmešavanje v sudanske razmere. Vendar gre tukaj samo za zapravljanje denarja in diplomatsko sramoto. Težje je njegovo delovanje na področju nekdanje skupne države. Njegovo solistično reševanje problemov s sosednjo Hrvaško. Zakuhal je spor na Kosovu in v Srbiji in tako so ogroženi naši gospodarski odnosi. Vlada se je morala opravičevati in pojasnjevati, da to ni politika naše države, ampak solistična poteza nekoga, ki nima te pristojnosti. Drnovšek ne more sprejeti dejstva, da je protokolarni pred-

sednik; mi namreč nismo predsedniška država (Francija, ZDA), smo parlamentarna demokracija. Boleče za državo in predvsem za njene državljane je bilo njegovo kandidiranje. Želim mu veliko zdravja, vendar ko izveš za svojo diagnozo, ni moralno, da kandidiraš, saj moraš biti za to fizično in psihično zdrav. Normalno bi bilo, da vsaj zdaj odstopi, saj ima svoje gibanje, zato naj se ukvarja z njim. Nikakor ne bi smel mešati funkcije predsednika društva s funkcijo voditelja države. Nečemu bi se moral odreči. Zavedati bi se moral tudi, da je denar, ki je namenjen za delovanje predsednika republike, davkoplačevalski. Menim, da bi moralo že zdavnaj ukrepati ustavno sodišče. Toda mi smo specifična država; nekateri si lahko privoščijo več kot drugi. Srečo ima, da smo Slovenci nagnjeni k malikovanju tistih, ki so na oblasti, ne oziraje se na to, ali delajo škodo svoji državi. Na top lestvici ima zagotovljeno »največjo priljubljenost«! Tako je bilo tudi s prejšnjim predsednikom. Enako je na Kubi, v Severni Koreji in povsod, kjer vladajo diktatorji ali pa so bili dolga desetletja pod diktaturo, kot smo bili Slovenci.

Alojz Dragoš, Ljubljana

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Slovenske zamere

Zgodovina Evrope je raznolika, ljudje so se med seboj vojskovali pa tudi plemenitili. Številni jeziki so bili velika ovira za sodelovanje, zato je dolgo časa prevladovala govornica orožja. Danes je jasno, da orožje razmere le poslabša. Sin zadnjega avstrijskega cesarja je zaradi vojne s Srbijo postal politični begunec, vendar je po razpadu Jugoslavije dobil hrvaško državljanstvo. Slovenija je očitno na drugem bregu kot pravoslavni Srbija in Rusija. Morda to izvira iz starih zamer do Habsburžanov. Potem bi morali imeti zamere tudi do nekdanje srbske ali angleške monarhije, ki sta največ pripomogli, da je Slovenija ostala brez velikega dela Koroške in Primorske. Hrvaška ima danes močne in vplivne zavezničke, Slovenija pa je bolj osamljena v zagovarjanju svojih interesov do sosed. To po moje ne izvira iz zgodovinskih zamer, ampak iz nedoručene strategije in taktike za doseg državnih ciljev.

S tem uvodom sem želel poudariti, da sta zgodovina in geografija zelo pomembni za uspešen razvoj naroda. Slovenija pa žal spoštuje le del svoje zgodovine, vemo pa, da je geografsko glede na zgodovinska dejstva močno okrnjena. Vemo tudi, da so na severu in zahodu meje določene, na jugu pa odpr-

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

te, in to ne le zaradi nekoč skupne države, ampak predvsem zato, ker je Hrvaška na račun slovenskih zahodnih meja največ pridobila. To bi moralo biti izhodišče vseh slovenskih politikov, ne pa da si na račun starih zamer med seboj podtikajo polresnice in laži.

Prejšnji režim je razdelil zamejce, kar ima posledice še danes. Seveda so dvojezične table na Koroškem pomembne, a ko gre za ohranjanje jezika, je pomembnejše, ali se mladi v slovenskih šolah na Koroškem med seboj sploh še pogovarjajo v materinščini. Naravni proces asimilacije se bo nadaljeval ne glede na to, ali bodo imeli 142 ali 200 novih dvojezičnih tabel. Zavračanje kompromisov pa lahko poslabša odnose z Avstrijo, da o zgodovinski ohranitvi razdvojenosti in zamer v Sloveniji niti ne govorimo.

Najvztrajnejši zagovornik starih zamer pa ni več nomenklatura opozicija, ampak predsednik države. Opozicija počasi sprejema novo vlogo, predsednik pa še vedno deluje kot oblast. Po svetu bi širil neko umetno energijo, doma pa bi na podlagi starih zamer urejal odnose z vlado. Če bi se najprej s pepelom posul sam in priznal lastne napake, bi lahko vladi v neposrednih pogovorih predlagal kakšne rešitve. Morda pa ni naključje, da sprejema sporne delegacije, saj bi bil sam rad neomejen vladar. Inercija od predsedovanja neuvrščeni, vodenja federacije in slovenske vlade očitno še vedno deluje.

Lepo je, da se Slovenija spominja tragedije ruskih vojnih ujetnikov izpred devetdesetih let in s spominom nanje navezuje dobre odnose med živimi. Moteče pa je, da v Sloveniji nismo dosegli niti minimal-

nega dogovora o preseganju starih zamer iz polpretekle zgodovine. Filozof Hribar celo sedanji vladi grozi, če ne bo pokopala mrtvih, a hkrati zavrača spravo med živimi. Revolucija, ki je povzročila neizmerno veliko trpljenja in mrtvih, je očitno za ene še vedno nedotakljiva svetinja. Ker ne znamo preseči zamer med živimi, smo kot otok v Evropi, zato v sosesčini nimamo zaveznikov, še manj prijateljev. Tudi predsednikov populizem s hrvaškim kolegom lahko Sloveniji le škoduje. Upanje nam ostane v realnih in umirjenih dejanjih predsednika vlade. Preseganje starih zamer mrtvim ne more več popraviti krivic, vsem živim pa lahko prinese medsebojno pomiritev in s tem tudi mrtvim večni mir.

Ernest Pušnik, Hrušica

Resolucija Slovensko-ameriškega sveta vladi in parlamentu RS

Spoštovani! Ko Slovenke in Slovenci doma in po svetu slavimo 15. obletnico razglasitve neodvisnosti Republike Slovenije, Slovensko-ameriški svet, krovna organizacija Slovencev v ZDA, ki so ves čas podpirali in tudi sami vodili boj proti komunistični vladi za demokratično Slovenijo ter pomembno pripomogli k uspehu tega boja s podporo demokratični opoziciji pri prvih svobodnih volitvah v Sloveniji po drugi svetovni vojni aprila 1990, z žalostjo ugotavlja, da slovenska država in njena vlada:

1. še vedno nista obsodili zločinov komunistične partije in njene režima od leta 1941 pa do leta 1990;
2. nista poskrbeli za primeren pokop pomorjenih, objavo njihovih imen, vrnili pomorjenim časti, njihovim svojcem pa se opravičili;
3. še vedno nista povrnili vsega po krivici zaseženega imetja, nista popravili nešteti krivic;
4. nista razveljavili krivičnih obsodb, posebej še pokojnega ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana;
5. v šolah nista uvedli stvarnega predstavljanja slovenske zgodovine, posebej od konca prve Jugoslavije dalje;
6. nista pozvali politične emigracije in slovenskih izseljencev po svetu, naj se vrnejo domov

Gnili lonci

Marija Vodišek

V deželi slovenski je še veliko gnilega! Je sploh mogoče to gnilobo pozdraviti? Ne, ker ko je nekaj gnilo, ne more biti več dobro. Odpreš časopis, poslušas radijska ali tv-poročila in tam vedno najdeš golide gnoja, ki se zlivajo predvsem na koalicijo. Največkrat so taka poročila nepreverjena, namenjena naivnim, predvsem pa »zagrizenim« poslualcem ali bralcem. Tudi nekatere tv-oddaje, Pod žarometom ali Intervjuji, niso odraz dejanskega stanja v naši deželici, pogosto so zelo daleč od resnice. Odvisno od voditelja, še bolj pa od režiserja. Oddaja Pod žarometom (1. avgusta), v kateri so sodelovali Ivo Vajgl, zunanje-politični svetovalec predsednika države J. Drnovška, profesor na pravni fakulteti F. Kavčič, novinar Mladine A. Žerdin, nekdanji veleposlanik B. Frlec, član Sveta RTV SLO I. Štuhec in novinar Maga J. Markeš, je bila ena boljših oddaj, pa ne zaradi voditeljice, temveč zaradi sodelujočih. Menim, da je Ivo Vajgl upravičeno potegnill »ta kratko«, pa čeprav je bil predstavnik predsednika države, ki se, milo rečeno, že nekaj časa ne obnaša, kot to pritiče njegovi funkciji. Odušča svoje svetovalce, jih ponovno zaposluje - le kaj mu morajo obljubiti -, pošilja v Afriko svojega »uradnega odposlanca« Toma Križnarja, ki pa je bil vrsto let predvsem avanturist, le da mu tokrat to plačuje Slovenija. Mu je predsednik ali njegov svetovalec I. Vajgl za to misijo izdal kakšen veljaven dokument, ki bi ga ščitil pred sudansko vlado? Dejstvo, da so ga v Sudanu zaprli in mu že sodijo zaradi nedovoljenega prestopa meje, dokazuje, da nima niti veljavnega vizuma. In to naj bo človek, ki zastopa nekega predsednika neke, tam doli verjetno neznane države? Že nekaj časa je »prestolna govornica« predsednika Slovenije J. Drnovška bolj podobna »zmerjalnemu slangu«. Besede, namenjene premierju J. Janši in tudi nekaterim medijem, »če mački stopiš na rep, zamijavka«, se bolj kot na premierja nanašajo na predsednika države. Nujno potrebuje boljše svetovalce. Značilnost brahmanizma, katerega guruje je sprejel, so kaste. Kast pa smo imeli že v preteklosti preveč. Nedeljski intervju z mag. Francijem Žnidaršičem, poslancem DeSUS, je bil na trenutke bolj ironičen kot resen. Magister je bil star le nekaj mesecev, ko je bila družina izseljena v Nemčijo, in še ne pet let, ko se je vrnil v Slovenijo. Jasno, da se ničesar ne spomni, ve le tisto, kar mu je partija povedala v 30 letih njegovega članstva, in tega se ne bo nikoli otrešel. Prav vse pa ve, kaj se je med okupacijo dogajalo v Sloveniji. Kdo so bili kolaboranti, kako imajo lahko označene grobove (če sploh so kje) med vojno od partizanov pobiti Slovenci. Kakšen napis bi magister zdravstva dovolil na grobovih umorjenih Maverjevih otrok? So bili nevarni kolaboranti in izdajalci? Ambrožič-Žnidaršičev Intervju je bil spet čisto navadna farsa. Potem pa še eldeesov poslanec Aleš Gulič, ki je šel nekaj raziskovat, pa verjetno ni našel, kar bi rad, zato se sklicuje na tajnost dokumentov. Kdo ga je poslal na MZZ? Ne vem, ali res misli, da mu verjamemo, da »tajnost« velja za vse enako. Kosova protikorupcijska komisija pa deluje predvsem hujškaško. Medicoingeneering ne bi smel nikoli več ničesar »darovati« Sloveniji. Gnili lonci so polni smradu!

in pomagajo graditi in ohranjati slovensko neodvisno državo.

Slovensko-ameriški svet upa in pričakuje, da bosta vlada in parlament Republike Slovenije sedaj, ko je ta članica Evropske zveze in NATO, našla dovolj volje, poguma in čuta za poštenost, resnico

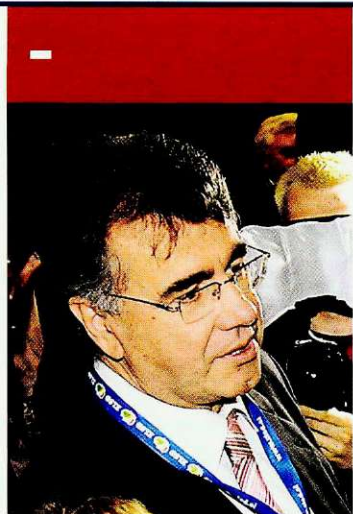
in pravico, da bosta zamujeno čim prej popravila in s tem odprla vrata lepši in boljši prihodnosti slovenskega naroda in njegove neodvisne države.

Za Slovensko-ameriški svet Rudi Kolarič, prof. Vinko Lipovec, Maruša Pogačnik, Cleveland, ZDA

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

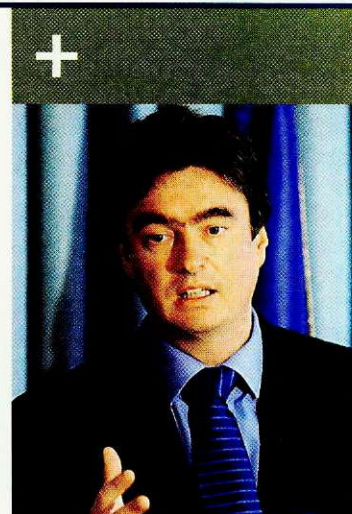
Politični semafor

Čigav poslanec je? Poslanec SD Aurelio Juri je nenavadno kompatibilen s hrvaškimi politikami. Tako je zunanjemu ministru Dimitriju Ruplu predlagal, naj reševanje meje na morju prepusti mednarodni arbitraži, in tako pritrdil Hrvatom, ki bi radi vprašanje meje potisnili na mednarodno sodišče in tako preprečili, da bi jih oviralo pri njihovem približevanju EU, hkrati pa Slovenija ne bi imela nobenega zagotovila, da bo spor sploh kdaj rešen.

Novi prvi nadzornik Potem ko je pred nedavnim z mesta prvega nadzornika v Petrolu odstopil Jože Zagožen, je v začetku avgusta njegovo mesto prevzel Viktor Baraga, ki je sicer častni konzul Avstralije v Sloveniji. Javnosti je postal bolj znan februarja letos, ko je prevzel mesto predsednika nadzornega sveta v novogoriškem Hitu, od Zagožna pa je podedoval dobro dediščino. Petrol ima namreč v zadnjem času rekordno dobre poslovne izide.

Prisluhnil staršem Šolski minister Milan Zver se v zadnjem času ni oziral na očitke založnikov delovnih zvezkov, da bi njihova morebitna odprava osiromašila učni proces. Tako je nedavno izdal nov pravilnik o potrjevanju učbenikov, ki ne določa več postopka za potrjevanje delovnih zvezkov, kar pomeni, da ti niso več obvezni. Slednje je zagotovo najbolj razveselilo starše, ki so jim delovni zvezki v zadnjih letih praznili denarnice.

Majzljev okostnjak

Potem ko se je moral Anton Majzelj maja letos posloviti z mesta predsednika uprave Mobitela, iz njegove omare pada čedalje več okostnjakov. Enega izmed njih nedvomno predstavlja nekdanji predsednik nadzornega sveta Telekom Slovenije Leonardo F. Peklar, ki naj bi si zaradi domnevno spornih poslov pri lobiranju za Mobitel nedavno prislužil kazensko ovadbo policije. Ovadba naj bi Peklarja bremenila zlorabe položaja; naj bi bil svojo funkcijo izkoristil za to, da je Mobitelu svetoval, naj pri švicarskem podjetju Bados Consulting, s katerim je bil poslovno povezan, naroči 42 analiz trga. Ker je bil Peklar takrat predsednik nadzornega sveta Telekom Slovenije, ki je tesno povezan z Mobitelom, naj bi Peklar svoj vpliv in položaj izrabil v zasebno korist. Kmalu potem ko je Mobitel pri Consultingu naročil analize, je Peklar od podjetja prejel 177 milijonov tolarjev, pri čemer še ni povsem jasno, ali je šlo za podkupnino Consultinga za

to, da je posel dobil, ali za pranje denarja. To bodo morali zdaj ugotoviti tožilci posebne skupine za pregon gospodarskega kriminala. Ali je med ovadenimi osebami tudi Majzelj, še ni znano, glede na to, da je posel Consultingu oddal prav on in še to menda brez soglasja Mobitelovega nadzornega sveta, pa je to zelo verjetno. A. K.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	6.200,00 SIT / 25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Albert Svetina: Od osvobodilnega boja do banditizma	6.700,00 SIT / 27,95 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	2.200,00 SIT / 9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	4.990,00 SIT / 20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	8.500,00 SIT / 35,46 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	5.500,00 SIT / 22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	3.906,00 SIT / 16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	6.727,00 SIT / 28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	5.500,00 SIT / 22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	6.510,00 SIT / 27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	990,00 SIT / 4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	10.850,00 SIT / 45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	4.991,00 SIT / 20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	6.510,00 SIT / 27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	5.300,00 SIT / 22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	1.085,00 SIT / 4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	1.085,00 SIT / 4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	4.449,00 SIT / 18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	6.696,00 SIT / 27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	4.232,00 SIT / 17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	3.840,00 SIT / 16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	6.460,00 SIT / 26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	4.400,00 SIT / 18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	3.000,00 SIT / 12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	2.500,00 SIT / 10,43 EUR
☐ Jože Zemljich: Življenje je večna borba	2.000,00 SIT / 8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61.*Poštnino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.**Obvestilo potrošnikom:
Informativne cene v evrih so preračunane
iz tolaških cen po centralnem paritetnem
tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.***Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru) **Naročam tednik Demokracija**

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

-
- mesečno*
-
- 4 x letno (9% popust)
-
- 2 x letno (10% popust)
-
- 1 x letno (20% popust)

* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

-
- upokojenec,
-
- invalid,
-
- brezposeln,
-
- študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

BREŽIČNO NA POTOVANJU.
 Mobitel vam omogoča brezžičen dostop do interneta doma in v tujini.

Vse, kar potrebujete, je ali prenosnik ali dlančnik ali pametni telefon z omogočenim WLAN ali dodano WLAN kartico oziroma z omogočenim UMTS ali dodano UMTS podatkovno kartico. Tako lahko kjerkoli brezžično dostopate do interneta ali e-pošte.

Na celotnem območju pokrivanja v Sloveniji deluje GPRS prenos podatkov, v mestih in večjih krajih z okolico pa tudi Mobitel UMTS. Na vstopnih točkah je vsem Mobitelovim uporabnikom omogočena uporaba storitve NeoWLAN. Z vpisom svoje GSM/UMTS številke prejmete SMS geslo, ki vam omogoča prijavo v omrežje. Prijavite se lahko tudi s kreditno kartico ali z vrednostno kartico NeoWLAN, ki jo lahko kupite v kateremkoli Mobitelovem centru

in na večini lokacij, kjer je omogočena uporaba omrežja NeoWLAN.

Mobitel vam z WLAN gostovanjem omogoča varen brezžičen dostop tudi v tujini!

Naročniki Mobitel GSM/UMTS lahko gostujete v omrežjih tujih operaterjev na več tisoč lokacijah v 36 državah (seznam držav www.neowlan.net/slo/wlangostovanje). Pred odhodom pošljite SMS s ključno besedo **WLANGOSTOVANJE** na številko **1919** in prejeli boste povratno sporočilo SMS z geslom, ki ga lahko do 7 dni uporabljate izključno v tujini na katerikoli vstopni točki operaterja, s katerim ima Mobitel sklenjeno pogodbo o gostovanju. Uporabniki lahko geslo zahtevate tudi preko portala Planet (www.planet.si) v sklopu »Sporočanje«.

Gostovanje UMTS, GPRS ali GSM v 300 državah.

Za informacije o cenah storitev pošljite SMS na številko **1919**: kratico UMTS in ime DRŽAVE (primer: **UMTSNEMCIJA**) za videotelefonijo; kratico GPRS in ime DRŽAVE (primer: **GPRSHRVASKA**) za paketni prenos podatkov; SMS z imenom DRŽAVE (primer: **ITALIJA**) za cene klicev in SMS sporočil.

Pomoč?

Na številki 031/041/051 700 700 lahko preverite, katere storitve vam tuji operaterji omogočajo. Več informacij najdete tudi na www.neowlan.net in www.mobitel.si.